

Jesús Tté Buaë Kit Mateo tö Mateo

Wëm bak eköl kiè Mateo e' tö yëkkuö i' kit. Ñies ie' kiè Leví. Ie' dör Israel aleripa eköl. Jesús tö ie' ki' ittökataie (Mateo 9.9 saú), erë e' yöki ie' bak kanëblök inuköl patuëke Roma wökirpa a ese shtök. Erë mik Jesús tö ie' ki' ittökataie, etä ie' mineaie Jesús ta.

Ì o' Jesús tö su' Mateo tö iwák wöbla wa, ese tso' kitule yëkkuö i' ki. Ñies ì su' ie' tö ena ì ttsë'itö Jesús tö s'wöbla'weke e' a, ese kit ie' tö.

Ká iaiaë Skëköl tö iyë' tö wëm döraë eköl Israel aleripa tsatkök e' paneke ie'pa tö. S'tsatkökwak e' kiè Mesías hebreoie ena griegoie ikiè Cristo. Se'ie kiè e' mane'wësö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'. Mateo tö yëkkuö i' kit bua'ie Israel aleripa a ikkachoie tö s'tsatkökwak ñe' dör Jesús.

Jesucristo yépa bak

(Lucas 3.23-38)

¹ Jesucristo dör se' blú bak kiè David e' aleri, David dör Abraham aleri. Jesucristo yépa bak kōs e'pa wëpa kiè dör i' es:

² Abraham alà dör Isaac, e' alà dör Jacob, e' ala'r dör Judá ena iëlpä. ³ Judá ala'r dör Fares ena Zérah, e'pa mì dör Tamar. Fares alà dör Hesrón, e' alà dör Aram. ⁴ E' alà dör Aminadab, e' alà dör Nahasón, e' alà dör Salmón. ⁵ E' alà dör Booz, e' mì dör Rahab. Booz alà dör Obed, e' mì dör Rut. Obed alà dör Jesé, ⁶ E' alà dör se' blú bak David e'.

Se' blú bak David, e' alà dör Salomón, e' mì bak Urías ta kewe. ⁷ Salomón alà dör Roboam, e' alà dör Abías, e' alà dör Asá. ⁸ E' alà dör Josafat, e' alà dör Joram, e' alà dör Ozías. ⁹ E' alà dör Jotam, e' alà dör Acaz, e' alà dör Ezequías. ¹⁰ E' alà dör Manasés, e' alà dör Amón, e' alà dör

Josías. ¹¹ E' ala'r dör Jeconías ena iëlpa. E' kēwō ska' t̄a Israel aleripa klō'wélur Babilonia wakpa tō t̄a itsémirakitō Babilonia.

¹² Israel aleripa aneyalne Babilonia, e' ukuōkī t̄a Jeconías alà kiè Salatiel e' kune. Ie' alà dör Zorobabel, ¹³ E' alà dör Abihud, e' alà dör Eliaquim, E' alà dör Azor. ¹⁴ E' alà dör Sadoc, e' alà dör Aquim, e' alà dör Eliud. ¹⁵ E' alà dör Eleazar, e' alà dör Matán, e' alà dör Jacob. ¹⁶ E' alà dör José, e' dör María wēm. María dör Jesús mì. Jesús dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'.*

¹⁷ Es Abraham kēwō ska' dōk̄a David kune', et̄a Jesús ditséwō alōne dōk̄a dabom eyök kī tkëtökicha (14). Ñies David kēwō ska' dōk̄a Israel aleripa minetser Babilonia, et̄a Jesús ditséwō alōne dōk̄a dabom eyök kī tkëtökicha (14). Ñies Israel aleripa minetser dōk̄a wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' de, et̄a Jesús ditséwō alōne dōk̄a dabom eyök kī tkëtökicha (14).

Jesucristo kurke e' biyó yēne
(Lucas 2.1-7)

¹⁸ I' dör Jesucristo kune' e' pakè: Ie' mì kiè María. E' bakia busi k̄am ser wēm t̄a, erè ittè me'bak senukw̄a wēm kiè José e' t̄a. K̄am ie'pa serw̄a ñita, k̄am ie'pa ñi kōw̄a, et̄a María buklunek̄a Wiköl Batse'r diché wa. ¹⁹ José dör wēm buaé yēsyesē, e' kuekī ie' kè éna María jaēw̄akk̄a sulitane wörkī. E' kuekī ie' tō ibikeitsé: “Súyō imèat bèrè.” ²⁰ Ie' tso'ia ibikeitsök t̄a ikapow̄a t̄a ikabsué tō Skèköl biyöchökwak de eköl e' tō ie' a iché: “A José, David aleri, María buklunek̄a e' dör Wiköl Batse'r diché wa. E' kuekī kè be' suanuk senukw̄a ie' t̄a. ²¹ Ie' alà kurdaé eköl wák wēm. Ikiè múkabō Jesús† Ie' tō iwakpa tsat̄keraé sene sulu nuí

* 1:16 wé pairine'bitū idi' wa s'blúie: E' dör Mesías si'kuaie. † 1:21 Jesús: S'kiè e' wà kiane chè S'tsat̄kōkwak.

yökḱ, e' kueḱi ikiè múkḱ es.” Es Skëköl biyöchökwak tté José ta.

²² E' kōs tka es ḱs ì yè'ḱtbak Skëköl tö itteköl wa e' wà tkò, e' tö ichè:

²³ “Busi eköl kè wḱ wëm kaule e' buklurdakḱ,
e' alà kūrdaë wák wëm,
ikirdaë Emanuel.”‡

(s'kiè e' wà kiane chè: “Skëköl tso' se' ta”).

²⁴ Mik José tḱ'nekḱne, eḱḱ ie' tö iwé wes Skëköl biyöchökwak tö ie' ḱ iché es. Ie' ulabatséwḱ Maríḱ ta.

²⁵ Erè alà kḱm kūr, e' yökḱ ie'pa kè ñi kànewḱ. Mik alà kḱne, eḱḱ José tö ikiè mékḱ Jesús.

2

Wëpa yöule ýi tötkök bëkwö wa esepa de Jesús saḱ

¹ Jesús kḱne' kḱ kiè Belén ḱḱ Judea ee. E' kḱwö ska' ta wëm eköl kiè Herodes e' dör kḱ e' blú. Eḱḱ wëpa welepa datse kḱ kḱmië ḱḱ diwö tskirke e' kke, e'pa de Jerusalén. Ie'pa dör ýi tötkök bëkwö wa esepa. ² Ie'pa tö ichaké:

—¿Wé alala kḱne judiowak blúie e'? Sa' tö ibëkwö sḱ' sa' kḱska', e' kueḱi sa' de íerö idalöiök.

³ Mik Herodes tö ttè e' ttsé, eḱḱ e' tö ie' ena Jerusalén wakpa kōs tsiriwékarak taië. ⁴ E' kueḱi ie' tö sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'ḱk ttè dalöiëno wa wakpa kiéttsḱ sḱraḱ ta ichaké ie'pa ḱ:

—¿Ima a' ichè? Wé pairine'bitḱ idi' wa s'blúie, ¿wé e' kūrmi?

⁵ Ie'pa tö iḱtérak:

—Ie' kūrdaë Belén ḱḱ Judea ee. Skëköl tteköl tö ikitḱḱ i' es:

⁶ Skëköl tö ichè:

Belén ḱḱ Judea, e' wakpa ḱ ye' ichè tö

‡ 1:23 Isaías 7.14

a' shuā blu' kardaka eköl,
 e' tö ye' icha dör Israel aleripa e'pa wëttseraë.
 E' kueki a' ká dör ká bua'ie
 wës Judea ká bua'ie malepa tso' es.*

⁷ Mik Herodes tö ttè e' ttsé, eta ie' tö wëpa tö íyi tötkeke
 bëkwö wa ñe'pa kié akir ijchenowa tö mik ie'pa tö bëkwö
 e' su'mi, kos e' ki ká de. ⁸ Ie' tö ie'pa a iché:

—A' yú Belén. Alala e' yuló bua'ie. Mik a' tö ikué, eta
 ibiyó chó ye' a as ñies ye' mi' idalöiök.

⁹⁻¹⁰ Mik blu' tö ttè e' ché one, eta ie'pa míyal. Eta bëkwö
 su' ie'pa tö ikaska', e' suéne ie'pa tö ñala wa. E' tö ie'pa
 ttsé'wéne buaë shute. Wé bëkwö mirwa e' wa ie'pa mi'ke
 dò wé bëkwö e' wöklö'wéwa ee. Bëkwö e' wöklö'wéwa wé
 alala e' tso' e' u tsaka. ¹¹ E' ukuöki ta ie'pa dewa u a ta
 ie'pa tö alà ena imì María kué. Ie'pa e' tuléwa kuché ki
 ta idalöierakitö. Kalkuöla dérak iwa e' kköyéttarakitö ta
 orochka ena ì masmas ña'wè ena mirra, ese méraakitö alà
 a. ¹² E' ukuöki ta ie'pa a iyëne kabsuè a tö ie'pa kè minukne
 Herodes ska'. E' kueki ie'pa míyalne iká ki ñala kua'ki wa.

José ena María tkashkar míyal Egipto

¹³ Wëpa tö íyi tötkeke bëkwö wa e'pa ponemine, e'
 ukuöki ta José kabsué tö Skëköl biyöchökwak eköl tö ie'
 a iché: “Be' e' kóka, María ena ilà klö'ú ta be' tkóshkar
 Egipto. Blu' Herodes tö alala se yuleraë ttéwa, e' kueki be'
 e' tsúat senuk ee dò mik ye' tö be' a iché eta.”

¹⁴ Eta ie' ti'neka e' kéka ta alà ena María klö'wéitö ta
 e' nañewe imíyal Egipto. ¹⁵ Ee ie'pa sené dò mik Herodes
 blënewa ekkë. E' tka es as itkö wës Skëköl tö iyè' itteköl
 wa es. Ie' tö iyè': “Ye' alà tso' Egipto, e' kiéne ye' tö.”†

* 2:6 Miqueas 5.2 † 2:15 Oseas 11.1

Herodes tö kəwö mé ala'rla ttökulur

¹⁶ Mik Herodes wə ijchenewə tö wəpa tö íyi tötkeke bəkwö wa, e'pa kè wə ie' ttò dalöiëne', eta e' tö ie' uluwéka taië. Belén ena ká tso' ipamik e' a ala'rla wəpa kurke kos, e'pa ttökulur patké ie' tö seraə kam kī duas dò bök e' yöki. Wəpa tö íyi tötkeke bəkwö wa e'pa tö bəkwö su' kos e' kī ká de, e' yé' ie'pa tö Herodes a. E' wa ie' tö ikéwö yé'ttsa tö duas döketke bök e' kī. E' kuəkī ie' tö ala'rla wəpa kurke e' kéwö ulatök, esepa kos ttökulur patké.

¹⁷ Es ì yé' Skéköl tteköl kiè Jeremías e' tö, e' wà tka. Ie' tö iyé':

¹⁸ “Ká kiè Ramá eə ittšène tö taië ie'pa iuke aneule kköchöke siarë.

Eə alakölpa dör Raquel aleripa e'pa iuke ila'rla ieitsök. Ila'rla kos ttélur, e' kuəkī ie'pa kè er pablërta'.”

María ena ilà ena José e' yéttšə Egipto biteyalne Israel

¹⁹ Blu' Herodes blënewə, e' ukuökī tā José tso' Egipto, e' kabsué tö Skéköl biyöchökwak eköl tö ie' a iché: ²⁰ “Wəpa éna alà ttakwə, e'pa blërulunetke. E' kuəkī be' e' kóka tā María ena ilà klö'ú tā a' yúshkane Israel.”

²¹ Eta José e' kéka tā María ena ilà klö'wéitö tā ie'pa biteyalne Israel. ²² Erë mik ie' wə ijchenewə tö Herodes alà kiè Arquelao e' tso'ne Judea blúie iyé skéie, eta ie' suane senuk eə. Eta ie' kabsué tö Skéköl tö ie' a iché: “A' yúshkane Galilea.” E' kuəkī ie'pa míyalne Galilea. ²³ Mik ie'pa de Galilea, eta ie'pa míyal senuk ká kiè Nazaret eə. E' tka es əs ì yé' Skéköl ttekölpa tö e' wà tkò wé ichéitö: “Ie' kirdaë Nazaret wak.”

3

Juan S'wöskuökwak tö s'patté

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹ E' k_ewö ska' t_a Juan S'wöskuökwak de Skököl ttè pakök k_a sir poë w_e k_e yi serku' at_e Judea eë. ² Juan tö ie'pa a icheke: "Ì blúie Skököl tso' e' k_ewö dewatke tsinet, e' kuek_i a' er mane'ú ie' a."

³ Skököl tö Juan yë' itteköl Isaías wa i' es:
 "K_a sir poë w_e k_e yi serku' taië,
 eë yile ttöraë aneule, e' tö icheraë:
 'A' er mane'ú Skököl datse e' yök_i,
 e' dör wes ñala yuèsö yësyësë ie' yök_i es.' ”*
 Es Isaías tö iyë'at.

⁴ Juan datsi' yöule kameio köyök wa; ikipamo e' dör iyiwak kkuölit. Ie' chkè dör ditski ena bulali. ⁵ Jerusalén wakpa ena k_a malepa tso' Judea e' wakpa de taië ie' ttöke e' ttsök. Ñies k_a tso' di' Jordán kkömik, e' wakpa de. ⁶ Ì sulu k_{os} wambleke ie'pa tö e' chekekarakitö t_a Juan tö iwöskueke Jordán a.

⁷ Erë mik Juan tö isuë tö fariseowakpa ena saduceowakpa de taië as ie' tö ie'pa wöskuölor et_a ie' tö ie'pa a iché: "jA' dör s'kitö'ukwakpa suluë wes tkabè es! ¿Yi tö a' a iché tö a' tkömishkar Skököl tö a' we'ikeraë siarë e' ulà a? ⁸ A' senú yësyësë, e' wa iwërwami tö mok_i a' er mane'wétke Skököl a. ⁹ Kè a' tö ibikeitsök tö a' dör Abraham aleripa, e' è kuek_i Skököl kè tö a' we'ikepa. Ye' tö a' a ichè tö Skököl k_i ikiane, e' t_a ie' tö ák ikkë yuèmi Abraham aleripaie. ¹⁰ Ie' dör wes kal bikökwak es. Ie' tso'tke kal ulitane kè wört_a' ese k_{os} bikökök ña'wèwa bö' a. ¹¹ Mok_i ye' tö a' wöskueke d_i' a iwà kkachoie tö a' er mane'wétke Skököl a. Erë ye' itök_i idatse eköl, e' tö a' ieraw_a Wiköl Batse'r a ena bö' a. Ie' dör kékëpa taië ye' tsat_a, e' kuek_i ie' klökkuö è tsèmi e' kè dör ye' siarla e' a. ¹² Ie' tö s'wöpperaë wes iyiwö wöppèsö es.

* 3:3 Isaías 40.3

Ibua'buā bleraëitö idichakuö a, erë isulusi uyerawaitö bö kè wöittā'wā e' a."

Jesús wösune

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³ Jesús e' yéttsā Galilea demi Jordán di'kka wé Juan tso' eē as e' tö iwöskuö. ¹⁴ Kewe tā Juan kè éna ie' wöskuak, ie' tö iché ia:

—Warma be' kawötā ye' wöskuök. ¿Wes be' do ye' ska' as ye' be' wöskuö?

¹⁵ Ie' tö iüté:

—Ì dör yësyësë Skëköl wöa, ese kos kawötā wè se' tö es, e' kueki imuatsös es i'ñe tā.

Etā Juan tö ie' ttö iüté. ¹⁶ Jesús wösune e' e' duékane di' a e' wöshā tā kā jai kköbunane tā ie' isué tö Skëköl Wiköl bite ie' ki nuböl sù. ¹⁷ Etā ttö ttsëne datse kā jai a e' tö iché: “Se dör ye' alà dalër tajë ye' éna, e' wër buaë shüte ye' wa.”

4

Bé tö Jesús erkiöwé

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

¹ E' ukuöki tā Skëköl Wiköl tö Jesús tsémi kā sir poë wé kè yi serku' eē as bé tö ie' erkiöü ì sulu wamblök. ² Eē ie' sené dökā kā dabom tkëyök (40), kè chkane yës. Ekkë tā ie' dué bli wā. ³ Bé debitü ie' ska' tā ichéitö ia:

—Be' dör Skëköl Alà, e'ma ichó ák sekkëpa a tö a' yönú chkeie.

⁴ Jesús tö iüté:

—Au. Skëköl yëkkuö tö ichè: ‘Kè se' senuk chkè è mik. E' skéie ì kos cheke Skëköl tö e' mik se' serke.’*

* 4:4 Deuteronomio 8.3

⁵ E' ukuöki ta bé wa ie' mítser Jerusalén dör ká batse'r ee ta itsémikaitö Skököl wé kəkēē e' bata ki ⁶ ta ichéitö ia:

—Be' dör Skököl Alà, e'ma be' e' batróömi döttsa iski. Skököl yékkuö tö ichè:

'Skököl tö ibiyöchökwakpa patkeraē be' kkö'nuk.

Ie'pa tö be' klö'werakā iulā a as be' klò kè tērwa ak ki yēs.'†

E' kueki be' e' batróömi döttsa iski.

⁷ Etā Jesús tö iüté:

—Au. Nies Skököl yékkuö tö ichè: 'A' kè kawö ta' Skököl dör a' Kéköl e' wötsiriük.'‡

⁸ E' ukuöki ta bé tö ie' tsémi kabata kəkēē a, ta ee ká kos wes ká tköke ekké, nies íyi bua' buaē tso' iki, ese kkachéitö ie' a seraa bet. ⁹ Ie' tö iché ia:

—Be' e' tkéwa kuchewö ki ye' wörki ye' dalöiök Skökölie, e' ta ì kos sué be' tö e' meraëyö be' a.

¹⁰ Erë Jesús tö ie' iüté:

—A Satanás, Skököl yékkuö tö ichè: 'Skököl dör a' Kéköl, e' è dalöiö a' tö Skökölie, ie' è a a' senú.'§ E' kueki be' yúshka.

¹¹ Etā bé tö Jesús méat wák míā bānet. Ta Skököl biyöchökwakpa de Jesús ska' ikimuk.

Kanè mène Jesús a e' tsá wéitö Galilea

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Mik Jesús wa ijchenewa tö Juan S'wöskuökwak wötéwarakitö s'wöto wé a, etā ie' dene Nazaret ate Galilea ee. ¹³ Erë kè ie' ate senuk Nazaret. Ie' míā senuk Cafarnaúm, e' ate batsöri kiè Galilea e' kkömik. Cafarnaúm ate zabalónwak ena neftalíwak e'pa ké a. ¹⁴ Itka es as ì kit Skököl tteköl Isaías tö yékkuö ki e' wà tkò es. Ie' tö iyè:

¹⁵ “Zabalónwak ena neftalíwak,

† 4:6 Salmo 91.11-12 ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16 § 4:10 Deuteronomio 6.13

e'pa serke di' kiè Jordán e' wishet batsöri kkömik.
 Ie'pa serke Galilea wé ñies pè' kè dör judiowak esepa serke
 ee.

¹⁶ Ie'pa serke wes se' serke stui a es e' kè wä Skëköl suule.
 Ie'pa dör wes s'duulewä es.
 Erë eköl doia, e' tö ie'pa er ñi'weraë Skëköl ttè wa
 wes ká olo tö ká ñiwe es.”*
 Es Isaías tö iyè'at.

¹⁷ E' ukuökí tã Jesús tö s'pattémitke tã ichéitö: “Î blúie
 Skëköl tso' e' kèwö dewatke tsinet, e' kuekí a' er mane'ú
 ie' a.”

*Jesús tö nima klö'ukwakpa döka tkël e'pa kié ittökatapaie
 (Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)*

¹⁸ Jesús shkörami batsöri kiè Galilea e' kkömik, ee ie' tö
 wëpa sué böi ñi ëlpa. Eköl kiè Simón, e' kiè ñies Pedro.
 Iëköl kiè Andrés. Ie'pa kanè dör nima klö'uk. Ie'pa tso'
 ikla' uyök batsöri a nima klö'woie. ¹⁹ Ie' tö ie'pa a iché:

—A' shkó ye' tã. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' a ye'
 ttökataie.

²⁰ E' bet tã ie'pa tö ikla' tuléat tã imíyal ie' tã.

²¹ E' wi'kie ie' tö wëpa skà sué böi ñi ëlpa kiè Santiago
 ena Juan, e'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tular kanè a iyé tã
 kla' wöyuök, ie'pa kiémi ie' tö e' tã. ²² E' wöshã tã ie'pa tö
 ikanò ena iyé méat tã imíyal ie' tã.

*Jesús tö s'wöbla'wé taië
 (Lucas 6.17-19)*

²³ Jesús shké Galilea kos a s'wöbla'uk judiowak ñi
 dapa'wö wé kos a. Ì blúie Skëköl tso', e' tté buaë pakekeitö,
 ñies s'duöke kos, ì dalërke s'mik kos, ese bua'wekeitö.
²⁴ Ie' tté bunekã Siria kos a. E' kuekí pè' wä taië iyamipa
 duöke duè daklilië wä ese debitü ie' ska'. Welepa a aknama

*
 4:16 Isaías 9.1-2

tso', welepa siwa' arke iröirö, welepa kraulewa, esepa kos bua'wéneitö.

²⁵ Etä pè' datse Galilea, Decápolis, Jerusalén, Judea ena ká ate Jordán wishet, e'pa mi'ke taië ie' ta.

5

Jesús tö ittökatapa wöbla'wé kabata a

¹ Mik Jesús tö isuë tö pè' dapane taië, etä ie' mía kabata tukir ki ta ee ie' e' tkésér ta ittökatapa de ie' ska'. ² Ie' tö ie'pa wöbla'wémitke ttè i' wa:

*Ì wër buaë Skököl wa
(Lucas 6.20-23)*

³ “Wépa morke Skököl è mik, esepa tso' ì blúie ie' tso' e' a, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁴ “Wépa eriarke siarë, esepa er pablërdaë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁵ “Wépa e' wökewa diöshet, esepa a ká i' merdaë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁶ “Wépa tö sene yësyësë ese kos iëitseke chkè ena di'yè tsata, esepa ulà a iwà döraë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁷ “Wépa tö s'malepa suëke er siarë wa, esepa sueraë Skököl tö er siarë wa, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁸ “Wépa er maneneë, esepa tö Skököl sueraë, e' kueki ayëcha buaë esepa.

⁹ “Wépa tö s'er bua'wekene ñi ki, esepa kieraë Skököl tö ila'r, e' kueki ayëcha buaë esepa.

¹⁰ “Wépa weirke isërke yësyësë e' kueki, esepa tso' ì blúie Skököl tso' e' a, e' kueki ayëcha buaë esepa.

¹¹ “Ayëcha buaë mik pè' tö a' cheke suluë, a' we'ikeke, a' kkateke kachè wa ye' dalërmik. ¹² Ká jai a ì buaë merdaë

a' a iskieie, e' kueki mik ese tköke a' ta, eta a' ttsë'nú buaë kaneë. Es ñies Skëköl ttekölpa bak a' yöki kewe e'pa weine.

A' dör wes dayë katanoie es

(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)

¹³ “A' dör wes dayë es ká i' wakpa a. Erë dayë kè kke ta'ia, e' ta kè ibuarpaiane. Kè iia ñie bua' ta ikeukemi ñala ki ta pë' dakòlor iki.

A' dör wes bö'wö es

¹⁴ “A' dör wes bö'wö es ká i' wakpa a. U tso' taië kabata ki, e' kè blënuwä, e' wëne kamië. ¹⁵ Kè yi tö bö'wö tskepaka ta ibléwaitö ö ipatkéwaitö kalkuö dikia. E' skéie itkekekaitö kákke sulitane tso' u a esepa wö a ká ñi'woie. ¹⁶ Es ñies a' senú buaë yësyësë sulitane wörki as e' saü ie'pa tö ta a' Yé tso' ká jai a e' kikarka.

Ttë dalöieno kit Moisés tö e' ché Jesús tö

¹⁷ “Kè a' tö ibikeitsök tö ye' dë'bitü ñ kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tö yëkkuö ki, e' wöshökwa. E' skéie ye' dë'bitü as iwà tkò wes itso' kitule es. ¹⁸ Moki ye' tö a' a ichè tö ttë e' kè watërpattsa etkla wë'ia kam ká jai ena ká i' erwa e' yöki; ttë e' kos wà tköraë. ¹⁹ E' kueki yi tö ttë e' wele dalösewekewa, eré ttë tsir idir, ena o'ka wöbla'wekeitö idalöseukwa, ese döraë s'ësela imalepa blúie Skëköl tso' esepa dikia. Erë yi tö ttë e' dalöieke ena o'ka wöbla'wekeitö idalöiök, ese döraë kékë taië imalepa blúie Skëköl tso' esepa tsata. ²⁰ E' kueki ye' tö a' a ichè tö a' kè ser yësyësë tköka s'wöbla'uk ttë dalöieno wa wakpa ena fariseowakpa tsata, e' ta a' kè döpa ñ blúie Skëköl tso' e' a.

S'ulurke ñi ki ese ché Jesús tö

(Lucas 12.57-59)

²¹ “A' wā ittsēule tō iyēnebak ká iaiāē a' yépa a: ‘Kè a' kawō tā' s'ttökwa,’ ñies ‘Yi tō s'ttēwa, ese wák kichatērdaē.’ ²² Erē ye' tō a' a' ichè tō yi ulunekā iyami kī, ese kichatērdaē. E' kīe tā yi tō iyami ché suluē, ese kichatērdaē. Ñies yi tō iyami kichatéttsa, ese kī inuí tso' taiē tō ipatkerami bö' ké a.

²³ “E' kueki a' wā ilè mí mè ka' tso' íyi moka Skèköl a e' kī tā eē a' éna ianewa tō a' yami wele wā ilè tté tso' a' kī, ²⁴ e' tā ì mí a' wā mè e' múat eē, kè imar. A' yú a' yami er bua'ukne a' kī. E' ukuöki tā a' yúne ì meke a' tō e' mú.

²⁵ “Yile wā a' mí kkatè s'shulo wé a, e' tā mik a' dami ñalā kī ie' tā, etā ishuló ie' tā as ie' kè tō a' müttsa s'shulökwak ulā a. A' kè tō iwè es, e' tā s'shulökwak tō a' merattsa s'shkèkipa ulā a tā esepa tō a' wöterawā s'woto wé a. ²⁶ Moki ye' tō a' a' ichè tō a' kè döpattsa dò mik a' tō inuí patuéttsa sēraa etā.

S'senewābak dalösewèwā ese ché Jesús tō

²⁷ “A' wā ittsēule tō iyēnebak: ‘Kè a' kawō tā' s'senewābak dalöseukwā.’ ²⁸ Erē ye' tō a' a' ichè tō yi tō o'ka alaköl sué tā ikkechéitō, e' tā e' wa isenewābak dalösewéwaitō ier a.

²⁹ “E' kueki a' wöbla bua'kka tō a' keke ì sulu wamblök, e' tā iyóttsa kóumi bánet. A' yese alè kéu a' tō, e' dör bua'ie a' uyèwā bö' ké a wa'ñe e' tsatā. ³⁰ A' ulā bua'kka tō a' keke ì sulu wamblök, e' tā itóó uyómi bánet. A' yese alè kéu a' tō, e' dör bua'ie a' uyèwā bö' ké a wa'ñe e' tsatā.

Se' ñi òwa ese ché Jesús tō

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

³¹ “Ñies iyēnebak: ‘Wēm tō itayē éwa, ese wák kawōta ñi owa yèkkuö muk ia.’ ³² Erē ye' tō a' a' ichè tō wēm tō itayē éwa, kè dör itayē trēr kueki, e' tā e' wa ese

tö itayë wömèttsami isenewabak dalöseukwa* Ñies wëm wele senéwa tayë ese ta, e' wa e' tö tayë senewabak dalösewéwa.

S'ttè mè ñi a Skëköl wörki ese ché Jesús tö

³³ “Ñies a' wa ittseüle tö iyënebak ká iaiaë a' yépa a: ‘A' ttè mé Skëköl wörki, etä e' wà uk a' kawöta mokië.’ ³⁴ Erë ye' tö a' a ichè tö kè a' kawö ta' ttè muk ñi a Skëköl wörki ö ilè skà wa. Kè a' kawö ta' ttè muk ñi a ká jai wa, e' dör wé Skëköl tkër s'blúie e' kueki. ³⁵ Kè a' kawö ta' ttè muk ñi a ká i' wa, e' dör Skëköl klò tkokaie e' kueki. Kè a' kawö ta' ttè muk ñi a Jerusalén wa, e' dör Skëköl dör s'blú, e' ké, e' kueki. ³⁶ Ñies a' wakpa kè a' tsà è manenuk saruru ö dalolo, e' kueki a' kè kawö ta' ttè muk ñi a i' es: “Í chéyö e' kè yëne, e' ta ye' wökir töö.” ³⁷ E' kueki mik a' ttè meke ñi a, ta a' tö icheke, “tó”, etä e' dör tó; mik a' tö icheke, “au”, etä e' dör au. A' tö ì skà chéne bänet, e' ta e' dör suluë.

*Se' e' tsatkò s'sulusipa yöki ese ché Jesús tö
(Lucas 6.29-30)*

³⁸ “A' wa ittseüle tö iyënebak: ‘Yi tö o'ka wöbla tskéwa, ese wák kawöta wöbla ské tskéwa. Yi tö o'ka kà péwa, ese wák kawöta kà ské pèwa.’ ³⁹ Erë ye' tö a' a ichè tö kè a' e' tsatkök pè' sulusipa yöki. E' skéie yi tö a' ppé a' aswö bua'kka ki, e' ta a' aswö etta mú ia ppè. ⁴⁰ Yi tö a' kkaté s'shulökwakpa wörki a' paio kiane iki e' kueki, e' ta a' paio mú ia, ñies a' paio kikke mú ia. ⁴¹ Yi tö a' ké idali tsukmi kësik wa dò kilómetro etí, e' ta ikí tsúmi dò kilómetro böt.

* 5:32 itayë wömèttsami...e' dalöseukwa: Ttè i' wà armi se' éna ñies i' es: “e' ta ie' tso' itayë sauk wes alaköl trërta' es. † 5:41 E' kèwö skà ta Roma ñippökwapka wa kawö ta' judiowak kók idali tsukmi dò kilómetro etk.

42 Yi tö a' a ilè kak kié, e' ta imú ia. Ñies yi tö a' a íyi kié peitule, e' ta ipeitó ia.

*S'bolökpa ché Jesús tö
(Lucas 6.27-28,32-36)*

43 “Ñies a' wa ittseüle tö iyënebak: ‘S'yamipa dalëritsó erë s'bolökpa saú sulu.’ 44 Erë ye' tö a' a ichè: A' bolökpa dalëritsó. Wépa tö a' we'ikeke, esepa ki ikió S'yé a tö ikimú. 45 A' tö iweke es, e' ta e' wa a' tso' ikkachök tö moki a' dör a' Yé tso' ká jai a e' ala'r. Ie' tö diba patkeke s'ser buaë ena s'ser sulu esepa ki. Ñies ie' tö kali patkeke s'ser yësyësë ena s'ser sulu esepa ki. 46 Wépa tö a' dalëritseke esepa è ské dalëritseke a' tö, e' ta ¿wes Skëköl tö ì buaë mëmi a' a iskéie? Ñies inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a e'pa tö iweke es. 47 A' tö a' yamipa è shke'weke, e' ta ¿ì buaë weke a' tö s'sulusipa tsata? Ñies pë' kè tö Skëköl dalöie esepa tö iweke es. 48 A' senú buaë yësyësë wes Skëköl dör S'yé tso' ká jai a e' ser buaë yësyësë es.

6

Jesús tö s'wöbla'wé tö wes se' ké s'siarëpa kimuk

1 “¡A' e' kkö'nú! Mik a' tö ì buaë weke s'kimoie, eta kè iwär sulitane wörki as ie'pa tö a' kkeòka. A' tö iwé es, e' ta Skëköl dör S'yé tso' ká jai a, e' kè tö ì mepa a' a iskéie.

2 “E' kuëki mik a' tö s'siarëpa kimeke, eta kè e' tté pparka sulitane kukua wes e' ökwakpa es. Ie'pa tö iweke ie'pa ñi dapa'wó wé a ena ñalá wa as sulitane tö ie'pa kkeòka. Moki ye' tö a' a ichè tö pë' tö ie'pa kkeekëka e' è dör ie'pa icha ské. 3 Erë mik a' tö s'siarëpa kimeke, eta a' tö iú bèrë, kè ichar yi a. 4 Es Skëköl tö ì kos tso' blëule ese sueke, e' tö ì buaë meraë a' a iskéie.

Jesús tō s'wöbla'wé tō wēs se' ké ttök S'yé tã
(Lucas 11.2-4)

⁵ “Mik a' ttöke S'yé tã, etã kè a' ttök sulitane wörki wēs e' ökwakpa es. Sulu ie'pa wöbatsö e' duökser ttök S'yé tã ie'pa ñì dapa'wo wé a' ena wé pè' daparke taië ká áie ese ska' as ikkearkã. Mokì yö ichè a' a' tō ie'pa icha ské detke iulà a' sërãã. ⁶ Erë mik a' ttöke S'yé tã, etã a' yúwã a' úshu a' ukkö wötówã eë a' ttó Skököl dör a' Yé e' tã bèrë. A' tō iweke es, e' tã Skököl tō ì kōs tso' blëule ese sueke, e' tō ì buaë meraë a' a' iskéie.

⁷ “Ñies mik a' ttöke S'yé tã, etã kè a' ttök wēs pè' kè tō ie' dalöie e'pa ttöke ie'pa kékölpa tã es. Ie'pa ttöke ttè etkè wa taië batsië kè wà tã'. Ie'pa tō ibikeitseke tō ikékölpa tō ie'pa ttò tsèmi ie'pa tté taië e' kueki. ⁸ Kè a' tō iuk wēs ie'pa es. Ì kiane a' kì e' jcher Skököl wã kam a' tō ie' a' ikiö e' yöki. ⁹ A' ttó ie' tã i' es:

'A Sa' Yé tso' ká jài a,
as be' dalöiö sa' tō ì ulitane tsãtã.

¹⁰ As be' dö sa' blúie da'ãie.

Ì kiane be' kì as e' or ká i' kì
wēs iorke ká jài a es.

¹¹ Chkè kiane sa' kì i'ñe senoië e' mú sa' a.

¹² Sa' nuì olo'yó sa' kì

wēs sa' tō s'malepa kì inuì olo'yeke es.

¹³ Kè sa' marttsã tō ì sulu tō sa' erkiöü,

e' skéie sa' tsãtkó yi dör sulu ichók* e' yöki.'

* 6:13 Yi dör sulu ichók: E' dör bé kiè Satanás e'.

¹⁴ “S'malepa nuì olo'yeke a' tò ie'pa ki, e' ta ñies S'yé tso' ká jai a, e' tò a' nuì olo'yeraë a' ki. ¹⁵ Erë a' kè tò s'malepa ki inuì olo'yè, e' ta S'yé kè tò a' nuì olo'yepa a' ki.

Jesús s'wöbla'wé tö wes se' ké batsök

¹⁶ “Mik a' batsöke Skëköl a, eta kè a' e' ök siarë wes e' ökwakpa es. Ie'pa e' öke siarëla as s'malepa tö isaù ta ikkeökarakitö ibatsökerak e' kueki. Moki ye' tò a' a ichè tò ie'pa icha ské detke ie'pa ulà a. ¹⁷ Erë mik a' batsöke, eta a' wöskuöö, a' tsaiklóö, ¹⁸ as s'malepa kè tò isaù tö a' tso' batsök. S'yé kè wërta' e' tò íyi ulitane tso' blëule e' sueke. A' batsó ie' è wöa ta ie' tò iské meraë a' a buaë.

Íyi bua'buá bló ká jai a

(Lucas 12.33-34)

¹⁹⁻²¹ “Wé a' íyi bua'buá tso' blëule ee a' er me'rie. E' kueki kè a' tò íyi bua'buá blök ká i' ki. Ká i' ki powak se' íyi sulu'wekewa, ñies akblökwakpa tö iekibleke. E' skéie, a' íyi bua'buá e' bló ká jai a. Ee powak kè döpa íyi sulu'ukwa ñies akblökwakpa kè döpa íyi ekiblök.

S'wöbla buaë ena s'wöbla suluë

(Lucas 11.34-36)

²² “S'wöbla dör wes bö'wö es s'chkà kos a. E' kueki s'wöbla dör buaë, e' ta se' chkà kos e' a ká olo ta' buaë. E' dör wes se' er dör buaë es, ì kos dör buaë yësyësë ese ki se' er me'rie. ²³ Erë s'wöbla kè dör bua', e' ta s'chkà kos e' tso' stui a. E' dör wes se' er suluë es, ì sulu kos ese ki se' er me'rie. Erë se' er buaë e' míane suluë stuiie, e' ta e' dör suluë ichökle.

¿Yi dör a' wökir?

(Lucas 16.13)

²⁴ “Wé klöulewa kanè mésoie, ese kawöta iwökir è ttò dalöiök. Ie' wökirpa chópa bö, e'ma ie' kawöta eköl è

dalöiök ena iëköl watöktsa. Es a' kè a er menukwa Skëköl ki ena inuköl ki ñita.

*Kè a' tkinuk i ki
(Lucas 12.22-31)*

²⁵ “E' kueki ye' tö a' a ichè: ì kiane a' ki sènoie chkeie, di'ie, datsi'ie iie, ese kos kè ki a' tkinuk. S'tso' ttsë'ka e' kè dör chkök ème, ñies s'chkà kè dör datsi' è ioie. ²⁶ Dù saú a' tö. Ie'pa kè tö ì kuatketa' ì wöshjeta', ie'pa kè tö chkè bleta', erë S'yé tso' ká jai a e' tö ie'pa tieke. Ie' éna a' dalër taië dù kos tsata. ²⁷ A' tkirke taië e' ki, e' kè tö a' a kawö kí mepa sènoie ekuölö è.

²⁸ “¿Ì kueki a' tkirke datsi' ki? Ma'ma wörkua bua'buaala ese saú wes italar, kè kanablöta', kè datsi' yueta'. ²⁹ Eré blu' bak kiè Salomón, e' wa íyi ulitane bua'buaé bak taië, erë ye' tö a' a ichè tö ie' datsi' bua'bua kè wër buaé wes ma'ma wër es. ³⁰ Kákö suésö i'ñe, bule ta iñanewa, erë Skëköl tö ikítkeke buaala iwörkua wa. Ie' tö kákö kítkeke es, je' yita ie' tö a' kianeia erblök buaé ie' mik, esepa paieraé! ³¹ E' kueki kè a' tkinuk. Kè a' e' chakök, ¿ì ñèmi sa' tö? ö ¿ì yèmi sa' tö? ö ¿ì wa sa' e' paiömi?” ³² Pè' kè tö Skëköl dalöiè esepa tkirke taië íyi kos ekké ki. Erë ì kos kiane a' ki e' jchertke a' Yé tso' ká jai a e' wa. ³³ E' kueki ì kos blúie ie' tso' ena ì dör yësyësë ie' a ese ki a' er múwa kewe. A' tö iweke es, e' ta ñies íyi ñekké kos dóraé a' ulà a. ³⁴ Diwö bit ekké íyi tso' ki tkine e' dör wë' se' a. Bulebök se' tkirmi ì tkömi eë e' ki, e' kueki kè a' tkinuk iki i' ta.

7

*Kè a' tö s'kichatök
(Lucas 6.37-38,41-42)*

1-2 “Ttè wa a' tò s'malepa kichaté e' è wa Skëköl tò a' kichateraë. Wes a' tò s'malepa weke e' sù a' weraë Skëköl tò. E' kueki kè a' s'kichatök as Skëköl kè tò a' kichatò. ³ Kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, e' sué a' tò, erë jì kueki kaltak bërie tso' a' wák wöbla a, e' kè sune a' wa? ⁴ jWes a' tò ichèmi a' yami a: ‘súyö be' wöbla a kaltak jchela tsir tso' e' yèttsa?’ Erë kaltak bërie tso' a' wöbla a, j'è kè sune a' wa? ⁵ jA' e' öke suluë! Kaltak bërie tso' a' wöbla a e' yóttsa kewe, es a' yami wöbla a kaltak jchela tsir tso' e' wërmi a' a buaë yèttsa.

⁶ “Ì dör batse'r ese kè tularrtsa chichi a dö' ie'pa bitune a' jchöklor. Nies a' íyi bua'buá*, ese kè tularrtsa köchi a, ie'pa tò inateraë ikla'tska wa.

*Ì kiane a' kj, ese kió Skëköl a
(Lucas 11.9-13; 6.31)*

⁷⁻⁸ “Wépa tò íyi kieke Skëköl a, esepa a imeraë ie' tò; wépa tò íyi yuleke ie' ska' esepa tò ikueraë; wépa tò ie' chakeke, esepa kierawa ie' tò weshke. E' kueki ì kiane a' kj e' kió ie' a, eta' ie' tò a' a imeraë; e' yuló ie' ska', eta' a' tò ikueraë; ie' chakó, eta' ie' tò a' kierawa weshke.

⁹ “Kè a' wéne tò ák mepa ilà a pan kiéitö e' skéie. ¹⁰ Nies kè a' tò tkabè mepa a' alà a nima kiéitö e' skéie. ¹¹ A' dör pè' suluë erë e' tò íyi buaë meke a' alà a. jE' yita' buaë S'yé tso' ká jaì a, e' tò íyi buaë meraë yi tò ie' a ikieke ese a!

¹² “A' senú s'malepa ta wes a' kj ikiane tò ie'pa ser a' ta es. Ttè e' a' ì kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tò yëkkuö kj e' kos wöieulewa. E' kueki a' senú es.

*Sené michoë wékkö e' dör tsir
(Lucas 13.24)*

* 7:6 íyi bua'buá: E' dör perla si'kuaie.

¹³ “Sene michoë e' wékkö dör tsir, e' a a' shkówa. S'weir micho e' ñalé ena iwékkö dör shoë; taië s'mi'ke iki. ¹⁴ Erë sene michoë e' wékkö dör tsir ena ñalé ki darërëë shka', wépa tö ikué esepa kè dör taië.

Kal buaë ena kal suluë
(Lucas 6.43-44)

¹⁵ “A' e' kkö'nú kachökwakpa e' chò tö ie'pa dör Skököl ttekölpa esepa yöki. Ie'pa e' ö tö ie'pa dör buaë wes obeja urula es, erë ie'pa er suluë wes iyiwak sulusi es. ¹⁶ Wes ie'pa e' wamblöke, e' wa a' tö isuerawá pé' wése idir. ¿Wé a' wá isuule tö uvawö ö higowö e' shtetá'sö dika' kicha mik? ¹⁷ Kal buaë kos ese wö dör buaë, erë kal sulusi kos ese wö dör suluë. ¹⁸ Kal bua'buá kè wörtá' kalwö sulusiie. Ñies kal sulusi kè wörtá' kalwö bua'buáie. ¹⁹ Kal kos kè wör buaë, ese bikeeke tá ñña'wekewa bö' a. ²⁰ Es a' tö kachökwakpa suerawá wes ie'pa e' wamblö e' wa.

Jesús tö icheraë 'kè ye' wá a' suule'
(Lucas 13.25-27)

²¹ “Wépa tö ye' a' icheke: ‘A Sköképa, a Sköképa’, kè esepa döpa wá saraq ì blúie Skököl tso' e' a. Erë wépa serke wes ye' Yé tso' ká jai a e' ki ikiane es, esepa è dörawá. ²² Aishkuö tá mik a' wöchakirketke a' nuí ki e' kéwö de, etá taië ie'pa tö ye' a' icheraë i' es: ‘A Sköképa, be' ttò wa sa' ut Skököl ttekölíe, be' ttò wa sa' tö aknama uya'lur, be' ttò wa ì kè or yi a' ese o' sa' tö taië.’ ²³ Erë ye' tö ie'pa iüteraë: ‘Kè ye' wá a' suule yës. A' e' wamblö suluë. ¡A' yúshka bánet ye' yöki!’

U yuökwak bö
(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴ “E' kueki yi tö ye' ttò ttsé ta iwà iuteke, ese dör wes wëm eköl tö u yué es. E' tö u chkí töbié iskië ká dör ák è ese a. ²⁵ Kalí yéne taië, di' pone taië, sèrkè tka taië, e' kos tëne u e' mik, erë u kè anerö, ichkí tuluulewà ák a e' kueki. ²⁶ Erë yi tö ye' ttò ttsé, erë kè iwà iuteku', ese dör wes wëm eköl kè kabikeitsöta' es. E' tö u yué ttsa'wö a ta chkí ate jalëjalë. ²⁷ Kalí yéne taië, di' pone taië, sèrkè tka taië, e' kos tëne u e' mik ta ianerö iski ta kè ì ta'ia iwà.”

²⁸ Mik Jesús tté one ta wes ie' tö s'wöbla'weke e' tö sulitane tkiwéwà. ²⁹ Ie' tö ie'pa wöbla'weke ttè moki, diché ta' taië, ese wa. E' kè dör wes s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa s'wöbla'weke es. E' kueki ie'pa wökranewà ittök.

8

Wëm eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wé Jesús tö (Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Mik Jesús biteatkene kabata a, eta taië pë' dami ie' itöki; ² e' shua wëm debitu eköl ie' ska' kiri'weke lepra* tö. Ie' e' tkéwà kuchë ki Jesús wörki ta ichéitö:

—A këképa, be' ki ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

³ Jesús tö ikéwà ulà wa ta ichéitö ia:

—Tó, ye' ki ikiane. Be' dene batse'r.

E' wöshà ta ie' buanene, kè ki lepra ku'ia. ⁴ Jesús tö iché ie' a:

—Ittsó, kè ichar yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tö a' ka' e' batse'woie, e' tsúmi mè Skéköl a iwà kkachoie tö be' buanene.

* 8:2 Lepra: E' dör duè s'méwöie ese. Judiowak tö iklö'wé tö duè e' tö yi tteke ese dör ñá. Esepa batsekettşá bánet kè a kawö ta' şenuk pë' malepa shua. Nies ie'pa kè a kawö ta' shkëkwá Skéköl wé a.

*Kanè méso eköl bua'wéne Jesús tö
(Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54)*

⁵ Mik Jesús de Cafarnaúm, etá Roma ñippökwakpa döka cien ese wökir de eköl ie' ska' kköchök, ⁶ ta ichéitö ia:

—A kékëpa, ye' kanè méso duladula eköl kirinewa taië. Ie' me'r u a ka' ki pa dalërke taië kranewa.

⁷ Jesús tö iuté:

—Ye' mí ibua'ukne.

⁸ Ñippökwakpa wökir tö iuté:

—A kékëpa, be' döwa ye' u a e' kè dör ye' siarla e' a. Erë ikéwö è mú ta ye' kanè méso buardane. ⁹ Ye' wökirpa ta', e'pa ttò iütök ye' kawöta. Ñies ye' dör ñippökwakpa taië e'pa wökir, ie'pa kawöta ye' ttò iütök. Mik ye' tö eköl a icheke: 'Be' yú', ta imí. Eköl a ye' tö icheke: 'Be' dou', ta ide. Ñies ye' tö icheke ye' kanè méso a: 'Íyi ú' ta iwéitö. Ye' ikl'wé tö be' wa kawö ta' íyi ulitane tsata, e' kueki ye' wa ijcher tö be' tö ikéwö mé, e' ta ye' kanè méso buardane.

¹⁰ Mik Jesús tö e' ttsé ta e' tö ie' tkiwéwa. Ichéitö pè dami ie' itöki e'pa a:

—Moki ye' ichè a' a tö Israel aleripa kos shua kè ye' wa yi kune erblök ye' mik wes wëm i' es. ¹¹ Ye' tö a' a ichè tö mik ì blúie Skököl tso' e' kéwö de da'aie, etá pè kè dör judiowak tso' ka wa'ñe, esepa döraë taië e' tkökser chkök se' yépa bak kiè Abraham ena Isaac ena Jacob e'pa ta. ¹² Erë warma wépa e' tulökeser eë esepa uyardattsá bánet stui ké a. Eë ie'pa iuraë siarë ikà yilitdawa weine kueki.

¹³ Etá Jesús tö iché ñippökwakpa wökir a:

—Be' yú u a ta itköraë wes be' erblé ye' mik es.

E' wösha ta ikanè méso buanene.

*Jesús tö Pedro yàk bua'wéne
(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)*

¹⁴ Jesús míḡ Pedro u ḡ ṭṗ ie' isuḡ tö Pedro yàk me'r kḗ kḗ kiri'weke duè dalölö tö. ¹⁵ Ie' tö iké iulà kḗ ṭṗ duè dalölö tö iéwa ṭṗ ie' e' kéka ṭṗ ilè yuléitö ie' ḡ ñè.

Jesús tö s'duöke taië esepa bua'wéne

(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

¹⁶ Kḗ tuirketke ṭṗ taië ie'pa wḗ pè' ḡ aknama tso' esepa debitu Jesús ska'. Ittò è wa ie' tö wimblupa ñe' trè'wéyal sḗraḗ. Ñies s'kirirke e'pa bua'wéneitö sḗraḗ. ¹⁷ E' tka es ḗ ḡ ṭṗ at Skéköl tteköl kiè Isaías e' tö, e' wà tkò. Ie' iyè': “Se' duè kḗs e' yéttsḗ ie' tö se' kḗ, Se' weirke kḗs e' mítser ie' wḗ se' yöki bánet.”†

Wépa böḗ e' yuak Jesús ttökatapaie

(Lucas 9.57-62)

¹⁸ Mik Jesús tö isuḡ tö pè' dapaneka taië ipamik, eṭṗ ie' tö iché ittökatapa ḡ: “Mishka batsöri wiḡhet.” ¹⁹ Eṭṗ s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa eköl de ie' ska' ṭṗ ichéitö iḗ:

—A S'wöbla'ukwak, ye' shkak be' ṭṗ be' ttökataie kḗ wa'ñe wé be' mírö ee.

²⁰ Jesús tö iüté:

—Bakli' u ṭṗ' ñies dúla u ṭṗ', erè ye' dör S'ditsö Alà e' kè wḗ u ṭṗ' senoie.

²¹ Eṭṗ wém skà dör ie' klé eköl e' tö ie' ḡ iché:

—A kéképa, kḗwö mú ña, mik ye' yé blénewa ṭṗ inú wötökwa, e' ukuökḗ ye' mi'ke be' ṭṗ.

²² Jesús tö iüté:

—I' ṭṗ be' shkó ye' ṭṗ. Wépa dör wḗs s'duulewa es Skéköl wöḗ, ḗs esepa tö iyamipa nu blò.

Sèrkè wöklö'wé Jesús tö

(Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

† 8:17 Isaías 53.4

²³ Etā Jesús e' iéka kanò a ittökātapa tā tā imíyal batsöri ki. ²⁴ Ie'pa mirwāia e' shuā siwā' batsineka taië tö di' uyéka taië tā kanò a di' iënekami. Erë ie' kapöme'r. ²⁵ Etā ittökātapa de ie' ska' tā iti'wéka tā ichéitörak a:

—¡A Skëképa, se' tsatkó! ¡Se' duölurmi!

²⁶ Ie' tö ie'pa iuté:

—¿Ì kueki a' suane sekkë? Wësua a' kè erblöku' ye' mik bua'ie.

Etā ie' e' kéka tā siwā' ena di' yöli uñéitö tā iwöklönewa míane alamië. ²⁷ Ie'pa tkinewa taië tā iñi chakéka:

—¿Yi dör wëm wí? ¡E' ttò dalöieke siwā' tö ena di' tö!

*Jesús tö wëpa böl a aknama tso' e'pa bua'wé
(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)*

²⁸ Mik Jesús demi batsöri wishet ká kiè Gadara ee tā wëpa böl a aknama tso', e'pa e' yéttsa pö ké a de ie' ska'. Ie'pa e' wamblörak suluë e' kueki kè yi shkötā ñala e' wa. ²⁹ Ie'pa tö ichémi aneule:

—Be' dör Skëköl Alà. ¿lók be' de sa' tsiriük? ¿Be' debitu sa' we'ikök kam sa' kéwö dò e' yöki?

³⁰ Ee tsinet köchi iëter taië chkök. ³¹ Aknamapa tso' taië e'pa kköché Jesús a:

—Be' tö sa' uyekettsa, e' tā kawö mú sa' a e' tiükwa köchi tso' taië jaì a.

³² Ie' tö iché ie'pa a:

—A' yúshka ee.

Etā aknamapa kos e' yélur wëpa a tā e' tiélur köchi a. E' bet tā köchi kos poneka tunemirak ká spé mik brutolonemi batsöri a tā ee iduolur.

³³ Köchi kkö'nukwakpa tkayalmi. Mik ie'pa de ká kibi ki, etā ie'pa tö ì kos tka wëpa a aknamapa bak e'pa tā, e' tté ppéka. ³⁴ Etā ká e' wakpa kos míā Jesús ska'. Mik ie'pa de, etā ie'pa kköché ie' a: “Be' e' yóttsa sa' ká a.”

9

Jesús tō wēm eköl kraulewā e' bua'wēne
(*Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26*)

¹ E' ukuökj t̄a Jesús e' iékā kanò a t̄a imíane itò wa demi Cafarnaúm wé ie' serke ee. ² Et̄a ee ie'pa wā wēm kraulewā eköl mítser Jesús ska' k̄a'la k̄i. Mik Jesús tō isué tō mokj ie'pa erblé ie' mik, et̄a ie' tō iché wēm kirirke e' a:

—A yami, be' er kuú, ì sulu k̄os wamblébö, e' nuí olone be' k̄i.

³ Et̄a s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa tō ibikeitseke: “Ì ché ie' tō e' wa ie' tso' Skököl chök suluë.”
⁴ Erè ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwā Jesús tō bet. E' kuekj ie' tō ie'pa a ichaké:

—Ì kuekj a' tso' íyi sulu bikeitsök? ⁵ Ye' tō wēm i' bua'wèmine as ishköne, e' t̄a ʒ wēs a' tō iklö'wèmi tō ye' kè a inuì olonuk iki? ⁶ Ye' dör S'ditsö Alà, s̄ú e' tō a' a ikkachè tō ye' wā k̄awö t̄a' k̄á i' a nuì olo'yoie.

Et̄a ie' tō iché wēm kraulewā e' a:

—Be' e' kóka, be' k̄a'la kóka t̄a be' yúne be' u a.

⁷ Et̄a ie' e' kékā t̄a imíane iu a. ⁸ Mik e' sué p̄e' tso' ee e'pa tō, et̄a ie'pa suane taië. Ie'pa tō isué tō Skököl tō diché taië mé s'ditsö eköl a, e' kuekj ie'pa tō Skököl kikéka taië.

Jesús tō Mateo kié ittökataie
(*Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32*)

⁹ E' ukuökj t̄a Jesús e' yéttsa t̄a imía, e' tō wēm sué eköl kié Mateo,* e' dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. Ie' tkër ikaneblöke e' wé a. T̄a Jesús tō ie' a iché:

—Be' shkó ye' t̄a ye' ttökataie.

Et̄a ie' e' kékā t̄a imía Jesús t̄a.

* 9:9 Mateo: E' dör yëkuü i' shtökwak. Ie'pa wöblane e' chök wēs o'ka ché es, e' kuekj ie' kè wā iyène ye'.

¹⁰ E' ukuöki ta Jesús de ittökatapa ta Mateo u a chkök. Ie'pa tulur chkök, e' dalewa inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a esepa taië ena pë' sulusipa skà deyalñak e' tuléser chkök Jesús ta. ¹¹ Mik e' sué fariseowakpa tö, eta ie'pa tö Jesús ttökatapa a ichaké:

—¿Iók a' wöbla'ukwak chköke inuköl shtökwakpa ena pë' sulusipa skà ta?

¹² Jesús tö ittse ta ichéitö iarak:

—Wépa kè kirirku' esepa kè ki s'kapeyökwak kiane. Erë wépa kirirke, esepa ki ikiane. ¹³ Skököl tö iyë' iyëkuö ki: 'Iyiwak jchéule mè ye' a, ese kè kiane ye' ki. Ye' ki ikiane tö a' ñi saü er siarë wa.† A' e' yuó ttè e' wa. Ye' kè dë'bitü wépa e' ttsò tö ie'pa ser buaë yësyësë esepa kiök ye' ttökataie; ye' dë'bitü pë' sulusipa kiök ye' ttökataie.

Ì kuëki Jesús ttökatapa kè batsöta'

(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

¹⁴ Juan S'wöskuökwak ttökatapa de Jesús ska' ta ichakéraitö ie' a:

—Sa' ena fariseowakpa batsöke taië. ¿Ì kuëki be' ttökatapa kè batsò?

¹⁵ Jesús tö ie'pa iuté:

—Mik s'kiule ulabatsè ese kéwö tkö'uk ta ¿wes ie'pa eriarmi wëm ulabatske e' tso'ia ie'pa ta e' dalewa? Erë ikéwö döraë etä ie' miratser ie'pa yöki. E' je' ta ie'pa batsöraë.

¹⁶ “Kè yi tö datsi' këchke wöyuepawa datsi'tak pa'ali wa. Datsi'tak pa'ali wökloneka, e' tö datsi' këchkela shukueëke ta ikí jcheeke taië. ¹⁷ Ñies vino kè terta'ka iyiwak kkuölit yöule ibloie ese këchke a. Itékasö es, e' ta mik ibacha'nebitü, etä ikkuölit këchke jchèmiitö. Es vino

† 9:13 Oseas 6.6

ena ikkuölit weirwami éme. E' kuęki vino tekeka ikkuölit pa'ali a, es vino ena ikkuölit kè weirpawa.”

Jesús tō Jairo alà busi shke'wékane ñies alaköl eköl bua'wéneitö

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

¹⁸ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa judiowak wökir debitu eköl ie' ska' ta ie' e' tkéwa kuchë ki ta ichéitö:

—Ñiköl ye' alà busi blënewa. Erë be' shkó, be' ulà múka iki ta ishkerdakane.

¹⁹ Jesús e' kéka ta imía ittökatapa ta judiowak wökir itöki. ²⁰⁻²¹ E' shua alaköl eköl dewa tsinet Jesús tsi kker. E' du'mi alakölpa duè wa e' ki duas de dabom eyök ki bök (12). Ie' tō ibikeitseke: “Jesús datsi' bata è kéwayö, e' ta ye' buanene.” E' kuęki idatsi' bata kéwaitö. ²² Erë Jesús wótrée ta isuétö ta ichéitö ia:

—A alà busi, be' er kuú. Be' erblé ye' mik, e' kuęki be' buanene.

E' wöshā ta ie' buanene buaë.

²³ Mik Jesús de Jairo u a, etā ie' tō isué tō ma'ma bla'ukwakpa detke s'nu blërketke e' kuęki, ñies pë' iuke taië. ²⁴ Ie' tō ie'pa a iché:

—A' e' yólur, busila kè du'wa, ikapöme'r è.

Ie'pa tō Jesús jañeitséka taië, ²⁵ erë ie' tō ie'pa ké e' skökmi bánet. E' ukuöki ta ie' dewa weshke ta busila ulà klö'wéwaitö ta busila e' kéka. ²⁶ E' tté buneka ká e' qos a.

Wëpa böł kè wöbla wawër e'pa bua'wéne Jesús tō

²⁷ Jesús e' yéttsa ee ta wëpa böł kè wöbla wawër mirwa ie' itöki, e'pa arke:

—jA Jesús, s'blú David bak e' aleri, † sa' saú er siarë wa!

---

† 9:27 David aleri: Es ie'pa tō wé pairine'bitu idi' wa s'blúie kitulebak tō idatse e' è kiè. E' wà kiane chë si'kuaie El Mesías.

²⁸ Mik Jesús de u a, eta ie'pa böl de ie' ska'. Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿A' tö iklö'wé tö ye' a a' buarmine?

Ie'pa tö iuté:

—A kéképa, tó, sa' tö iklö'wé.

²⁹ Eta Jesús tö ie'pa wöbla ké ta ichéitö ie'pa a:

—Wes a' erblöke ye' mik es iwà ordaë.

³⁰ Eta ie'pa wöbla buanene. Ta Jesús tö iché ie'pa a:

—Kè a' kàne ichök yi a yës.

³¹ Erè ie'pa míyal ta ì wé Jesús tö e' paké ie'pa tö ká e' wakpa ulitane a.

Wëm kè tto eköl e' bua'wé Jesús tö.

³² Wèpa böl wöbla buanene e'pa míyal, e' bet ta pè' welepa wa wëm kè tto, ese debitu eköl Jesús ska', e' a aknama tso'. ³³ Mik Jesús tö aknama trè'wéshkar, eta wëm ttékàne buaë. Pè' tso' eë e'pa tkirulune ta ichérakitö:

—Kè yi wa íyi wíse suule Israel aleripa shua.

³⁴ Erè fariseowakpa tö iché:

—Bé, e' wák diché wa ie' tö ie'pa trè'wéyal.

Jesús tö pè' sué er síarè wa

³⁵ Jesús shköke ká kos tso' Galilea blublu ñies tsitsir e' a. Ie' s'wöbla'wéke judiowak ñì dapa'wo wé kos tso' e' a. Ì blúie Skéköl tso' e' tté buaë pakekeitö. Ñies s'kirirke kos, idalerke s'mik kos, e' bua'wékeitö. ³⁶ Ie' tö isué tö ie'pa eriarke síarè, weinetke síarè wes obeja kè kkö'nukwak ta' es, e' kuekí ie'pa suéitö er síarè wa. ³⁷ Ie' tö iché ittökatapa a:

—Mokí, ye' a ta ie'pa dör wes iyiwö tso'tke wè'iàë shtè es, erè ishtökwakpa kè dör taië. ³⁸ E' kuekí a' tö ikió kanè wák a tö ishtökwakpa patkó.

10

Jesús tō ittekōlpa tsá e'pa a kawō mé
(*Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16*)

¹ Jesús tō ittōkatapa dabom eyök k₁ bōl (12), e'pa kié e' ska' t₁ kawō méitō ie'pa a wimblupa sulusi tré'woyal ñies s'kirirke duè ulitane w₁ esepa bua'wone.

² Ie'pa ekkēpa dör ñies Jesús ttekōlpa tsá, e'pa kiè i' es: kewe dör Simón, e' kiè ñies Pedro ena ie' èl kiè Andrés; Santiago ena ièl kiè Juan, ie'pa dör Zebedeo ala'r; ³ Felipe ena Bartolomé; Tomás ena Mateo dör inukōl shtōkwak Roma wōkirpa a e'; Santiago dör Alfeo alà, ena Tadeo; ⁴ Simón Celote ena Judas Iscariote tō Jesús wōmekettsa aishkuō t₁ ibolōkpa a e'.

Jesús tō ittōkatapa patkēmi s'wōbla'uk
(*Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6*)

⁵ Wēpa dabom eyök k₁ bōl (12), ñe'pa patkēmi Jesús tō t₁ ipattéitō i' es: “Kè a' minuk pē' kè dör judiowak esepa k₁ a. Ñies kè a' minuk Samaria. ⁶ A' yú Israel aleripa k₁ a, ie'pa dör wēs obeja chōwa es. ⁷ A' yú ipakōk tō ì blúie Skékōl tso' e' kēwō dewatke. ⁸ S'kirirke bua'úne, s'duowa shkē'úkane, s'kiri'weke lepra tō, esepa bua'úne as ibatse'rne. Ñies aknamapa yótt₁sa. E' diché mène a' a éme, e' kuēk₁ kè yi ña'war iki.

⁹⁻¹⁰ “Kè ì tsarmi. A' kè kawō t₁ inukōl tsukmi yēs. Ñies sku', datsi' skà, klökkuō, shko kéli ese kōs kè tsarmi. Kanēblōkwak chkōmi ì kanewekeitō e' ské wa, e' kuēk₁ kè ì tsarmi.

¹¹ “Mik a' demi k₁ tsitsir ö k₁ blublu a, et₁ yi tō a' kiēwami er bua' wa ese yuló. Mik a' ikué, et₁ e' è u a a' kapóro a' tso' eē e' dalewa. ¹² Mik a' dewa u e' a, et₁ ie'pa kōs serke eē e'pa shkē'ú er bua' wa. ¹³ Ie'pa tō a' kiēwa er bua' wa, e' t₁ Skékōl er buaé chōraé ie'pa a. Erē ie'pa kè w₁

a' kinewā er bua' wa, e' t̄a kè Skèköl er buaë chòpa ie'pa a.
 14 U wele wakpa ö ká wele wakpa kè wā a' kinewā buaë ö
 kè éna a' ttò ttsak, e' t̄a a' e' yólur u e' a ö ká e' a t̄a kapo
 tso' a' klöttö mik e' ppóö iwà kkachöie ie'pa a t̄ö ie'pa dör
 Skèköl bolökpa. 15 Moki, ye' t̄ö a' a ichè t̄ö aishkuö t̄a mik
 a' wöchakirketke a' nuì ki, et̄a ká e' wakpa wömerdattsa
 weinuk tajë Sodoma ena Gomorra wakpa bak senuk suluë
 e'pa tsata.

Jesús ttökatapa weirdäe ie' kueki

16 “;Ye' ttò ttsó! Ye' t̄ö a' patkekemi pè' shua wes obejala
 èmi namu tso' tajë, e' shua es. E' kueki a' senú wösh wa
 wes tkabè es; erè ñies a' senú bèrè wes nuböl es. 17 A' tso'
 erk̄i. A' miraë ie'pa wā s'shulökwakpa ulà a, ñies a' burdaë
 siarè judiowak ñi dapa'wo wé a. 18 Ie'pa wā a' miraë duèser
 s'wökirpa ena s'blúpa wörki ye' tté kueki. Es a' t̄ö ye' tté
 pakeraë ie'pa a, ñies ká ulitane wakpa a. 19 Mik ie'pa t̄ö a'
 métt̄sa s'shulökwakpa ulà a, et̄a kè a' tkinuk ì chèmi a' t̄ö
 e' tsatkoie. E' wöshā t̄a Skèköl t̄ö tté eraë a' er a chè ie'pa
 a. 20 Es kè a' ttòpa a' wák er wa, e' skéie S'yé Wiköl t̄ö tté
 eraë a' er a chè.

21 “Mik e' kèwö de, et̄a welepa t̄ö iël wömerattsa ttèwā,
 iyé t̄ö ilà wömerattsa, ñies ala'r e' kōrakā iyé ena imì
 kkatök as ittòwā. 22 Sulitane t̄ö a' sueraë suluë ye' tté
 kueki. Erè a' isie e' tkéwā darërèë dōkā bata ekkè, e'
 tsatkërdaë. 23 Mik ie'pa t̄ö a' we'ikeke ká wele ki, et̄a a'
 tkóshkar iyōki, a' yú ká kuā'ki a. Moki ye' t̄ö a' a ichè t̄ö
 kam ye' dör S'ditsö Alà e' dōne, e' yōki a' kè dōpa Israel ké
 kōs a.

24 “Wé wöblarke e' kè dör iwöbla'ukwak tsata. Ñies
 kanè méso kè dör iwökir tsata. 25 E' dör wè' wé wöblarke
 e' a t̄ö idò wes iwöbla'ukwak es. Ñies e' dör wè' kanè méso

a tö idò wēs iwökir es. U wökir kiérakitö Beelzebú* je' yita iyamipa cherarakitö suluë!

Yi yöki se' ké suanuk

(Lucas 12.2-7)

²⁶ “E' kuëki kè a' suanuk ie'pa yöki. Kè ì ku' blèulewà e' kè kkayërpa aishkuö ta, ese kōs jcherdane. ²⁷ Ì chéyö a' a akir bèrè, e' chónè sulitane kukua. Nies ì kōs chéyö bèrè asas a' kukuò a, e' chónè a neule sulitane a. ²⁸ Kè a' suanuk yi tö s'tteta'wà esepa yöki. Ie'pa tö s'chkà è ttèwami erè ie'pa kè a s'wiköl duökwa. E' skéie Skèköl yöki a' suanú. Ie' tö s'chkà ñies s'wiköl ewèwami bö' ké a.

²⁹ “Dúla böt tuè tottola inuköl etk wōshkila è, erè dúla kè arta'wa iski S'yé kè wà ikéwō mène e' ta. ³⁰ E' yita a' kkö'neraëitö buaë dò a' tsakö bitö tso' shtaoule ie' wa. ³¹ Ie' a ta a' tuè taië tkòka dúla tso' taië ese tsata. E' kuëki kè a' suanuk.

Wépa kè jaëne Jesús ki

(Lucas 12.8-9)

³² “Yi e' chò sulitane wörki tö ie' dör ye' ttökata, e' ta ñies ese cheraëyö ye' Yé tso' ká jai a e' wörki tö ie' dör ye' ttökata. ³³ Erè yi tö iblé s'malepa wörki tö ie' kè dör ye' ttökata, e' ta ñies ibleraëyö ye' Yé tso' ká jai a e' wörki tö ie' dör ye' ttökata.

Jesús tté kuëki se' ñi blabatsölordaë

(Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ “Kè a' tö ibikeitsök tö ye' dè'bitu as a' ser bèrè ñita ká i' ki. Ye' kè dè'bitu as a' ser bèrè ñita, e' skéie ye' dè'bitu a' mukka ñippök. ³⁵ Ye' dè'bitu as ilà wëm ñippö iyé ta, as ilà

* 10:25 Beelzebú: E' dör bé, e' è kiè Satanás.

busi ñippò imì t̄a ena as iyàk ñippò iyàk t̄a. ³⁶ Es yamipa ekka dōraē ñi bolōkpaie ye' tté kuēki.

³⁷ “Yi éna iyé ö imì dalër tkòk̄a ie' éna ye' dalër e' tsat̄a, ese kè dōpa ye' ttökataie. Ñies yi éna ilà wēm ö ilà busi e' dalër tkòk̄a ie' éna ye' dalër e' tsat̄a, ese kè dōpa ye' ttökataie. ³⁸ Yi kè e' chò weinuk dō ittèw̄a krus mik t̄a iser wēs ye' ttökata es, ese kè dōpa ye' ttökataie. ³⁹ Yi e' tsatkak ittèw̄a yöki, ese kè ulà a sene michoë dōpa. Erē yi e' metts̄a ttèw̄a ye' dalërmik, ese ulà a sene michoë dōraë.

Wēs Skèköl tō iské meraë se' a
(Marcos 9.41)

⁴⁰ “Yi tō a' kiéw̄a er bua' wa, e' dör wēs ye' kiéw̄aitö er bua' wa es. Ñies yi tō ye' kiéw̄a er bua' wa, e' dör wēs yi tō ye' patkè' e' kiéw̄aitö er bua' wa es. ⁴¹ Yi tō Skèköl tteköl kiéw̄a er bua' wa Skèköl tteköl idir e' kuēki, e' t̄a ese a ì meraë Skèköl tō ittekölpa a, ese merdaë ñies. E' s̄ü yi tō s'̄ser yēsyesë ese kiéw̄a er bua' wa iserke yēsyesë e' kuēki, e' t̄a ese a ì meraë Skèköl tō s'̄ser yēsyesë esepa a, ese merdaë ñies. ⁴² Yi isie tō di' kakla è mé ye' ttökata ësela a yè, ye' ttökata idir e' kuēki, e' t̄a mok̄i ye' tō a' a ichè tō ese a iské patōrdaë buaë.”

11

Juan S'wōskuökwak ttökatapa e'pa de ilè chakök Jesús a
(Lucas 7.18-35)

¹ Mik Jesús tō ittökatapa dabom eyök k̄i bōl (12) e'pa wōbla'wé one, et̄a ie' m̄ia k̄a tso' ts̄inet ese a s'wōbla'uk ena Skèköl ttè buaë e' pakök.

² Juan S'wōskuökwak tso' wötèule s'wōto wé a, eē ie' tō ì weke Cristo tō e' tté ttsé. E' kuēki ie' tō ittökatapa welepa patké iska'. ³ Ie'pa tō ichaké ia: “¿Be' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie yèule idatse e' ö yi skà panèia sa' tō?”

⁴ Jesús tö ie'pa iuté: “A' yúne Juan ska' ta ì kōs sué a' tö, ì kōs ttsé a' tö, e' pakóne ie' a. ⁵ Ipakó ie' a tö s'wöbla kè wawër, esepa wöbla wawënene; s'kraulewā kè shko, esepa shkéne; wépa kiri'wēke lepra tö, esepa buanene batse'nene; s'kukuò kè wattsër, esepa wattsënene; s'duowā shkēnekāne; ñies Skéköl ttè buaé e' pakane s'siarēpa a. ⁶ ;Yi kè yökī ye' sulune, ayēcha buaé ese!”

⁷ Mik ie'pa míyalne, etā Jesús tö Juan ttè pakémitke pē' a, ta iché ie'pa a: “Mik a' dē'rō ká sir poë wé kè yi serku' eē Juan sauk, etā ĵima a' erbikò wēm wése suēmī a' tō? A' kè dē'rō wēm ēse, kabikeitsò wì a dià a wēs kua'kō wöppè siwā' tö es, ese sauk. ⁸ A' kè dē'rō wēm ese sauk, e' ta ĵwēm wése sauk a' dē'rō? A' kè dē'rō wēm e' paiò datsi' bua'buwa ese sauk. A' wā ijcher tö wépa e' paiò es esepa serke blu' u a. ⁹ Erē ĵwēm wése sauk a' dē'rō? A' dē'rō wēm dör Skéköl tteköl ese sauk. Ye' tö a' a ichè tö mokī Juan dör Skéköl tteköl, erē ie' kè dör ese è. Ie' dör Skéköl tteköl tsata. ¹⁰ Skéköl yēkkuò kī itso' kitule wé Skéköl tö ichè wé pairi'bituitō idi' wa s'blúie e' a:

‘Ye' tso'tke ye' ttè pakökwak patkök be' yökī kewe be' ñalé yuök.’*

Skéköl ttè pakökwak e' dör Juan. ¹¹ Mokī, ye' tö a' a ichè tö s'ditsö ulitane tso'tke dò ikkē ta, e'pa shuā kè yi ku' Juan S'wöskuökwak tsata. Erē ì blúie Skéköl tso' e' a wé dör ēsela shuteē e' dör Juan tsata.

¹² “Mik Juan S'wöskuökwak s'tsá pautmi dò ikkē ta, wépa blúie Skéköl tso' esepa weirke siarē. Pē' kēsik suluē esepa éna ie'pa ewakwa. ¹³ Kam Juan tö s'pattōmi e' yökī Skéköl ttekölpa kōs ena Moisés, e'pa tö iyē'bak tö Skéköl

* 11:10 Malaquías 3.1

datse se' blúie. ¹⁴ A' éna iklö'wak es, e' ta Juan dör Skököl tteköl kiè Elías yëuletke tö idatskene e'. ¹⁵ ¡A' éna ye' ttò ttsak, e' ma ikukuebló bua'ie!

¹⁶ “¿Ima a' chëmi ye' tö? ¿Wes a' dör? A' dör wes ttè i' tö ichè es: Ala'rla tso' inuk u itökì. Shabötspa arke taië ta icheke iyamipa a: ¹⁷ ‘Sa' tö pulë bla'wé, erë a' kè klötëne'; sa' tö s'eriar tseittsé, erë a' kè iine.’ ¹⁸ E' wà dör tö Juan de batsöta', blo' kè yöta', ta a' tö iché tö aknama tso' ie' a. ¹⁹ E' ukuökì ta ye' dör S'ditsö Alà, e' de kè batsöta', blo' yetä', ta a' ye' cheke tö ye' chkò taië, ye' blo' yè taië ñies tö ye' dör inuköl shtökwakpa ena pë' sulusipa malepa, esepa sini'. A' tö ye' cheke es, erë isuërasö bulebök ta tö wépa serke wes Skököl siwé tö ichè es esepa dör yësyësë.”

Ká mañat wakpa weirdaë siarë
(Lucas 10.13-15)

²⁰ Eta ká wépa ki Jesús tö ì kè or yi a ese o' taië ká malepa tsata, e' wakpa kè er maneone Skököl a. E' kueki ie' tö ie'pa ché ttè i' wa: ²¹ “A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, ¡wëstela ina a' ta! Ì kè or yi a ese o' ye' tö taië a' wörki, erë a' kè er maneone. E' úpa ye' tö Tiro ena Sidón wakpa wörki, e' ma ká iaiäë ie'pa er maneobak. Ie'pa tö eriane datsi' ajaë ië'kabak, ñies ie'pa e' tkë'kabak muluchka ki iwà kkachöie tö ie'pa er mane'wé Skököl a. ²² E' kueki ye' tö ichè tö aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì ki, eta a' wömerdattsa weinuk taië shüte Tiro ena Sidón wakpa tsata. ²³ A Cafarnaúm wakpa, kè a' tö ibikeitsök tö Skököl wa a' mi'mitser ká jai a. Ie' tö a' patkerami diöshet wé s'wimblu weirke ee. Ì kè or yi a ese wéyö taië a' wörki, erë a' kè er maneone. E' úpa ye' tö Sodoma wakpa suluë wörki, e' ma ie'pa tso'ia dò ikké ta. ²⁴ E' kueki ye' tö

ichè tö aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì ki, etä a' wömerdattsa weinuk tajë shute Sodoma wakpa tsata.”

*A' kôs erbló Jesús mik
(Lucas 10.21-22)*

²⁵⁻²⁶ Etä Jesús tö iché: “A ye' Yé, be' dör íyi ulitane tso' ká jai a ena ká i' a e' Kéköl. Ttè buaë blé'wa be' tö pè' wa siwa' jcher iskië ena erbikò tajë esepa yöki, erë ikkachébö s'ësepala a. Es be' ki ikiane, e' kueki be' tö iwé es. E' kueki be' kikékayö.”

²⁷ Jesús tté iYé ta one ta ichéitö pè' tso' ee e'pa a: “Ye' Yé tö íyi ulitane méat ye' ulà a. Ye' dör Skéköl Alà, kè yi wa ijcher mokì tö wës ye' dör, e' jcher ye' Yé è wa. Nies kè yi wa ijcher mokì tö wës ye' Yé dör, e' jcher ye' è wa. Nies wépa a ye' éna ikkachak esepa wa ijchermi. ²⁸ A' eriarke tajë, weirke siarë íyi ulitane dikia wës dali ekkeë dikia s'shtrirwa es. A' shkó ye' ska', etä a' enuraë ye' batamik. ²⁹⁻³⁰ Ye' ser bèrë, ye' er buaë, e' kueki a' e' tiúwa ye' ttè dikia. Ttè wa ye' tö a' wöbla'weke, e' kè dör darërëë, e' kè tö a' we'ikepa wës. E' kueki a' e' wöbla'ú ye' wa ta a' enuraë buaë.”

12

*Jesús ttökatapa tö trigo wöikléé eno diwö a
(Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)*

¹ E' kéwö ska' ta, eno diwö a, Jesús dami trigo shua ta ittökatapa dué bli wa. E' kueki ie'pa tö trigo wöiklérami ta ikatéramirakitö. ² Mik fariseowakpa tö isué, etä ie'pa tö iché Jesús a:

—Isaú, be' ttökatapa tso' ì kè kéwö ta' wè eno diwö a, ese uk.

³ Ie' tö ie'pa iuté:

—Ì ɔ' David tō ká ɪaiaë ʒe' kè aritsule a' wā Skëköl yëkkuō kɪ? Etōkicha tã ie' ena iklépa dué bli wā. ⁴ E' kueki ie' dewā Skëköl wé a tã pan meule Skëköl a e' klö'wéitō tã iñéitō. Pan e' kè kéwō ta' ñè ie' ena iklépa a, sacerdotepa è a ikéwō tã' ñè. Erë a' éna ɪane tō e' kè dör suluë Skëköl wōa. ⁵ Ñies ʒa' kè wā ɪaritsule ttè dalöiëno kit Moisés tō e' kɪ tō eré sacerdotepa kanëblöke Skëköl wé a eno diwō a, erë e' kè wa ie'pa tō idalösewëku'wā? ⁶ Ye' tō ichè a' a tō ɪerō se' dur eköl, e' dör Skëköl wé tsatã. ⁷ Skëköl tō iyë' iyëkkuō kɪ: 'Iyiwak jchëule mè ye' a, e' kè kiane ye' kɪ. Ye' kɪ ikiane tō a' ñi saù er siarë wa.* Ttè e' wà anúpa a' éna mokïë, e'ma kè s'ki ì nuí tã' ese kè kkatëpa a' tō. ⁸ Ye' dör S'ditsö Alà, e' wā kawō tã' ichök tō ì dör buaë ò ì dör suluë wè eno diwō a.

*Jesús tō wëm eköl ulà siulewā e' bua'wéne
(Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)*

⁹ E' ukuōki tã Jesús dewā ie'pa ñi dapa'wo wé a. ¹⁰ Etã eë wëm tkër eköl ulà etk siulewā. Ie'pa éna Jesús kkatãk ilè kɪ e' kueki ie' a ichakérakitō:

—ʒIma be' tō ibikeitsè? ʒKawō meule se' a Moisés ttè a s'buawōne eno diwō a ö au?

¹¹ Ie' tō ie'pa ɪuté:

—A' obeja anemi etō kauk a eno diwō a, e' tã a' miraë iyöktsã. ¹² E' yita se' tuëtã' taië obeja tsatã, e' kueki kawō tso' se' a s'kimoie eno diwō a.

¹³ Etã ie' tō iché wëm ulà siulewā e' a:

—Be' ulà shulöö.

Tã ie' ulà shulée tã ibuanene buaë wës iulà iët es. ¹⁴ Fariseowakpa e' yéttsã tã ɪleritsérakitō “ʒwës sö Jesús ttèwami?”

Jesús dör Skëköl kanè méso bua'ie e'

* 12:7 Oseas 6.6

¹⁵ E' jchenewa Jesús wa, e' kueki ie' mía bānet. Tajë pë' dami ie' itöki e'pa shua ikirirkerak e'pa kos bua'wëne ie' tö. ¹⁶ Ie' tö iché ie'pa a:

—Kè ye' tté pparka. ¹⁷ Ie' tö iché ie'pa a es as iwà tkò wes Skëköl tteköl kiè Isaías tö iyë' es, e' tö iyë' i' es:

¹⁸ Skëköl tö ichè: “I' dör ye' kanè méso shykit ye' tö, e' dalër tajë ye' éna, ie' wër ye' wa buaë shute.

Ye' Wiköl meraëyö ie' a,

tā ie' tö sene yësyësë wà pakeraë ká ulitane wakpa a.

¹⁹ Ie' serdaë bèrë. Kè yi wöñaktkepa ie' tö.

Kè ì chepa ie' tö aneule. Kè yi tö ie' ttò ttsepa ñalā ki.

²⁰ S'weirke siarë, esepa kè kí we'ikepa ie' tö,

Se' kè diché tā'ia esepa kimeräë ie' tö

dò mik ie' e' alörakā ì sulu kos ki sene yësyësë wa eta.

²¹ Ká ulitane wakpa tö ie' è paneraë e' tsatkoie.”†

Fariseowakpa tö Jesús kkaté

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

²² Eta ie'pa wa wëm eköl a aknama tso' ese debitu Jesús ska', e' kè wöbla wawër, kè tto. Jesús tö ibua'wëne tā iwöbla wawënene ñies ittékane. ²³ Ie'pa kos tkirulune iweblök tā ñni chakérak: “¿A' ichè wí dör s'blú bak David, e' aleri?”

²⁴ Mik ì ché ie'pa tö, e' ttsé fariseowakpa tö, eta ie'pa tö iché: “Beelzebú dör bé, e' diché wa ie' tö ie'pa trë'wekeyal.”

²⁵ Erë ì bikeitseke ie'pa tö e' suéwaitö, e' kueki ie' tö iché ie'pa a:

“S' serke ká etkè ki e' ñi blabatsélor ñippök ñita, kè wöklör, e' tā ie'pa wákpa è ñi eurawa. Ñies ñi yamipa e' kékā ñippök ñita, kè wöklör, e' tā ie'pa mir wa'k ème.

† 12:21 Isaías 42.1-4

²⁶ Es ñies Satanás mú tò iklépa trë'wèyal, e' tã ie' tso' ñippök iwakpa è tã. ¿Wes ì blúie ie' tso' e' sermiã?

²⁷ Ye' tò aknamapa trë'úpaya Beelzebú diché wa, e' tã ¿yi diché wa a' klépa tò itrë'wèmiyal? Ie'pa kè a itrënyal Beelzebú diché wa, e' kuëkì ¿wes a' tò ye' kkatèmi tò ye' tò itrë'wèkeyal Beelzebú diché wa? A' wák klépa tò iwà kkacheraè tò a' ttè kè dör moki. ²⁸ Ye' tò aknamapa trë'wéyal Skëköl Wiköl diché wa, e' tã e' wà kiane chë tò ì blúie Skëköl tso', e' kèwö detke a' a.

²⁹ “¿Wes yi mi'miwa wëm diché tajë[‡] ese u a ie' íyi ekiblök kam ie' tò iwák maùwa e' yökì? Es ème íyi ekiblërmi.

³⁰ “Yi kè a ye' dör bua', ese dör ye' bolök. Yi kè tò ye' kìmè imalepa tsukbitü Skëköl ska', ese tò ie'pa po'wëkemi.

³¹ “E' kuëkì ye' tò ichè tò ì sulu kos wambleke a' tò ñies Skëköl chë sulu kos e' nuí olo'yèmiitö a' kì. Erë yi tò Wiköl Batse'r ché suluë, e' nuí kè olorpa iki. ³² Ñies yi tò ye' dör S'ditsö Alà, e' ché suluë, e' nuí olo'yèmi Skëköl tò iki. Erë yi tò Wiköl Batse'r ché suluë e' nuí kè olorpa iki i'ñe tã ñies aishkuö tã.

Kal buaë ena kal suluë
(Lucas 6.43-45)

³³ “Kal wërkewa iwö kì. Kal buaë, ese wö dör buaë; kal sulu, ese wö dör sulu. ³⁴ ¡A' dör suluë wes tkabè chók es! A' er dör suluë, ¿wes a' ttömi buaë? Ì bikeitsekesö, e' è chekesö. ³⁵ Wëm dör buaë ese serke buaë, ttö yësyësë ie' er dör buaë e' kuëkì. Wëm dör suluë, ese serke suluë, ttö suluë ie' er dör suluë e' kuëkì. ³⁶ Ye' tò a' a ichè tò aishkuö tã mik a' wöchakirketke a' nuì kì e' kèwö de, etã ttè sulu chë a' ulitane tò shabatshabat e' kì a' wöchakirdaë. ³⁷ A'

[‡] 12:29 Wëm diché tajë: E' wà kiane chë Satanás. Jesús dör wé dör ie' íyi ekibleke e'.

wakpa ttè wa a' shulirdaë. A' tö ttè buaë cheke, e' ta Skëköl tö icheraë tö kè a' k_i ì nuì ta'. Erë a' tö ttè sulu cheke, e' ta ie' tö icheraë tö a' k_i nuì tso'."

Fariseowakpa tö ì kè or yi a ese kié suè

(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)

³⁸ Età fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa tö iché Jesús a:

—Ì kè or yi a ese ú sa' a iwà kkachoie tö mok_i be' patkè'bitu Skëköl tö.

³⁹ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' dör pè' suluë e' kè tö Skëköl dalöiè wës trër wakpa kè tö imaso dalöiè es. A' tö ye' a ikié tö ì kè or yi a ese uyö iwà kkachoie tö mok_i Skëköl tö ye' patkè'bitu. Erë ye' tö ilè weraë etökicha ème iwà kkachoie e' dör wës ibak Jonás dör Skëköl tteköl e' ta es. ⁴⁰ Ie' sene' nima bërie e' shua doka ká mañat ñië nañeë, es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' serdaë iyök shua ká mañat ñië nañeë. ⁴¹ Mik Jonás tö Nínive wakpa paut, età ie'pa er maneo' Skëköl a. Erë ì'ñe ta ye' dur íe e' dör ie' tsata, erë a' kè er mane'ù Skëköl a. E' kuëki aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì k_i, età Nínive wakpa e' kōrakā ie' wōrk_i a' kkatōk. ⁴² Aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì k_i, età alaköl datse ká bānet diwō tskirke e' o'mik, bak iká blúie, e' e' kōrakā ie' wōrk_i a' kkatōk tö a' dör pè' suluë. Ká iaiäë alaköl e' dē'bitu datse kamië se' blú bak Salomón wa íyi jcher taië e' ttò kittsök. Erë ì'ñe ta ye' dur a' shua e' dör Salomón tsata, erë a' kè tö ye' ttò iütè. E' kuëki alaköl e' tö a' kkateraë.

Wimblu sulusi dene wëm a

(Lucas 11.24-26)

⁴³ “Mik wimblu sulusi trëneshtar yile a, età imá ká sir poë wé kè yi ku' ese ska'. Ie' tso' ká yulök senioie erë kè

ie' wa ikune. E' kuëki ie' ibikeitsè: ⁴⁴ 'Ye' míane wé ye' trëneshtar ee senuk.' Mik ie' demine wëm e' a, etä ie' tö isué tö wëm dör wes u shuiriule buaë maneneë kè a yi ku' es. ⁴⁵ Etä ie' míä iyamipa kí yulök döka kul suluë shütë ie' tsata tä ie' pa qos de senuk wëm e' a. Wëm e' míane suluë shütë kenet tsata. Es iwamblërdaë a' dör pë' sulusipa e' pa ta."

Jesús mì ena iëlpa debitu ie' weblök

(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)

⁴⁶ Jesús ttökeia pë' ta e' shua ie' mì ena iëlpa ena ikutapa e' pa iëter u'rki. Ie' pa ttak ie' ta. ⁴⁷ Yile tö ibiyó ché ie' a:
—Be' mì ena be' ëlpa ena be' kutapa e' pa shkò be' weblök.

⁴⁸ Erë Jesús iiuté:

—¿Yi dör ye' mì ena ye' ëlpa ena ye' kutapa?

⁴⁹ Etä Jesús tö ie' a ittökatapa kkaché ulà wa tä ichéitö:

—Isaú, ie' pa dör wes ye' mì ena ye' ëlpa ena ye' kutapa es. ⁵⁰ Yi serke wes ye' Yé tso' ká jaì a e' kí ikiane es, esepa dör wes ye' ël ena ye' kutà ena ye' mì es.

13

Të kuatkökwak tté

(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ E' è diwö wa Jesús e' yéttsa u a míä batsöri kkömik tä ee ie' e' tkéser. ² Pë' debitu taië ie' ska', e' kuëki ie' e' iéka kanò a tä ee ie' e' tkéser ie' pa wöbla'uk. Ie' pa ulitane ate ká sí kí batsöri kkömik. ³ Ie' tö ttè tsakië kleé ie' pa a. E' et dör i' es: "Wëm eköl míä të kuatkök ppé ululu ème* ⁴ Mik ie' tso' iwö ppök, etä ditsöwö wele anewa ñala ska' tä dù debitu tö ikatéwa. ⁵ Ditsöwö wele anewa áklo a wé íyök kè

* 13:3 të kuatkök ppé ululu: E' kéwö ska' tä pë' wöblar të kuatkök wö ppélur të qos e' kí.

ta' taië ese ska'. Íyök kè ta' taië, e' kueki bet ta' itskineka. ⁶ Erë kè iwí kicha ta' taië, e' kueki mik diba aneka iki eta isinewa. ⁷ Ditsöwö wele anewa dika'chka shua. Dika'chka ena ditsöwö talane ñita, erë dika'chka e' aléka iki. ⁸ Erë ditsöwö wele anewa íyök bua'buakí, e' tskine talane wöne buaë. Wele wöne dōka cien eyök (100) elka elka, wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30). ⁹ ¡A' éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!"

*Ì kueki Jesús tò s'wöbla'weke kleaule
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)*

¹⁰ Eta Jesús ttökatapa debitu ie' ska' ta' ichakerakitö ia: "¿Ì kueki be' tò ie'pa wöbla'weke kleaule?" ¹¹ Ie' tò ie'pa iüté: "Ì blúie Skököl tso' e' tté bléulewá e' kéwö meneat a' a wà jchenoie, erë pè' malepa a kè imeneat es. ¹² Yi wá ttè e' jcher ese a imerdaë as ie' wá ikí jcher bua'ie. Erë yi kè éna ianak, ese wá ì jcher bërëbërë e' yerattsane iyöki. ¹³ Ì weke ye' tò e' sueke ie'pa tò, erë ie'pa kè éna iwà ane. Ì cheke ye' tò e' ttseke ie'pa tò, erë ie'pa kè tò ittseku' er mokí wa, ie'pa kè éna iwà iütak. E' kueki ye' kapaköke ie'pa ta' es. ¹⁴⁻¹⁵ Es iwà tköke ie'pa ta' wës Skököl tteköl kiè Isaías tò iyë' es, e' tò iyë' i' es:

'Ká i' wakpa er mía darëre, kè ì dë'waja.

Ie'pa kukuöña wótéwá darëre as kè iwattsër,

ie'pa tò iwöbla tsimiwéwá as kè iwawër.

Ie'pa tò iwé es as ie'pa kè éna iwà ar, as ie'pa kè er mane'ù ye' ska' ta' ye' tò ie'pa bua'wè.

E' kueki ie'pa tò ittseraë je', erë kè ie'pa éna iwà arpa,

ie'pa tò isueraë je', erë kè ie'pa tò iklö'wepa.'†

Es Isaías tò iyë'.

† 13:14-15 Isaías 6.9-10

¹⁶ “Erë a' wöbla wawër buaë, a' kukuöña wattsër buaë, e' kueki ayëcha buaë a'. ¹⁷ Moki ye' tö a' a' ichè tö Skëköl ttekölpa taië ena ká iaiaë s'bak ser yësyësë e'pa tö ì suë a' tö ena ì ttsé a' tö e' kkeyë' siarë suë ena ttsè, erë ie'pa kè wà isune ittse.

*Të kuatkökwak tté e' wà paké Jesús tö
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)*

¹⁸ “Ittsó, ì kleéyö të kuatkökwak tté wa, e' wà pakekeyö a' a. ¹⁹ Pë' welepa tã itkòmi wës ditsöwö arwa ñalã ska' es. Esepa tö ì blúie Skëköl tso' e' tté ttsé, erë ie'pa kè éna iwà ane. Bé de tã tté buaë yéttsã ie'pa er a. ²⁰ Welepa skà tã itkòmi wës ditsöwö arwa áklo a es. Esepa tö Skëköl tté ttsé tã iklö'wérakitö ttsë'ne buaë wa. ²¹ Erë ie'pa kè wì kicha tã' taië, e' kueki ie'pa tö iklö'wé ekuölö è. Mik ie'pa weinemitke Skëköl tté kueki, etã ie'pa anemine bet. ²² Welepa skà tã itkòmi wës ditsöwö arwa dika'chka shua es. Esepa tö Skëköl tté ttsé, erë ie'pa tö íyi tso' ká i' kî ese bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inuköl kî ena ì tso' ká i' kî tö s'ttsë'weke buaë ese kî. E' kos tö Skëköl tté kui'wéwa ie'pa er a tã kè idë'ttsã buaë wës ikiane es. ²³ Erë welepa skà tã itkòmi wës ditsöwö arwa íyök bua'buwa kî es. Esepa je' tö Skëköl tté ttsé tã iwà ane buaë ie'pa éna tã iwà dettsã buaë wës ikiane es. Ie'pa dör wës íyi kuá wör buaë es wele wöne dökã cien eyök (100), wele dabom teryök (60), wele dabom mañayök (30).”

Kakö kuã'kî tkëne trigo shua e' tté

²⁴ Jesús tö tté skà kleéne ie'pa a' a' es: “Î blúie Skëköl tso' e' tã itkòke wës itka wëm eköl tö trigowö kuatké iká a e' tã itka es. ²⁵ Nañewe ie'pa kapolur e' dalewa ibolök debitu eköl kakö dör trigo suë ese wö kuatké trigo shua tã iwák mía. ²⁶ Mik trigo wöne, etã iwënewã tö nies kakö kuã'kî

tso'. ²⁷ Ikanè mészopa míā tā iché kanè wák a: 'A kéképa, be' tō trigowö bua' bua kuatké be' ká a tā ¿wes e' a kākō kuá'kī tso'?' ²⁸ Ie' tō ie'pa iuté: 'Ye' bolök wele tō iwamblé ye' kī.' Ie'pa tō ie' a ichaké: '¿Be' kī ikiane tō sa' mi' kākō ñe' yökulur?' ²⁹ Erë ie' tō ie'pa iuté: 'Au, imúat es. A' tō kākō yéttsa e' tā trigo yérttsami itā ñies. ³⁰ Imúat as italar ñitā dō mik itèrketke etā. E' wa ye' tō itökwapka patkeke kākō tōk kewe muè eyök eyök ña'wèwa bö' a. E' ukuókī tā ye' tō trigowö tōk patkeke blè wé ye' iyiwö blöke e' wé a.'

Mostaza wö tté
(*Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19*)

³¹ Ttè skà kleéne Jesús tō ie'pa a i' es: "Ì blúie Skéköl tso' e' dör wes mostaza wö kuatkèsö ká a es. ³² E' wö dör tsirlala iyiwö ulitane dikīa. Erë mik italane tā e' dör íyi kuá tsitsir ulitane tsatā. E' míā kalie tā dù datse u yuök iulà tsaka."

Pan wölöwokā tté
(*Lucas 13.20-21*)

³³ Jesús tō ie'pa a ttè skà kleéne i' es: "Ì blúie Skéköl tso' e' dör wes pan wölöwokā wötué tayè tō harinachka mañayök a es. E' tō harinachka e' kos wölöwékā taiè."

Jesús tō s'wöbla'wéke kleaule
(*Marcos 4.33-34*)

³⁴ Ttè e' kos kleé Jesús tō ie'pa a. Mokī ie' kè wà ì pakane ie'pa a kè kleaule. ³⁵ Ie' tō s'wöbla'wé es, e' wa ì yè'bak Skéköl tteköl eköl tō e' wà tka, e' dör i' es: "Ye' tō s'wöbla'weraè kleaule. Ttè tso' blèule ká iaiäè ká i' yöne e'tami, ese kkacherayö ie'pa a." ‡
Es Skéköl tteköl tō iyè'.

---

‡ 13:35 Salmo 78.2

Kakö kuä'ki tté e' wà paké Jesús tö

³⁶ Etä Jesús e' chéat pë' a ta imía u a. Ittökatapa de ie' ska' ta iché ie' a: “Kakö kuä'ki wakleébö, e' wà pakó sa' a.”
³⁷ Ie' tö ie'pa a iché: “Yi tö trigowö kuatké, e' dör ye' dör S'ditsö Alà e'.
³⁸ Të wé ki ikuatkëne e' dör ká i'. Trigowö e' dör wépa blúie Skéköl tso' esepa. Kakö kuä'ki e' dör wépa dör bé ichta esepa.
³⁹ Ibolök tö kakö kuä'ki kuatké e' dör bé è. Ilir kèwö e' dör ká i' erkewatke e' kèwö. Itökwakpa e'pa dör Skéköl biyöchökwakpa.
⁴⁰ Wes ie'pa tö kakö kuä'ki yéttsa uyéwä bö' a, es itköraë ká i' erkewatke etä.
⁴¹ E' kèwö ska' ta ye' dör S'ditsö Alà e' döraë íyi ulitane blúie da'äie. Ye' tö ye' biyöchökwakpa patkeraë wépa tö o'ka keke ì sulu wamblök ena wépa e' wamblò sulu esepa kos shtökkä.
⁴² Ie'pa uyerawarakitö bö' taië a, ee iurarak ñies ikà yilitdawarak iweir kuëki.
⁴³ Erë s'ser yësyësë, esepa dalöburdaë wes diwö es wé S'yé tso' ie'pa blúie ee. jA' éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!

Íyi tuè darërëë bléulewä e' tté

⁴⁴ “Ì blúie Skéköl tso' e' dör wes íyi tuè darërëë ese bléulewä yile ká a es. E' kué wëm eköl tö ta e' tö ie' ttsé'wé buaë. E' kuëki ie' tö ibléwane ta imía ta ì kos tso' iwä, e' watuéttsaitö. E' ské wa ie' tö ká e' tué. Es íyi tuè darërëë e' de ie' ulà a.

Ákwöla bua'buä tuè darërëë e' tté

⁴⁵ “Ñies ì blúie Skéköl tso' e' dör wes ákwöla bua'buä yuleke íyi wataukwak eköl tö tué es.
⁴⁶ E' tö ákwöla bua'buä ichók tuè darërëë shütë ese kuéwä ta imía ta ì kos tso' iwä e' watuéttsaitö. E' ské wa ie' tö ákwöla bua'buä e' tuéttsa.

Kla' tté

⁴⁷ “Ñies ì blúie Skéköl tso' e' dör wes kla' uyé wëpa welepa tö dayë a es. E' tö nima klö'wé taië tsakië buaë ena suluë. ⁴⁸ Mik ie'pa tö kla' yéttsa ká sí kí ta ie'pa e' tuléser nima shushtök; ibua'buá iéka kkó a ta isulusi uyémi bánet. ⁴⁹ Es itköraë mik ká i' erkewatke eta. Skéköl biyöchökwakpa bituraë s'shushtök; s'sulusipa michoë bánet, s'ser yësyësë michoë bánet. ⁵⁰ S'sulusipa kos uyerawa Skéköl biyöchökwakpa tö bö' taië e' a, ee ie'pa iuraë siarë, kà yilitdawa iweir kuëki.”

Íyi pa'ali ena íyi këchke e' tté

⁵¹ Jesús tö ittökatapa a ichaké:

—¿Ttè ekké kos wà ane a' éna?

⁵² Ie'pa iüté:

—Tó.

Ie' tö ie'pa a iché:

—E' kuëki mik s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ese eköl e' yué buaë ì blúie Skéköl tso' e' tté wa, eta ie' tö s'wöbla'wëmi buaë ttè këchke wa ñies ttè pa'ali wa. Ie' dör wes u wák wa íyi tso' blëule iblo a es. Ese wa ijcher mik ta ikëchke ö ipa'ali kiane yéttsa s'malepa kimoie.

Nazaret wakpa tö Jesús watéttsa

⁵³ Mik Jesús ttè kleé one, eta imía ⁵⁴ demi Nazaret, e' dör ie' wák ká. Eë ie' tö s'wöbla'wëmitke judiowak ñi dapa'wo wé tso' ee e' a. Wes ie' tö ie'pa wöbla'weke e' tö ie'pa tkiwëwa. Ie'pa tö iché ñi a:

—¿Wé ie' e' yué ttè taië ekké wa? ¿Wes ì kè or yi a ese wé ie' tö buaë? ⁵⁵ ¿Ie' wí yé kè dör se' íyi yuök kaltak wa e'? ¿Ie' mì kè dör María? ¿Ie' ëlpa kè dör Santiago, José, Simón ena Judas? ⁵⁶ ¿Ñies ie' kutapa kè serku' se' shua? Eta ì kos weke ie' tö ¿wé e' bité ie' wa?

⁵⁷ Ie'pa kè éna ie' ttè klö'wak. Erë ie' iché ie'pa a:

—Ká wa'ñe Skëköl tteköl dalöiërta', erë iwák ká kī ena iwák u a eë kè idalöiërta'.

⁵⁸ Ie'pa kè erblène ie' mik, e' kueki ì kè or yi a ese kè one ie' wa taië eë.

14

Juan S'wöskuökwak kötëwä

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

¹ E' kèwö ska' ta Herodes dör Galilea blú, e' tö Jesús tté ttsé, ² e' kueki ie' tö iché ikanè mésopa a: “Wëm ñe' dör Juan S'wöskuökwak shkenekane e'. E' kueki ie' wa diché tso' ì kè or yi a ese wöie.”

³ Herodes tö Juan klö'ukwä patkë' wötë'waitö s'wöto wé a, e' kueki ie' tö Jesús ché es. Ie' sene' Herodías ta, e' dör ie' ël kiè Felipe e' alaköl. ⁴ E' yë' Juan tö ie' a: “Kè be' kawö ta' senuk be' ël alaköl ta.” E' kueki Herodes tö Juan wötökwa patkë'.

⁵ Herodes éna Juan ttakwa erë ie' suane pë' yöki, ie'pa tö iklö'wé tö Juan dör Skëköl tteköl e' kueki. ⁶ Erë mik Herodes tö iduéswo kèwö tkö'weke, eta Herodías alà busi e' klöté s'kiule tso' taië e'pa wörki. E' wër buaë Herodes wa. ⁷ E' kueki ie' tö iché ie' a yësyësë Skëköl wörki: “Moki ye' tö ichè, ì kiè be' tö ye' a, e' meraëyö be' a.” ⁸ Eta ie' tö iché Herodes a wes imì tö ie' a iyë' es:

—Juan S'wöskuökwak ttökwa patkó ta iwökir mú ye' a kulé' a iwä kkachoie tö moki ittëwarakitö.

⁹ Eta blu' Herodes erianeka taië, erë ie' tö ittè métke s'kiule tso' e'pa kukua, e' kueki ie' tö ikèwö mé. ¹⁰ Ie' tö Juan kuli' tökök patké s'wöto wé a. ¹¹ E' ukuöki ta ie'pa wa iwökir debitu kulé' a mé busi a ta ie' tö imé imì a.

¹² Juan ttökataka de ta inú tsémirakitö wötëwä. E' ukuöki ta ie'pa mía ta ibiyó ché Jesús a.

Pë' dökā mil skeyök e' tié Jesús tö

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

¹³ Mik Jesús tö biyò e' ttsé, etā ie' mīā kanò kī ekōrla bānet wé kè yi serku' ese ska'. Mik pë' wā ijchenewa tö ie' mīā, etā ie'pa mīyal itōkī batsōri kkōmik klò wa. ¹⁴ Mik Jesús e' yéttsā kanò ā, etā pë' tso' taië ipanuk e' suéitō. Ie'pa suéitō er siarë wa. S'kirirke kōs demi ie'pa wā e' bua'wéitō. ¹⁵ Kā tuirketke, e' kuekī ittōkatapa de ie' ska' tā ichérakitō ie' a:

—Kā de tsālī, kè yi serku' ié. Ie'pa yuómi as ie'pa mi' pë' serke tsinet ee ilè tauk ñè.

¹⁶ Ie' tö ie'pa iüté:

—Ie'pa kè kawōtā mi'kyal; ie'pa tió a' tö.

¹⁷ Ie'pa tö iüté:

—Pan skel ena nima bötö e' è tso' sa' wā.

¹⁸ Ie' tö iché:

—Itsúbitū ñā.

¹⁹ Etā ie' tö pë' ké e' tulöksēr iskī ta'tsi kī. E' ukuökī tā ie' tö pan skel ena nima bötö e' klò'wé tā iká sué ká jai ā tā wéstela chéitō Skéköl ā. Tā pan blatéitō mé ittōkatapa ā as ie'pa tö iwatiò pë' ā. ²⁰ Ie'pa ulitane chké de wë'. Ibata ate e' shtérakitō iëne dökā kkóla dabom eyök kī bök. ²¹ Ie'pa chké e'pa dökā mil skeyök (5.000) wëpa è, alakōlpa ena ala'rla kè shtane.

Jesús shké di' kí

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

²² E' ukuökī tā Jesús tö iché ittōkatapa ā: “A' e' iókā kanò ā, a' yúshkatke ye' yökī kewe batsōri wíshet.” Ie' tö iché pë' malepa ā: “A' yúne a' u ā.” ²³ E' ukuökī tā ie' mīā ekōrla kabata ā ttök S'yé tā. Mik ká tuine, etā ie' tso'ia kabata ā. ²⁴ E' dalewa ittōkatapa mirwā batsōri kī demitke elkeë. Siwā' bitsirke taië ie'pa kke wöiá, e' tö di' uyeke taië tērke

kanò mik. ²⁵ Ká ñirketke etá Jesús mǎ ie'pa ska' shkórami di' kí. ²⁶ Erë mik ie'pa tö isué tö ie' shkòdatse di' kí, etá e' tö ie'pa tkiwéwǎ suawé taië tá ianekarak:

—jWimblu datse se' kker!

²⁷ Erë ie' iché ie'pa a:

—jA' er kuú! Kè a' suanuk, ye' idir.

²⁸ Etá Pedro tö iché ie' a:

—A Skékëpa, moki be' idir, e' tá kawö mú ye' a shkök di' kí dò be' ska'.

²⁹ Etá Jesús tö iiuté:

—Be' shkó ye' ska'.

Etá Pedro e' yéttsa kanò a shkémi di' kí dò Jesús ska'. ³⁰ Erë mik ie' isué tö siwǎ' bitsirke darërëë, etá ie' suanéka taië tá iwötunewami di' a tá ianeká taië:

—jA Skékëpa, ye' tsatkó!

³¹ E' bet tá Jesús tö iklö'wé iulà a tá iché ia:

—jWësua be' erblöke ye' mik bërëbërë! ¿Ì kuëki be' ibikeitséka bötböt?

³² Mik ie'pa böl e' iéka kanò a, etá siwǎ' wöklöne.

³³ Ie'pa qos tso' kanò a, e'pa e' tuléser kuché kí Jesús wörki idalöioie tá ichéakitö:

—jMoki be' dör Skéköl Alà je'!

*Jesús tö s'kirirkepa bua'wé Genesaret
(Marcos 6.53-56)*

³⁴ Itkattsarak batsöri wışhet demirak Genesaret. ³⁵ Mik kǎ e' wakpa tö isué tö Jesús idir, etá ie'pa tö itté ppéka kǎ e' qos a. Ie'pa wǎ s'kirirke mi'ke ie' ska' as ibua'ùitö.

³⁶ S'kirirke esepa kköchöke ie' a tö ie'pa a ie' datsi' bata è mú kèwǎ. Wépa qos tö iké e'pa buanene.

15

Ì tò se' ia'wèmi ñáie
(Marcos 7.1-23)

¹ Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa serke Jerusalén, e'pa welepa debitu Jesús ska'. Ie'pa tò ie' a ichaké:

² — ÿì kueki be' ttökatapa kè tò se' yépa bak e'pa ser e' dalöiè? Ie'pa chkò ulà kè paköule.

³ Ie' tò ie'pa iuté:

— ÿì kueki Skököl ttè dalöiëno e' dalösewekewa a' tò a' wakpa ser dalöioie? ⁴ Skököl iyè'at: 'A' yé ena a' mì e'pa dalöió,* ñies ie' tò iyè'at: 'Yi tò iyé ö imì ché suluë ese wák wömerdattsa ttèwa.'† ⁵ Erè a' icheke tò se' a iyèrmi s'yé a ö s'mì a i' es: 'Ì kos tso' ye' wa a' kimoie, e' meuletke Skököl a‡, e' kueki kè ye' a a' kimenuk ì wa'. ⁶ A' tò icheke tò yi isie e' ché, ese wák kè kawötaiä iyé ö imì kimuk. Es Skököl ttè dalöiëno ñe' dalösewekewa a' tò a' wakpa ser iuté wa. ⁷ ¡A' e' ò suluë! Buaë Isaías tò a' yè' mik ie' iyè':

⁸ Skököl tò ichè: 'Pè' ikképa tò ye' dalöieke kkò è wa, erè ie'pa er tso' kamië ye' yöki.

⁹ É ichökle ie'pa mi'ke ye' wé a ye' dalöiök.

Ttè wa ie'pa s'wöbla'weke e' dör s'ditsö ttè dalöiëno è.'§
Es Isaías tò iyè'at.

¹⁰ E' ukuökì ta ie' tò pè' tso' ee e'pa kié ta ie' iché iarak:

—A' tò ye' ttò ttsó, iwà anú a' éna. ¹¹ Ì ñeke a' tò ese kè tò a' ia'wèpa ñáie Skököl wöa. Erè ì sulu wambleke a' tò tskirke a' er a ese je' tò a' ia'weraë ñáie.

* 15:4 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16 † 15:4 Éxodo 21.17; Levítico 20.9 ‡ 15:5 meuletke Skököl a: Ie'pa tò iché es erè ie'pa ulà a itso'ia, e' wakanewèmi ie'pa tò wes ie'pa ki ikiane es. § 15:9 Isaías 29.13

¹² Etā ittōkatapa de ie' ska' t̄a ie' a ichaké:

—¿Be' w̄a ijcher t̄o ì chekebö e' t̄o fariseowakpa uluwé?

¹³ Ie' t̄o ie'pa iūté:

—Fariseowakpa esepa dör wes íyi kuá kè tkēnewa ye' Yé tso' ká jai a e' w̄a es, e' kueki ie'pa yērdattsa w̄iē. ¹⁴ Ie'pa múat es. Ie'pa dör wes s'wöbla kè wawēr ese t̄o o'ka wöbla kè wawēr e' ulaiē es, e'pa bōl tkōaraē kauk a.

¹⁵ Etā Pedro t̄o iché ie' a:

—Ttè wakleébö ñe' wà pakó sa' a.

¹⁶ Ie' t̄o iūté:

—¿Ñies a' kè éna iwà ane? ¹⁷ ¿A' kè éna iane t̄o ì ñekesö ese mi'ke s'ñawi a e' ukuöki t̄a iwekettsasö? ¹⁸ Erē ì sulu tskirke a' er a ese t̄o a' ia'wēmi ñáie. ¹⁹ Ì sulu bikeitseke a' t̄o, s'ttēw̄a, senew̄abak dalōsewēw̄a, trē, akblè, s'kkatè kachè wa ñies ñi chē sulu ese kos tskirke a' er a. ²⁰ Íyi ese t̄o a' ia'weraē ñáie. Erē a' chkò kè ulà paköule e' kè t̄o a' ia'wēpa ñáie.

Tayē eköl kè dör judiowak e' erblé Jesús mik

(Marcos 7.24-30)

²¹ Etā Jesús ena ittōkatapa míyal ká kiè Tiro ena Sidón ee. ²² Etā tayē eköl serke eē dör cananwak, e' ardatse tajē Jesús itōki:

—A kēkēpa be' dör David aleri, ye' saú er siarē wa. Ye' alà busi kirirke tajē a aknama tso'.

²³ Erē Jesús kè w̄a ie' iūtēne yēs. Etā ittōkatapa kköché ie' a:

—Tayē ardatse tajē se' itōki, ì kiane ie' ki e' mú ie' a as imi'a.

²⁴ Ie' t̄o ie'pa iūté:

—Skököl t̄o ye' patkē' Israel aleripa è kimuk. E'pa dör wes obeja chōwa siarē es.

²⁵ Etā tayë dewa e' tkéwa kuchë k_i Jesús wörki t_a ichéitö ia:

—¡A kékëpa, ye' kimú!

²⁶ Jesús iiuté:

—Kè idör buaë ala'rla chkè yéttsa mè chichi a.

²⁷ Tayë tö iché:

—A kékëpa, e' yëne; erë chkè mulé darke iski e' ñeke chichi tö.

²⁸ Etā Jesús iché ie' a:

—A tayë, be' erblé moki ye' mik, e' kuëki ì kiane be' k_i e' de be' ulà a.

E' wöshā t_a ilà busi buanene.

S'kirirke ese bua'wéne Jesús tö

²⁹ Etā Jesús ena ittökatapa biteyalne batsöri kiè Galilea e' kkömik. Etā ie' tkakā kabata tukir k_i t_a eë ie' e' tkésër. ³⁰ T_a pë' de taië ie' ska', e'pa wā iduepa de Jesús wörki. Iduempa kè shko, kè wöbla wawër, kè tto, ulà ö klò suluulewā ñies s'kirirke duè ulitane wā ese kos bua'wéitö. ³¹ Pë' ulitane tso' eë isaük e'pa wökrarulune. Ie'pa tö isué tö kè s'tto esepa ttékane, s'ulà ena s'klò suluulewā esepa buanene, kè s'shko esepa shkéne, ñies kè s'wöbla wawër, esepa wöbla wawëne. E' kuëki ie'pa tso' Israel aleripa Këkök k_ikkä taië.

Wëpa döka mil tkëyök e' tié Jesús tö

(Marcos 8.1-10)

³² Etā Jesús tö ittökatapa kié t_a ichéitö ie'pa a:

—Siarë ye' wa pë' ikkëpa wër. Ie'pa tso' ye' t_a e' k_i ká de mañatk t_a kè ie'pa wā ì ku' ñè. Kè ye' éna ie'pa patkak u a kè chkaule dö' isiwa'arwarak ñalā k_i.

³³ Etā ittökatapa tö iché ia:

—Erë ká i' a kè yi serku'. ¿Wes sa' tö pan kuëmi taië pë' ekkëpa tioie?

³⁴ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—¿Kos a' wā pan tso'?

Ie'pa iüté:

—Sa' wā pan tso' kul (7), ñies nima tso' elkela.

³⁵ Etā ie' tö pē' ké e' tulöksēr iski ³⁶ tā pan kul ena nima e' klō'wéitō tā wéstela chéitō Skéköl a tā iblatéitō mé ittökatapa a tā ie'pa tö iwatié pē' a. ³⁷ Pē' ulitane chké de wē' tā ibata atē e' iēne dōka kkö kul. ³⁸ Ichkérak e'pa dōka mil tkëyök (4.000) wēpa è, alakölpa ena ala'rla kè shtane. ³⁹ Jesús tö pē' yuémine tā ie' e' iéka kanò a tā imía ká kiè Magdala ee.

16

Fariseowakpa tö ì kè or yi a ese uk ké suè

(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

¹ Fariseowakpa ena saduceowakpa wēlepa de Jesús ska'. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kuëki ie'pa tö ikié ie' a tö ì kè or yi a ese úitō iwà kkachōie tö mokī ie' patkē'bitū Skéköl tö.

² Erē ie' tö ie'pa iüté: “Tsáli tā a' tö icheke, ‘Ká tanewā mat bule dība ardaē buaē’; ³ bla'mi tā a' icheke, ‘Ká tanewā mat kalī moneka ttsettseē tā kalī yērdaē.’ A' éna iane buaē mik tā dība armi mik tā kalī yērmi, etā ¿wēs ì tköke i'ñe tā e' kè wà ar a' éna? ⁴ A' dör pē' suluē e' kè tö Skéköl dalöiè wēs trēr wakpa kè tö imaso dalöiè es. A' ye' a ikié tö ì kè or yi a ese uyö iwà kkachōie tö mokī Skéköl tö ye' patkē'bitū. Erē ilè weraëyö etökicha ème iwà kkachōie, e' dör wēs Jonás tā ibak es.”

Etā ie' tö ie'pa méat tā imía bánet.

Fariseowakpa pan wölöwōka e' pakè

(Marcos 8.14-21)

⁵ Jesús ena ittökatapa demi batsöri wışet, erē ittökatapa éna ilè chowa tsēmi ñè. ⁶ Ie' iché ie'pa a:

—Ye' ttò ttsó. A' e' kkö'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wölöwoka e' yöki.

⁷ Ittökatapa iché ñi a:

—jKè se' wà ì dè' ñè!

⁸ Ì chök ie'pa tso' e' suéwaitö ta ichéitö ie'pa a:

—jÌ kuéki a' tso' ichök ñi a tö kè se' wà ì dè' ñè? jKam a' erblò ye' mik mokië! ⁹ jKam a' éna iwà ar? Pan skel wadë'yö wëpa dökà mil skeyök (5.000) ekkè a, j'e' chowa a' éna? Eta jkkó bik ibata kit a' tö? ¹⁰ Nies pan kul wadë'yö wëpa dökà mil tkëyök (4.000) ekkè a, j'e' chowa a' éna? E' ukuöki ta jkkó bik ibata kit a' tö? ¹¹ jWes a' kè éna iane tö ye' kè ku' ì ñekesö ese chök? A' e' kkö'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wölöwoka ese yöki.

¹² Eta ie'pa éna iane tö Jesús kè ku' pan wölöwoka tso' se' wà ese chök. Ie'pa éna iane tö ttè wa fariseowakpa ena saduceowakpa tö s'wöbla'weke e' chök ie' tso'.

Pedro tö iché tö Jesús dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' (Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Mik ie'pa de ká kiè Cesarea Filipino, eta Jesús tö ittökatapa a ichaké:

—Ye' dör S'ditsö Alà, jima e' cheke pè' tö ye' dör yi?

¹⁴ Ie'pa iüté:

—Welepa tö icheke tö be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skököl tteköl bak kiè Elías shkënekane e'. Welepa skà tö icheke tö be' dör Skököl tteköl bak kiè Jeremías ö Skököl ttekölpa skà bak e' wele.

¹⁵ Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Erë jima a' ichè, ye' dör yi?

¹⁶ Simón Pedro tö iüté:

—Be' dör wé pairine'bitü idi' wa sa' blúie e'. Be' dör Skököl chók Alà e'.

¹⁷ Jesús iché ie' a:

—A Simón, Jonás alà, ayëcha buaë be' dör. Ì ché be' tö e' kè mène s'ditsö wä be' a, e' mé ye' Yé tso' ká jaì a e' tö be' a. ¹⁸ E' kuëki ye' be' a ichè tö be' dör Pedro (kiè e' wà kiane ché ák). Be' dör wës ák dör u katabloie es, e' wa ye' ichapa kí döraë taië. Ì kos tso' dò duèwä diché, e' kè e' alòpaka ie'pa ki. ¹⁹ Ì blúie Skëköl tso' e' wékkö kköppóo kéwö meke ye' tö be' a. Ye' tö kawö meke be' a ye' tté buaë pakök as Skëköl dò s'tso' taië e' blúie. E' dör wës blu' eköl kanè méso tö blu' wékkö kköppèe as s'döwajä es. Ì kè kéwö mène be' wä ká i' a, ese kè kéwö mène Skëköl wä. Nies ì kéwö mé be' tö ká i' a, ese kéwö me'bak Skëköl tö.

²⁰ E' ukuöki ta Jesús kè wä ittökatapa kàne yi a ichök tö ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'.

Jesús e' biyó ché tö ie' tterawä

(Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27)

²¹ E' ukuöki ta Jesús tö itsá ché ittökatapa a:

—Ye' kawötä shkökmi Jerusalén, eë judiowak kuëblupa ena sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ye' we'ikeraë taië. Ye' tterawä erë e' ki ká de mañat etä ye' shkerdakane.

²² Pedro tö ie' kiëmi bánet ta iuñémiitö:

—¡A Skëképa, kè e' char! ¡E' mú kè dör es! ¡Kè e' wamblënu be' ta!

²³ Erë ie' e' wötrée Pedro kke ta iché:

—¡A Satanás, be' yúshka bánet ye' yöki! Be' tso' ye' wöklö'uk. Be' kè tö íyi suè wës Skëköl tö isuëke es; be' tö isuëke wës s'ditsö tö isuëke es.

²⁴⁻²⁵ Ie' tö iché ittökatapa a:

—Yi e' tsatkak ittèwä yöki, ese kè ulà a sene michoë dòpa. Erë yi e' mettsä ttèwä ye' dalërmik, ese ulà a idöraë.

E' kueki yi e' yuak ye' ttökataie, ese kè kàne tkinukia e' ki. E' skéie ikawöta e' chök dò ittèwà wötèulewà krus mik ekkè. Es ie' kawöta shkök ye' itöki. ²⁶⁻²⁷ Ye' dör S'ditsö Alà, e' döraë Skëköl olo tã taië e' a, ñies Skëköl biyöchökwakpa tã. Ye' tö sulitane patueraë eköl eköl wës iser es. E' kueki íyi ulitane tso' ká i' a e' de a' ulà a, erë sene michoë kè dè' a' ulà a, e' tã e' dör ¿ie bua' a' a? Sene michoë kè patõpa ì wa. ²⁸ Mokì ye' tò a' a ichè tò a' tso' íe, e'pa welepa tö ye' dör S'ditsö Alà, e' datse blu'ie e' sueraë kam iblèrurur e' yöki.

17

*Jesús tö ilo taië e' kkaché ittökatapa a
(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-30)*

¹ E' ki ká de teröl, etã Jesús wã Pedro ena Santiago ena Juan dör Santiago ël, e'pa mítser e' tã ká bata kakkeë ese ki. ² Eë ie'pa wö shaë ie' manenetsã míã kua'ki, iwö olobune wës diwö es, ñies idatsi' manenetsã míã saruruë wõnarke dalölöë. ³ E' bet tã ie'pa tö Skëköl ttekölpa bak ká iaiaë kiè Moisés ena Elías e'pa sué kapakök ie' tã. ⁴ Eta Pedro tö iché ie' a:

—A Skëkëpa, buaë se' tso' íe. Be' ki ikiane, e'ma ye' tö úla yuèkã mañatkuela; etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a.

⁵ Ie' ttökeia e' wöshã tã mochka wõnarke dalölöë ese tö ie'pa kitéwã. Mochka shua ie'pa tö ttò ttsé tö ichè: “Se dör ye' alà dalër taië ye' éna, e' wër buaë shutë ye' wa. Ie' ttò iutó.”

⁶ Mik e' ttsé ittökatapa tö tã ie'pa suanéka taië, e' kueki ie'pa e' télur wöwakköt. ⁷ Jesús dewã ie'pa o'mik tã ie' tö ie'pa kéwã tã ichéitö ie'pa a:

—A' e' kóka; kè a' suanuk.

⁸ Mik ie'pa tö ká sué, etá ie'pa isué tö kè yi ku'ia, Jesús è dur.

⁹ Ie'pa bitetkene wa'k, etá Jesús tö ie'pa á ichè:

—Ì sué a' tö e' kè pakar yi á dò mik ye' dör S'ditsö Alà, e' ttéwa shkenekane e' ukuöki.

¹⁰ Ie'pa tö ie' á ichakè:

—¿Ì kuéki s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö icheke tö Elías kawöta dökne kewe wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' yöki?

¹¹ Ie' tö ie'pa iuté:

—E' yéne tö Elías datsekene kewe. Ie' tö ì kos kaneweketke kewe wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' yöki.

¹² Eré ye' tö a' á ichè tö ie' dé'bak, eré ie'pa kè éna iane tö ie' idir. Ie'pa tö iwe'ik siarè wes ie'pa ki ikiane es. Es ñies ie'pa tö ye' dör S'ditsö Alà e' we'ikeraè.

¹³ Ie'pa éna iane tö ie' tso' Juan S'wöskuökwak e' chök.

*Duladula eköl tteke aknama tö e' bua'wéne Jesús tö
(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)*

¹⁴ Mik Jesús ena ittökatapa demine wé pè' daparke taié ie' panuk ee, etá wém de eköl ie' ska' ta ie' e' tkéwa kuchè ki Jesús wörki ta ichéitö ia:

¹⁵ —A kéképa, ye' alà saú er siarè wa. Ie' kirirke siarè, wekké alè ta ilineka, mikle ta ie' anerö bö' á, mikle ta di' á.

¹⁶ Kam be' dò etá ye' wa idebitü be' ttökatapa á eré ie'pa kè á ibuarne.

¹⁷ Jesús tö iché:

—A pè' kè erblöta' Skéköl mik, a' kè éna ká ane. ¿Mik ye' sermirö a' ta? ¿Kos ye' tö a' dalé'ttsemirö? Kabéla ñe' tsúbitü ña.

¹⁸ Etá ie' tö aknama uñé ta itré'wéshkar duladula á. E' wöshá ta duladula buanene buaè.

¹⁹ E' ukuöki ta ittökatapa tté ie' ta bánet. Ie'pa ie' a ichaké:

—¿Ì kueki sa' kè a aknama e' trëneshkar?

²⁰ Ie' iché ie'pa a:

—A' kè erblöku' Skököl mik mokië e' kueki. Moki ye' tö a' a ichè tö a' erblópa Skököl mik tsir mostaza wö dör tsirla ekké, e' ta a' tö ichèmi kabata wì a: 'Be' e' skóttsa yúshka bánet', ta imiraa bánet. A' erblöke moki Skököl mik, e' ma kè ì dör darère a' a wè. ²¹*

*Jesús skà e' biyó ché tö itterawa
(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)*

²² Mik Jesús ena ittökatapa ñi dapa'wé Galilea, eta ie' tö ie'pa a iché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pè' ulà a, ²³ ta ye' tterawarakitö, erè e' kì ká de mañat ta ye' shkerdakane.

Ttè e' tö ie' ttökatapa eriawé taië.

Inuköl shteke Skököl wé kanéwoie ese patuë Jesús tö

²⁴ Mik Jesús ena ittökatapa de Cafarnaúm, eta pè' tö inuköl shteke Skököl wé kanéwoie e'pa de Pedro ska' ta ie' a ichaké:

—¿Be' wöbla'ukwak tö inuköl patuëkesö Skököl wé kanéwoie e' patuëta'?

²⁵ Pedro tö ie' iüté:

—Tó, ipatuëta'.

E' ukuöki ta mik Pedro de weshké, eta Jesús tté ie' ta kewe ta ichéitö ie' a:

—A Simón, ¿ima be' ibikeitsè? ¿Yi ña'weke ká wökirpa tö, iká wakpa ekka ö pè' kua'ki?

²⁶ Pedro tö iüté:

---

* ^{17:21} Yëkuö këchke wele tö versículo 21 kì kuötkéka. E' tö iché i' es: Erè aknama ese yëmittsa ikie S'yé a ena batsè e' è wa.

—Pè' kuà'ki.

Jesús tò iché:

—E' yène, e' kueki ila'r kè kawöta ipatauk. ²⁷ Erè ipataüsö as ie'pa kè ulurka se' ki. E' kueki be' yú batsöri kkömik eta biklö' uyómi di' a. Eta nima tsá kli'wé be' tò e' kkò shuppóö, ee be' tò inuköl kueraë et. E' tsúmi ie'pa patuoie, e' dör wè' se' bøl nuì patuoie.

18

Yi dör ibua'ie Skèköl wöa

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

¹ E' kéwö ska' ta Jesús ttökatapa de ie' ska' ta ie' a ichakéraitö:

—Ì blúie Skèköl tso' e' shua ¿yi dör ibua'ie imalepa tsata?

² Jesús tò alala kié eköl duésér ie'pa shushaë ³ ta ichéitö ie'pa a:

—Mokj ye' tò a' a ichè tò a' kè er mane'ù as a' dò wés alala i' es, e' ta a' kè döpawa ì blúie Skèköl tso' e' a. ⁴ Yi er mane'wé ta ie' e' wóewa wés alala i' es, ese doraë ibua'ie ì blúie Skèköl tso' e' a. ⁵ Yi tò alala i'se kiéwa ye' ttò wa, ese tò ye' wák kiéwa.

A' tso' wösh wa ì tò s'ké ì sulu wamblök ese yöki

(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)

⁶ “Yi tò ikkepala erblöke ye' mik, esepa eköl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaë taië shutë tkòka ák wawoie muéwa ikuli' a batrèemi dayë a e' tsata. ⁷ Ýyi tso' taië s'erkiöwoie ì sulu wamblök, e' kueki wéstela ina ká i' wakpa ta. Kekraë ì sulu tso' s'erkiöuk, erè yi tò s'ké ì sulu wamblök, wéstela ina esepa ta.

⁸ “A' ulà ö a' klò tò a' ké ì sulu wamblök e' ta itóö uyómi bánet. A' döwa sene micho a ulà etkè ö klò etkè, e' dör

buaë. E' skéie a' uyèwà bö' ñar michoë e' a ulà bötkë ena klò bötkë e' dör suluë. ⁹ Ñies s'wöbla tö s'ké ì sulu wamblök, e' ta iyóttsa uyómi bánet. A' döwà sene micho a wöbla ek è wa, e' dör buaë. E' skéie a' uyèwà bö' ñar michoë e' a wöbla böké, e' dör suluë.

Obeja chowa e' pakè
(Lucas 15.3-7)

¹⁰⁻¹¹ “A' e' kkö'nú, ikkëpala kè watarttsa. Ye' tö a' a ichè tö Skököl biyöchökwakpa tso' ie'pa kkö'nuk e'pa tso' kekraë ye' Yé tso' ká jai a e' wörki ie'pa tté chök.

¹² “¿Ima a' tö ibikeitsè? Wëm eköl wà obeja tso' döka cien ta e' etö chowa, e' ta ¿ì wèmi ie' tö? Obeja döka dabom suliyök ki sulitu (99) e' meraat ie' tö kañika ta imía obeja chowa e' yulök. ¹³ Moki ye' tö a' a ichè tö mik ie' tö ikué, eta ie' ttsè'nene buaë tkòka imalepa kè chë'wa e' tö ie' ttsè'wè e' tsata. ¹⁴ Es Skököl dör a' Yé tso' ká jai a, e' kè ki ikiane tö ikkëpala chöwa ekla wè'ia.

Wes se' ké er buanukne ñi ki
(Lucas 17.3)

¹⁵ “A' yami wële tö ì sulu wamblé a' ki, e' ta a' yú ie' ska' ta ì sulu wambléitö e' chó ie' a, e' shuló a' böl è tö. Ie' tö a' ttò iuté, e' ta a' er buanene ñi ki. ¹⁶ Erë ie' kè wà a' ttò iütène, e' ta a' yamipa tsúmi eköl ö böl, ttè ki a' tö ie' kkatè e' ttekölie as iqr wes itso' kitule es. E' tö ichè, “Ttè qos shulekesö eta ittekölpa kiane böl ö mañal ichoie tö moki idir ö au.” ¹⁷ Erë kè ie' wà e'pa ttò ttsène, e' ta ichó ye' icha erule e' kukua. Ñies kè iwà ie'pa ttò iütène, e' ta isaú wes pè' kè tö Skököl dalòiè es ö wes inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a e'pa suè es.

18 “Mok_i ye' tō a' a ichè tō ì cheke a' tō tō e' dör suluë ká i' a, ese cheraë Skëköl tō tō e' dör suluë. Ñies ì cheke a' tō tō e' dör buaë ká i' a, ese cheraë Skëköl tō tō e' dör buaë.

19-20 “Ye' tō ì skà chekene a' a: Wé a' bōl ö mañal ñi dapa'wé ye' ttò wa, eë ye' tso' a' ta. E' kuëki a' bōl er méwa ñikkëë ká i' a ilè kiök ye' Yé tso' ká jai a e' a, e' ta imeraëitō a' a.”

21 Etá Pedro dewa Jesús ska' ta ichakéitō:

—A Skëkëpa, ¿bitökicha ye' yami tō ì sulu wamblé ye' ki, e' olo'yèmiyö iki? ¿Mok_i dò kul ekkë?

22 Ie' iiuté:

—Kè ye' tō be' a ichè kul è. Ye' ichè tō be' kawōta inuì olo'yök iki këkraë bitökicha ekkë*

Blu' er buaë ché ikanè méso eköl a

23 “Ì chéyö a' a e' wà pakekeyö ttè i' wa. Ì blúie Skëköl tso' e' dör wes blu' eköl éna nuì shulak ikanè mésopa ta es.

24 Ie' tō ie'pa nuì shulémitke etá ikanè méso eköl debitu ie'pa wa ie' wörki, e' wa nuì tso' taië shute† 25 Ie' kè a nuì ekkë patorpa, e' kuëki blu' tō ie' ena ilaköl ena ila'r ena ì kos tso' iwá e' watauktsá ké inuì ekkë patuöie. 26 Ikanè méso e' tkéwa kuchë ki blu' wörki ta ikköché taië ie' a: ‘Be' we'ikèyö, ye' panú béré tsir, e' wa ye' tō be' patuëttsa seraa.’ 27 Blu' ie' sué er siarè wa, e' kuëki ñarke kos e' olo'yéitō iki seraa ta iémine bèrè.

28 “Erè mik kanè méso e' mía, etá ie' tō kanè méso iëköl kué ña'weke ie' tō elkela è‡ Ta iklö'wéwaitō ikuli' a tuéwa darèrèë ta ichéitō ia: ‘¿Be' ñarke ye' ulà a, e' pataúttsa

* 18:22 këkraë bitökicha ekkë: Griegoie e' dör dabom kuryök dōka kuktökicha (70×7). † 18:24 nuì taië shute: Ttè i' dör inuköl kiè talento e' mil dōka dabop. †ñe ta' e' ské dör dólares dōka millón dōka dabom skeyök (50,000,000)

‡ 18:28 elkela è: Ttè i' dör inuköl kiè denario ese dōka cien.

ña!'²⁹ Ta iëköl e' tkéwa kuchë ki ie' wörki ta ikköché taië: 'Be' we'ikèyö, ye' panú béré tsir, e' wa yö be' patuëttsa seraa.'³⁰ Erë ie' kè wä iëköl kköchöke e' iütëne. Ie' tö iwötökwa patké s'wöto wé a dò mik inuì patuëttsaitö seraa eta.³¹ Mik kanè mésopa malepa tö ittse, eta e' tö ie'pa eriawé taië. E' kuëki ie'pa mía blu' ska' ta ichéka seraa.³² Eta blu' tö kanè méso e' kiök patké ta ichéitö ia: 'Be' dör pë' suluë! Ye' tö be' ki be' nuì taië e' olo'ya' seraa be' kköyë' ye' a e' kuëki.³³ ¿Ì kuëki be' kè wä be' yami sune er siarë wa wes ye' be' su' es?'³⁴ Eta blu' uluneka taië, e' tö ikanè méso wötökwa patké as iwe'ikò ie'pa tö siarë dò mik inuì patonetta seraa eta.³⁵ Es ñies a' yami tö ì sulu wamblé a' ki e' nuì kè olo'yè a' tö iki er mokì wa, e' ta ye' Yé tso' ká jaì a e' tö a' we'ikeraë siarë."

19

Se' ñi òwa ese ché Jesús tö

(Mateo 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

¹ Mik Jesús tö ttè ekké ché one, eta ie' e' yéttsa Galilea mía Judea ta itkattsa Jordán a wishet. ² Taië pë' dami ie' itöki e'pa shua wépa kirirke esepa kos bua'wéitö.

³ Eta fariseowakpa welepa de ie' ska' ta ie'pa tö ie' a ichaké itsaioie:

—¿Wépa a kawö ta' itayë owa íyi ulitane kuëki?

⁴ Ie' tö ie'pa iuté:

—Ì tso' kitule Skököl yëkkuö ki, ¿e' kè sune a' wa? E' tö ichè tö tsawe ta Skököl tö se' yö' wëm ena alaköl. ⁵ Ie' tö iyë': 'E' kuëki wépa kè serpaia iyé ena imi e'pa dapömik, ta iserdawa alaköl ta. Ie'pa böi serdaë ñita ta ie'pa mía wes wák eköl è es.'* Es ikiteat ⁶ e' kuëki ie'pa kè ià böi, ie'pa

* 19:5 Génesis 2.24 saú.

yöne wēs wák eköl è es. E' kuēki wēpa batséwa Skèköl tò esepa kè batsökök yi tò.

⁷ Etā ie'pa tò ie' a ichaké:

—E' dör es, e' tā ḡ kuēki Moisés tò iyè'at tò wēm tò itayē éwa, ese wák kawötā ñi owa yèkkuö muk ia?

⁸ Ie' iüté:

—A' er darërë, e' kuēki Moisés tò kawö me' a' a' tayë ökwa, erë tsawe tā kè idör es. ⁹ Ye' tò a' a' ichè tò yi tò itayë éwa, kè dör itayë trër kuēki, ese tò alaköl skà tséwane, e' tā e' wa isenewabak kewe e' dalösewewaitö.

¹⁰ Jesús ttökatapa tò iché ie' a:

—E' dör es e' tā bua' idir sa' a' tò kè sa' alaköl tsüwa.

¹¹ Ie' tò ie'pa iüté:

—Ì ché a' tò e' kè dör sulitane a, e' dör wēpa a imène esepa è a. ¹² Wēpa wēlepa dör kachir ie'pa wák dè'ka es e' kuēki. Wēlepa skà yueke s'kapeyökwakpa tò kachirie. Iskà tso' esepa serke kachirie ì blúie Skèköl tso' e' kané kuēki. Wēpa sermi es, esepa senú es.

Jesús tò ikié S'yé a ala'rla ki

(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

¹³ Pè' wā ala'rla debitu Jesús ska' as ie' ulà mùkà iki ena ikiò S'yé a iki. Erë ittökatapa tò pè' uñélor. ¹⁴ Erë ie' tò iché:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wēpa dör wēs ie'pa es, esepa blúie Skèköl tso', e' kuēki kè iwöklö'wariā.

¹⁵ Etā ie' ulà mékà ie'pa ki, e' ukuöki tā imía bánet.

Inuköl blú eköl tò Jesús a ichaké

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

¹⁶ Wēm eköl debitu Jesús ska' tā ie' a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, ḡ buaë wēmi ye' tò as sene michoë dò ye' ulà a?

¹⁷ Ie' tö iiüté:

—¿Ì kuekì be' tö ye' chaké ì dör buaë ese kì? Skëköl eköl è dör buaë. Be' kì sene michoë kiane, e' ta ttè me'atbak ie' tö dalöiëno e' dalöiö.

¹⁸ Ie' tö Jesús a ichaké:

—¿Ttè wéne?

Ie' iiüté:

—‘Kè a' kawö ta' s'ttökwa, kè a' kawö ta' s'senewabak e' dalöseukwa, kè a' kawö ta' akblök, kè a' kawö ta' s'kkatök kachè wa, ¹⁹ a' yé ena a' mì dalöiö, ñies a' malepa dalëritsó wes a' wákpa e' dalër es.’†

²⁰ Duladula tö ie' a iché:

—Ttè e' kos dalöië'bitu ye' tö iaiaë. Eta ¿ì skà kianeia?

²¹ Ie' iiüté:

—Be' éna ì buaë kos wak seraa, e' ta be' yú ta ì tso' be' wa, e' wataútsa seraa ta iské mútsa s'siarëpa a. E' ukuöki ta be' shkó ye' ta ye' ttökataie. Es ta íyi buaë taië döraë be' ulà a ká jai a.

²² Duladula dör inuköl blú taië, e' kuekì mik ie' tö e' ttsé eta ie' erianeká taië ta imíatke.

²³ Eta Jesús tö iché ittökatapa a:

—Moki ye' tö a' a ichè tö inuköl blúpa a darërëë idir dökwa ì blúie Skëköl tso' e' a. ²⁴ Iskà chèneyö a' a tö inuköl blúpa a dökwa ì blúie Skëköl tso' e' a e' dör darërëë tkòka kameio tkömi datsi' yuo diké ese wökla a e' tsata.

²⁵ Mik e' ttsé ie'pa tö, eta ie'pa tkinewa taië ta ichéitörak:

—E' dör es e'ma ¿yi tsatkërmi?

²⁶ Ie'pa webléitö ta ichéitö:

—E' kè onuk s'ditsö a wes, erë Skëköl a íyi ulitane ormi.

²⁷ Eta Pedro tö iché ia:

† 19:19 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20; Levítico 19.18

—Sa' tö íyi ulitane me'at ta sa' bite be' ta. ¿Ì dòmí sa' ulà a e' skéie?

²⁸ Ie' tö ie'pa iüté:

—Mokí ye' tö a' a ichè tö mik ká i' manerketkene buaë aishkuö ta, eta ye' dör S'ditsö Alà e' döraë ká ulitane blúie olo ta' taië. Nies a' dör ye' ttökatapa, e'pa e' tulöraser blu' kulé doka dabom eyök kí böt e' ki, Israel ditséwöpa doka dabom eyök kí bül e'pa wëttsuk. ²⁹ Wépa kos tö iu ö iëlpa ö ikutapa ö iyé ö imì ö ila'r ö iká ese méat ye' tté kuëki, e' ta e'pa ulà a iské dörane taië shüteë, nies aishkuö ta sene michoë döraë ie'pa ulà a. ³⁰ Erë i'ñe ta se' taië tso' kewe esepa döraë bataie ena se' tso' bataie i'ñe ta esepa döraë keweie.

20

Kanè mésopa patuè e' tté

¹ “Ì blúie Skéköl tso' e' ta itköke wes itka wëm eköl ta es. E' míä bla'mi kanè mésopa yulök ie' uva tso' tkéule e' kanéuk. ² Ie' tö iché ie'pa a: ‘Ye' tö a' patuëke kos s'patörke ká etk ekkë, e' dör denario etk.’ E' dör buaë ie'pa a ta ie' tö ie'pa patké kaneblök. ³ Diwö de sulitu (9) eta kanè wák míane kanè mésopa skà yulök eta ee ie' tö isuë tö wëpa tultur ñalä ska' kè ku' kaneblök. ⁴ Ie' tö ie'pa a iché: ‘A' yú kaneblök ye' kanè a ta ye' tö a' patuëke kos s'patörke mokí ekkë.’ Eta ie'pa míä kaneblök. ⁵ Diwö de bata a ta ie' míä kanè mésopa skà yulök eta ie' tö ie'pa patké kaneblök. Nies tsälí diwö de mañat eta ie' míä kanè mésopa skà yulök ta ie'pa patkëitö nies kaneblök. ⁶ Diwö döketke skel eta ie' míä kanè mésopa skà yulök, ee ie' tö wëpa kuë iëter kè ku' kaneblök. Ie' tö ie'pa a ichaké: ‘¿Íók a' iëter ñië íe kè ku' kaneblök?’ ⁷ Ie'pa tö iüté: ‘Kè yi wa sa' a kanè mène.’ Eta ie' tö ie'pa a iché: ‘A' yú kaneblök ye' a.’

⁸ “Mik ká tuine, etá kanè wák tö ichè ikanè mésopa pataukwak a: ‘Kanè mésopa kió etá ie'pa pataú. Wépa debitu bataie, e'pa pataúmi kewe, tá wépa debitu kewe, e'pa pataú bataie.’ ⁹ Etá kanè mésopa debitu kaneblok tsáli diwö skel, e'pa patone kewe. Ie'pa kos patone denario et et. ¹⁰ Mik kanè mésopa debitu kaneblok kewe, e'pa patorketke etá ie'pa tö ibikeitsé: ‘Sa' patorketke aishet sa' malepa tsata.’ ¹¹ Erë ie'pa kos patone denario et et è. ¹² E' tö ie'pa kabewéka tá iché kanè wák a: ‘Wépa ikképa debitu bataie kaneblé bərbërla è, e' skéie sa' kaneblé ñië, ña'wé dība tö, ñies shtrine taië. Etá ¿wes be' tö ie'pa patuë kos be' tö sa' patuë ekkë?’ ¹³ Erë kanè wák tö ikanè méso eköl iüté: ‘A yami, ye' kè ku' ì sulu wamblök be' ta. Se' ttè mé ñi a tö ye' be' patuëke denario etk. ¹⁴ E' kueki be' inuköl klö'ú tá be' yúshka. Wëm debitu kaneblok ibataie ese a ye' éna inuköl mak kos ye' tö be' a imé ekkë etá ¿wes ide? ¹⁵ Ye' a kawö tá' ì wák ye' éna ye' inuköl wa, ese woie. Ye' tö ilè kakmeke yile a, ¿e' tö be' ukyëweke ye' ki?’

¹⁶ “Es s'tso' bataie esepa döraë keweie ena s'tso' keweie esepa döraë bataie.”

*Jesús e' biyó chéne tö ie' tterawá pë' tö
(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)*

¹⁷ Jesús ena ittökatapa dabom eyök kí bö (12), e'pa mirka Jerusalén tá ie' tö ie'pa kié bánet tá ichéitö ia:

¹⁸ —Se' mirka Jerusalén i', etá ee ye' dör S'ditsö Alà, e' merdattsá sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ulà a. Ie'pa tö ye' kichateraë. ¹⁹ Ye' merattsarakitö pë' kè dör judiowak esepa ulà a. E'pa tö ye' wayueraë pperaë siarë tá ye' tterawarakitö wötëule krus mik. Erë e' kí ká de mañat, etá ye' shkerdakane.

*Santiago ena Juan e'pa mì tò kawö kié Jesús a
(Marcos 10.35-45)*

²⁰ Santiago ena Juan dör Zebedeo ala'r e'pa mì de ie'pa ta Jesús ska' ta ie' tkéwā kuchē kī iwörkī ilè kioie ie' a.

²¹ Jesús tò ie' a ichaké:

—¿Ì kiane be' kī?

Ie' tò iiuté:

—Ye' tò be' a kawö kieke tò mik be' tkēnekā s'blúie, eta ye' alà eköl tkówā be' ulà bua'kka, eköl be' ulà baklī'kka s'wēttsuk be' ta.

²² Ie' iiuté:

—Ì kieke a' tò e' kè wà jcher a' wā. ¿Ye' tkā' wayarmi a' a? ¿A' e' ché weinuk wēs ye' weirdaë es?

Ie'pa tò iiuté:

—Tó, sa' dirmi.

²³ Ie' iché:

—Mokī ye' tkā' wayeraë a' tò, a' weirdaë wēs ye' es. Erë e' tköksēr ye' ulà bua'kka ö ye' ulà baklī'kka, e' kè kéwö menuk ye' a. E' tso'tke ye' Yé wā klöule yi a imekeitö esepa a.

²⁴ Mik ttè e' ttséwā ittökatapa malepa döka dabom eyök (10) e'pa tò, eta ie'pa ulunekā ie'pa böl ñe' kī. ²⁵ Erë ie' tò ie'pa ulitane kié ta iché ia:

—A' wā ijcher tò pè' kè tò Skököl dalöie, esepa wökirpa kos e' alökeka ie'pa kī kekraë, ñies iblúpa tò ie'pa patkeke kēsik wa. ²⁶ Erë a' kè kàne e' wamblök es. E' skéie, a' isie e' yuak a' wökirie, ese kawöta e' wöökwa imalepa dikia diöshet ikanè mésoie. ²⁷ Ñies a' isie e' yuak ibua'ie a' malepa tsata, ese kawöta e' muktsa imalepa a kanè mésoie. ²⁸ Ye' dör S'ditsö Alà, e' kè dē'bitū as yi tò ye' kīmù. Ye' dē'bitū ie'pa kīmuk ena e' muktsa ttéwā pè' tso' taië e' nuì skéie. E' kuëki a' kawöta e' wöökwa a' malepa kanè mésoie.

*Wëpa bōl wōbla kè wawër e'pa bua'wé Jesús tō
(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)*

²⁹ Jesús ena ittōkatapa e' yéttsa Jericó, e'pa itōki pè mirwa taië. ³⁰ Eta wëpa bōl wōbla kè wawër, e'pa tukur ñala ska'. Mik ie'pa tō ittse tō Jesús dami, eta ie'pa tō iché aneule:

—jA kékëpa, s'blú David bak e' aleri, sa' saú er siarë wa!

³¹ Pè' tō wëpa e' uñeke as ie'pa siwa'blòwa, erë ie'pa kí anekā taië:

—A kékëpa, David aleri, sa' saú er siarë wa

³² Jesús e' duéser tā wëpa wōbla kè wawër e'pa kiéitō tā ie'pa a ichakéitō:

—jÌ kiane a' kí?

³³ Ie'pa iiuté:

—A kékëpa, sa' wōbla bua'ú.

³⁴ Ie' tō ie'pa sué er siarë wa tā ie'pa wōbla kéitō. E' wō shà tā ie'pa wōbla buanene tā imíyal ie' tā.

21

Jesús demi Jerusalén

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Mik Jesús ena ittōkatapa demi tsinet Jerusalén, ká kiè Betfagé tso' Olivo kébata a ee, eta ie' tō ittōkatapa kié bōl ² tā ichéitō iarak:

—A' yú wì u wëne eruleë ee. Mik a' demi ee, eta bet tā a' tō burro alaki kueraë etō moulewa ena ilala dur iō'mik. E' wōtsóō tā itsúbitu ña. ³ Yile tō a' a ichaké, e' tā iiutó: 'Skékëpa kí ikiane, e' wa ie' tō imène.'

⁴ Itka es as ì yè'atbak Skéköl tteköl tō e' wà tkò es. Ie' tō iyë':

⁵ "Ichó Jerusalén wakpa a:

'Ye' ttò ttsó, a' blú datse a' ska' e' tkëuleka burro kí.

Ie' dör pè' bèrè kè e' ttsötä'ka.

Ie' datse burro alala ki, e' dör iyiwak tso' dali oie ese.' ”*
Es Skëköl tteköl tö iyë'at.

⁶ Ittökatapa míyal tä iwérakitö wes Jesús tö iché ie'pa a es. ⁷ Ie'pa wa burro alaki ena ilala bitetser Jesús a. Ie'pa tö ipaio kikke méka burro alala ki tä Jesús e' tkéka iki. ⁸ Pè' tso' taië e'pa tö ipaio kikke shuélor ñala ki, ñies welepa tö kal kò télor shuélor ñala ki Jesús ñalé tsoie. ⁹ Pè' mirwa keweie Jesús yöki ñies itöki, e'pa ulitane arke taië:

—¡Ie' i' dör se'blú bak David e' aleri, e' kikökasö! Ayëcha buaë ie' datse Skëköl ttò wa. ¡Skëköl tso' ká jaì a e' kikökasö!†

¹⁰ Mik ie' dewa Jerusalén, eta e' wakpa aláneka taië tä ichaké:

—¿Yi dör ie'?

¹¹ Pè' datse taië ie' tä, e'pa tö iuté:

—E' dör Jesús. Ie' dör Skëköl tteköl datse Nazaret ate Galilea e'.

Jesús tö Skëköl wé batse'wé

(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹² Eta Jesús dewa Skëköl wé a. Eta wépa tso' ee íyi tauk ena íyi watauk e'pa kos trè'wéyal ie' tö. Inuköl mane'uk‡ wakpa mesa trélurkaitö. Ñies nuböl wataukwakpa kula' trélurkaitö. ¹³ Ie' iché ie'pa a:

—Skëköl tö iyë'at iyëkkuö ki: ‘Ye' u kirdaë tto ye' ta wé',§ erë a' tö iia'wéka akblo wéie.

¹⁴ Eta s'wöbla kè wawër ena kè s'shko bua' esepa debitu Jesús ska' Skëköl wé a tä ie' tö ie'pa bua'wé. ¹⁵ Ala'rla tso' ee e'pa tö iché aneule: ‘¡S'blú bak David, e' aleri kikökasö!'

* 21:5 Zacarías 9.9 † 21:9 Salmo 118.26 ‡ 21:12 inuköl mane'uk: Judiowak a inuköl tso' wakanewè Skëköl wé è a, e' tuëkene ie'pa tö inuköl èse wa. § 21:13 Isaías 56.7

Mik sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tö ì wé Jesús tö e' sué, ena ima ala'rla tö ie' ché e' ttsé, eta ie'pa ulunekä taië ¹⁶ ta ichéitörak Jesús a:

—Ì chök ala'rla tso', ¿e' ttsé be' tö?

Ie' tö ie'pa iüté:

—Tó, e' ttséyö. Erë ima e' ché Skököl yëkkuö tö, wësua e' kè suule a' wa. E' tö iché:

'A Skököl, ala'rla ena bëbëpala tsu'yökeia, esepa kébö e' kikökka.*

¹⁷ Eta ie' tö ie'pa méat ta imía ká kiè Betania eë. Eë ie' kapére.

Higo klò siwéwa Jesús tö

(Marcos 11.12-14,20-26)

¹⁸ Bule es bla'mi ta Jesús michone Jerusalén ta ie' mirwa ñala wa ta ie' dué bli wa. ¹⁹ Ie' tö higuera klò ter elka sué ta imía iwö yulök katè. Erë kè iwö ta', ikò è arwa taië. E' kueki ie' tö iché kal e' a:

—¿Kè be' wörpaia yës!

E' wösha ta higuera klò sinewami. ²⁰ Mik e' sué ittökatapa tö, eta e' tö ie'pa tkiwéwa taië, e' kueki ie'pa tö ie' a ichaké:

—¿Wes higuera klò sinewa bet?

²¹ Ie' tö ie'pa iüté:

—Moki ye' tö a' a iché tö a' erblé Skököl mik moki, kè ibikeitsule bötböt, e' ta ì wé ye' tö, e' ormi a' a ñies. E' kúie ta a' tö ichémi kabata wì a: 'Be' e' skóttsa íe anúwa dayë a', e' ta es iwà tköraë. ²² A' erblé Skököl mik moki, e' ta ì kos kié a' tö ie' a e' wà döraë a' ulà a.

¿Yi tö kawö mé Jesús a?

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

* 21:16 Salmo 8.3

²³ E' ukuöki ta Jesús dewa Skököl wé a, ee ie' tso' s'wöbla'uk. Eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa de ie' ska' ta ichaké ia:

—¿Yi ttò wa be' tö íyi ikké weke? ¿Yi tö e' kəwö mé be' a?

²⁴ Ie' iüté:

—Ñies ye' tö a' a ilè chakeke, e' iüté a' tö, e' ta ye' tö a' a icheke tö yi tö ikəwö me' ye' a. ²⁵ ¿Yi tö Juan patkè' s'wöskuök? ¿Skököl tso' ká jai a e' ö s'ditsö?

Ie'pa ñi iütémi ta ichérakitö: “Se' tö ichèmi tö Skököl tö kawö mé Juan a, e' ta ie' tö se' iütémi: ‘Eta ¿i kueki a' kè wa ie' ttè klöone?’ ²⁶ Pè' ulitane tö iklö'wé tö Juan dör Skököl tteköl. Se' suane ie'pa yöki, e' kueki kè se' a iyènuke tö Juan a kawö me' s'ditsö tö.” ²⁷ E' kueki ie'pa tö iüté:

—Kè sa' wa ijcher.

Ie' tö ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kè tö a' a ichepa tö yi tö ye' a kawö mé íyi ikké woie.

Ala'r böl e' tté

²⁸ Jesús tö ie'pa a iché:

—Ttè kleekeyö a' a e' ttsó a' tö. Wëm eköl alà dör böl wëpa, e' debitu ilà eköl ska' kewe ta ichéitö ia: ‘A alà, be' yú kanèblök i'ñe ye' uva tso' tkèule e' a.’ ²⁹ Ilà tö iüté: ‘Kè ye' mìnè.’ Erè e' ukuöki ta ie' tö ibikeitséne kuá'ki ta imía. ³⁰ E' ukuöki ta iyé mía ilà iököl ska' ta ichéitö ia: ‘Be' yú kanèblök ye' uva tso' tkèule e' a.’ Ilà iüté: ‘Èkèkè ye' mi'ke.’ Erè ie' kè mìnè.

Eta Jesús tö ie'pa a ichaké:

³¹⁻³² —¿Ima a' tö ibikeitsè? Ala'r böl, ¿e' wéne tö iyé ttò iüté?

Ie'pa tö ie' iüté:

—Wéne a ichéitö kewe e'.

Ie' iché ie'pa a:

—Juan S'wöskuökwak dë'bitu sene yësyësë ñalé kkachök a' a, erë a' kè wä ie' ttè klöone. Erë inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a ena alakölpa sulusipa, esepa tö ie' ttè klö'wé. E' sué a' tö erë kè a' er maneone ie' ttè klö'woie. E' kueki moki ye' tö a' a ichè tö ie'pa esepa dörawa a' skéie ì blúie Skéköl tso' e' a.

*Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté
(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)*

³³ Iskà kleekeyö a' a, e' ttsó. Kanè wák eköl tö uva kuatké taië ta ikköiéwaitö buaë, kauk biéitö uva diö tuoie. Ñies úla yuéitö kakkeë uva kkö'noie. E' ukuöki ta ie' tö ipeitéat wëpa welepa a as ie'pa tö ipataü ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuöki ta ie' mía ká bánet. ³⁴ Mik uvawö aline tso'tke wë'iaë shtè, eta ie' tö ikanè mésopa welepa patkëmi ie' icha tsuk. ³⁵ Erë kanéukwakpa tö ikanè mésopa klö'wéwa, eköl ppéraitö siarë, eköl ttéwarakitö, eköl shkà'wéraitö taië ák wa. ³⁶ Eta kanè wák tö ikanè mésopa skà patkëmine tkòka kuaë ipatkë'itö e' tsata. Erë kanéukwakpa tö iwamblé ie'pa ta wes ie'pa tö iwamblé wëpa dë'rö kuaë e'pa ta es.

³⁷ “Bata ekkë ta ie' tö iwák alà patkëmi ta ie' ibikeitsé: ‘Ye' alà idir, e' kueki ie'pa tö idalöieraë.’ ³⁸ Erë mik ie'pa tö ilà sué, eta ie'pa iché ñi a: ‘Ie' wì dör ká i' wak alà, ká i' atdaë ie' ulà a. Ittöwasö eta es se' ulà a ká i' atdaë.’ ³⁹ E' kueki ie'pa tö iklö'wéwa yéttsa bánet ta ittéwarakitö.”

⁴⁰ Eta Jesús tö iché:

—Ye' tö a' a ichakè: ¿Ima a' tö ibikeitsé? Mik kanè wák dene eta ¿ì weraë ie' tö kanéukwakpa e'pa ta?

⁴¹ Ie'pa tö iüté:

—Ie' tō pē' sulusipa e'pa tteralur er sulu wa t̄a uva kané meraneitō kanéukwakpa kuā'k̄ipa tō ipatueraē buaē mik ikéwō dōke bit ekkē esepa a.

⁴² Et̄a ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' tté tso' kitule Skéköl yēkkuō k̄i, ¿e' kè s̄une a' w̄a? E' tō ichè:

‘Ák watē'tts̄a u yuökwakpa tō

e' yōnene ák bua'buaiē.

E' kaneō' Skéköl tō,

t̄a e' tō s'ttsē'wēke buaē, s'tkinewā iweblök.'†

Es Skéköl yēkkuō tō iyē'at.

⁴³ E' kuēk̄i yō ichè a' a tō ì blúie Skéköl tso' e' kané mène a' a, erè e' yerattsaitō a' ulà a t̄a imeraëitō pē' kuā'k̄ipa tō iwakaneweraē buaē esepa a. ⁴⁴ Es yi klastkēne ák e' mik ese parolordaē ena yī k̄i ák e' anekā ese yalitdawā idik̄iā. ⁴⁵ Mik sacerdotepa wōkirpa ena fariseowakpa tō ì kleé Jesús tō ñe' ttsé, et̄a ie'pa tō isuwā tō ie' tso' ie'pa chök. ⁴⁶ E' kuēk̄i ie'pa éna ie' klö'wakwā eē. Erè pē' tō iklö'wé tō ie' dör Skéköl tteköl, e' kuēk̄i ie'pa suane pē' yōk̄i t̄a kè ie'pa wā iklönewā.

22

Blu' alà ulabatske e' tté (Lucas 14.15-24)

¹ Et̄a Jesús tō tté skà kleé ie'pa a i' es: ² “Ì blúie Skéköl tso' e' t̄a itkōke wes itka blu' eköl t̄a es. E' tō ilà ulabatske e' kéwō tkō'wēke. ³ Ie' tō ikanè mēsopa patké wépa kiule kos e'pa a ichök: ‘Blu' alà ulabatske e' diwō de, a' shkó ikéwō tkō'uk.’ Erè ie'pa kè shkak. ⁴ E' ukuök̄i t̄a blu' tō ikanè mēsopa kuā'k̄i skà patkēmi e'pa a ichéitō: ‘Ichó wépa kiule kos a tō ye' iyiwak bua'buaiē e' duotke alinetke, katè è

† 21:42 Salmo 118.22-23

kianeia. E' kueki a' shkó ye' alà ulabatske e' kèwö tkö'uk.' Età ie'pa míyal e' chök wépa kiule e'pa a. ⁵ Erë wépa kiule kos e'pa kè wà blu' ttò iutène. Ie'pa eköl mía ikanè kī, eköl mía íyi watauk ⁶ ta imalepa tö blu' kanè mésopa klö'wéwa ta iwe'ikérakitö siarë, ñies welepa ttéwarakitö. ⁷ Età blu' uluneka taië ie'pa kī ta ie' tö iché inippökwakpa a: 'A' yú ie'pa kos ttökulur, ñies ie'pa u kos ña'úwa.' ⁸ E' ukuöki ta ie' tö iché ikanè mésopa a: 'Íyi ulitane tso'tke ye' alà ulabatske e' kèwö tkö'woie, erë wépa kiule e'pa dör pè' suluë, e' kueki ye' kè tö kawö mepa ie'pa a ye' alà ulabatske e' kèwö tkö'uk. ⁹ E' kueki a' yú bet ñala kibi kos ese kī ta pè' kos sué a' tö e'pa a ishkeñú kawö tkö'uk ye' ta.' ¹⁰ Età ikanè mésopa míyal ñala kos kī ta pè' kos kué ie'pa tö, pè' buaë ena pè' suluë, esepa dapa'wéka wé ie'pa tso' ikéwö tkö'uk e' wé a. Es iwé wà iëne taië.

¹¹ "Erë mik blu' de wépa dapane e'pa sauk, età wëm eköl suéitö kè e' paiëule wes ikawöta e' paiök ulabatsè kèwö tkö'wo es. ¹² E' kueki blu' tö ie' a iché: 'A yami, ¿wes be' dewa? Be' kè e' paiëule ulabatsè kèwö tkö'wo ese datsi' wa.' Erë wëm e' kè wà blu' iutène yës. ¹³ Età blu' tö iché ichkò watiökwakpa a: 'Wëm i' ulà ena iklö mouwa a' tö ta iuyóttsa bánet stui ké a, ee ie' iuraë siarë, ikà blardaë iweir taië e' kueki.' ¹⁴ Ttè e' pakéyö a' a e' wà dör i' es. S'tso' taië kiule as Skéköl klö'urakitö ibluie, erë wépa shukitbakitö esepa kè dör taië."

S'wökirpa patauk, e' tté

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵ E' ukuöki ta fariseowakpa míyal ta ittérak ñita: "ilè chakösö Jesús a as ie' tö ilè sulu chò ikkatoie." ¹⁶ E' kueki ie'pa tö iklépa welepa ena Herodes klépa welepa patkémī ie' a ichakök. Ie'pa tö ie' a iché:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wä ijcher tö kekraë be' ttò mokjē. Be' tö sulitane sueke ñikkēē. Ima pē' tö be' cheke e' kè kī be' tkine. E' kuekī be' tö s'wöbla'weke yēsēsē Skēköl ñälé tté wa. ¹⁷ E' kuekī ichó sa' a, ĵima be' tö ibikeitsè? Roma wökir kibi patuèsö ĵe' dör buaë ö kè idör buaë?

¹⁸ Ie' tö isuéwä tö ie'pa tso' ie' chakök er sulu wa, e' kuekī ie' iüté i' es:

—A' e' ò suluë, ĵì kuekī a' tso' ye' ma'uk tsaiè? ¹⁹ Inuköl tso' a' wä Roma wökir patuoie, e' kkachó ye' a et.

Tä ie'pa wä inuköl wöshki ese debituia et. ²⁰ Etä ie' tö ie'pa a ichaké:

—ĵYi diököl ena yi kiè me'rka ikī?

²¹ Ie'pa iüté:

—Roma wökir kibi.

Etä ie' tö ie'pa a iché:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mú ie' a, ta kos Skēköl icha ese mú ie' a.

²² Mik ie'pa tö e' ttsé, etä ie'pa tkinewä. Ie'pa tö iméat tä imíyal.

ĵS'duolur e' shkermikane ö au?

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³ E' è diwö wa, saduceowakpa welepa de Jesús ska'. E' wakpa tö iklö'wé tö s'duowä e'pa kè shkenukkane. Ie'pa tö ie' a ichaké:

²⁴ —A s'wöbla'ukwak, Moisés tö se' a iyé'at tö wëm blēnewä kè alà ate, e' ta ie' el kawöta ischó tsukwä as ilà kōkă iël blēnewä, e' a. ²⁵ Etökicha sa' shuä wēpa bak dōkă kul ñi ēlpa. Ikibi alaköl tsēwä, erē iblēnewä kè alà ate. E' ukuökī tä ie' itökī iël tö ischó tsēwä, ²⁶ erē ñies e' blēnewä kè alà ate. Es itka iël skà tä ñies imalepa kos e'pa tä. Ie'pa kul blērulune kè alà ate yēs. ²⁷ Bata ekkē

ta ñies ilaköl blënewa. ²⁸ Wëpa kul e'pa bak alaköl eköl è ta. Mik s'duowa e'pa shkenekane, eta ¿wéne dõmi ie' wëm chókíe?

²⁹ Ie' tö ie'pa iuté:

—A' kè wa Skëköl yëkkuö suule, ñies ie' diché kè jcher a' wa, e' kueki a' wöa ká chowa. ³⁰ Mik s'duolur e'pa shkenekane, eta wëpa ena alakölpa kè serpawaiä ñita. E'pa míyal wës Skëköl biyöchökwakpa tso' ká jai a kè sarta'wa ñita es. ³¹ ¿A' ki kiane jcheno tö mokí s'duowa e'pa shkerdakane? Ì yë' Skëköl tö a' a iyëkkuö ki ¿e' kè aritsule a' wa? Ie' tö iyë' Moisés a: ³² 'Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl.* Ie' kè dör s'duowa e'pa Këköl. ¿Ie' dör s'ttsé'ka e'pa Këköl! E' kueki se' wa ijcher tö s'duowa e'pa shkerdakane.

³³ Mik pë' tö ttè wa Jesús tö s'wöbla'weke ñe' ttsé, eta ie'pa tkirulune.

¿Skëköl ttè dalöiëno e' isie dör ikibiie?

(Marcos 12.28-34)

³⁴ Mik fariseowakpa wa ijchenewa tö Jesús tö saduceowakpa siwa'blöwéwa ttè mokí wa, ³⁵ eta ie'pa eköl dör s'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, e' tö ie' a ilè chaké itsaioie:

³⁶ —A S'wöbla'ukwak, Skëköl ttè dalöiëno ¿e' wéne dör ibua'ie imalepa tsata?

³⁷ Ie' iuté:

—'Këké dör a' Këköl, e' dalëritsó a' er kos wa, a' wák kos wa ena a' erbikè kos wa.' ³⁸ Ttè e' dör ibua'ie ttè dalöiëno malepa kos tsata. ³⁹ Erë e' itökí ttè skà tso', e' dör wës iët ñe' es, e' tö ichè: 'A' malepa dalëritsó wës a' wákpa e'

* 22:32 Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl: Mik ttè e' ché Skëköl tö Moisés a, eta Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blërulunebak ká iaiäë. Wës ie' tö ichè, e' wà kiane chè tö ie'pa tso' ttsé'ka Skëköl ta. Éxodo 3.6 saú.

dalër es.' ⁴⁰ Ttè dalöiëno kôs kitbak Moisés tö ena Skëköl ttekölpa tö yëkkuö k_i, e' wöiënewa ttè böt ñe' è a.

¿Wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Fariseowakpa daparkeia, ⁴² e' dalewa Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Ima a' tö wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' ché, tö yi aleri idir?

Ie'pa ie' iüté:

—E' dör s'blú bak kiè David e' aleri.

⁴³ Eta ie' iché ie'pa a:

—E' dör es, e' ta ¿wes David tö iki' ie' Këköl? David tö iyë' Skëköl Wiköl wa i' es:

⁴⁴ 'Skëköl tö iché ye' Këköl a:

Be' e' tkóser ye' ulà bua'kka dalöiëno taië,

dò mik ye' tö be' bolökpa mérö be' klò dikia eta.'†

⁴⁵ Ie' dör David aleri, e' ta ¿wes e' kièmi David tö ie' Këköl?

⁴⁶ Kè yi a ie' iütëneia yës. E' ukuöki ta kè yi kësik dë'kaia ie' a ì skà chakök.

23

Fariseowakpa ena s'wöbla'ük ttè dalöiëno wa wakpa kkaté Jesús tö

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

¹ E' ukuöki ta Jesús tö iché ittökatapa a ena s'tso' taië e' kukua: ² S'wöbla'ük ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa a kawö mène ttè dalöiëno me'atbak Moisés tö e' wà pakök se' a. ³ E' kueki ì kôs dalöiök a' ké ie'pa tö e' dalöiö. Erë ì dalöiök ie'pa tö a' ké ese kè dalöieta' ie'pa wákpa tö. E' kueki kè ie'pa waköwar a' tö. ⁴ Ie'pa tö ttè dalöiëno taië darërëe ese meke s'malepa a wà dalöie.

† 22:44 Salmo 110.1

E' dör wes dali ekkeë iè s'ki es, erë ie'pa kè tò iketa'wa iulatska è wa s'kimoie. ⁵ Ì kos weke ie'pa tò e' dör s'ditsö è wö wa e' oie tò ie'pa dör pè' buaë. Skëköl ttè wele kitule datsi'tak ki, ese mueke ie'pa tò iwötsa ki ena iulà ki e' kitkoie. Ñies ie'pa wöbatsö idatsi' kitkök datsi'tak batsibatsi chalala buaala ese wa. ⁶ Wé ie'pa kawö tkö'uke ñies ñi dapa'wo wé a ese ska' kula' tso' skëképa dalöierṭa' taië esepa a, ese ki ie'pa wöbatsö e' tköksér. ⁷ Ñies ie'pa ki ikiar tò pè' tò ie'pa shke'wè wes kéképa dalöierṭa' taië ese shke'wè es wé pè' tso' taië e'pa wöwa. Ie'pa wöbatsö tò pè' tò ie'pa kiè 's'wöbla'ukwak'.

⁸ “Erë a' ulitane dör ñies è, e' kueki kè a' ñi kiök 's'wöbla'ukwak.' A' wöbla'ukwak e' dör eköl ème e' kueki kè a' ñi kiök es. ⁹ Ñies a' ulitane yé dör eköl ème, e' dör Skëköl tso' ká jaì a e'. E' kueki kè yi kiar ká i' a 'S'yé.' ¹⁰ Ñies a' wökir dör eköl ème, e' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. E' kueki kè a' ñi kiök 's'wökir.' ¹¹⁻¹² Yi e' ttsëka taië, esepa wöardawa; erë yi e' wöéwa diöshet, esepa kikardaka. E' kueki wé dör ibua'ie a' shüa ese kawöṭa e' wöökwa kanè mésoie imalepa kimuk.

¹³⁻¹⁴ “¡A s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a farise-owakpa, wëstela ina a' ṭa! ¡A' e' ò suluë! Ì blúie Skëköl tso' e' wékkö wötekewa a' tò s'malepa yöki as kè ie'pa döwa. A' kè mi'wa, ñies wépa shkakwa esepa wöklö'weke a' tò.

¹⁵ “¡A s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a farise-owakpa, wëstela ina a' ṭa! ¡A' e' ò suluë! A' shköke ká kos ekké ki s'yulök as ie' yuò a' ttökataie. Mik a' ikué, etä iyué a' tò ì sulu wamblökwak taië tkòka a' wákpa tsata. Es ie' weirdaë siarë bö' ké a wes a' es.

¹⁶ “¡A' dör wes sulaiökwakpa wöbla kè wawër es! ¡Wëstela ina a' ṭa! A' icheke: 'Yi tò ttè mé Skëköl wé wa,

ese kè kawöta iütök kröröë. Erë yi tö ttè mé orochka tso' wötëule Skëköl wé mik e' wa, e' ta e' wà kawöta iütè.' ¹⁷ ¡A' kè er ta! ¡A' dör wes s'wöbla kè wawër es! ¿ì dör ibua'ie, orochka tso' Skëköl wé mik e' ö Skëköl wé tö orochka batse'wé e'? ¹⁸ Ñies a' tö icheke: 'Yi tö ttè mé ka' tso' íyi moka Skëköl a e' wa, e' ta ese kè kawöta iütök kröröë. Erë yi tö ttè mé íyi me'rka ka' ñe' ki e' wa, e' ta e' wà kawöta iütè.' ¹⁹ ¡A' dör wes s'wöbla kè wawër es! ¿ì dör ibua'ie, íyi me'rka ka' ñe' ki e' ö ka' tö ibatse'wé e'? ²⁰ Yi tö ttè mé ka' ñe' wa, ese kè ku' ttè muk ka' ñe' è wa, ñies ie' tso' ttè muk qos ì tso' iki e' wa. ²¹ Yi tö ttè mé Skëköl wé wa, ese kè ku' ttè muk Skëköl wé è wa. Ñies ie' tso' ttè muk Skëköl serke ee e' wa. ²² Yi tö ttè mé ká jaì wa ese tso' ñies ttè muk Skëköl kulé wa. Ñies itso' ttè muk Skëköl wák tkër ikulé ki e' wa.

²³ “¡A s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! ¡A' e' ò suluë! Käköla tso' iëno chkè a kiè menta ena anís ena comino ese qos tsá meke a' tö Skëköl a. E' dör buaë erë ttè dalöiëno e' bua'ie kè dalöiè a' tö. E' dör sene yësyësë, ena ñi saù er siarè wa ena erblò Skëköl mik moki kè ilo'yeta'. Ñies e' qos dalöiök a' kawöta. ²⁴ ¡A' dör wes sulaiökwakpa wöbla kè wawër es! E' dör wes a' tö schö'wak wöppée tá a, erë kameio maléwa a' tö wa'ñe, kè ittse'ne a' wa.

²⁵ “¡A s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wëstela ina a' ta! ¡A' e' ò suluë! A' dör wes a' tka' qos pa skueke a' tö ikikke è es. A' wër buaë erë a' er suluë. A' dör akblökwakpa. A' ki s'yamipa íyi qos kianettsa' è a. ²⁶ ¡A fariseowakpa, a' dör wes s'wöbla kè wawër es! Tka' ttò skuóö kewe, es ñies ikikke pa sune.

²⁷ “¡A s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a farise-

owakpa, wëstela ina a' ta! jA' e' ò suluë! A' dör wes pö pateule saruruë es. Ese wër buaë ikikke, erë ishüa s'nu diché tso' tajë, e' dör ñá suluë. ²⁸ A' dör wes pö ese es, a' e' ò tö a' dör pë' buaë yësyësë, erë a' er dör suluë. A' dör e' ökwakpa.

²⁹ “jA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, a farise-owakpa, wëstela ina a' ta! jA' e' ò suluë! A' tö Skëköl ttekölpa bak ká iaiaë e'pa pö yuekene pa'alì. Nies ì yué a' tö as s'ser yësyësë bak e'pa kè chöwa a' éna, ese kitkeke a' dör buaë. ³⁰ E' dalewa a' icheke: ‘Sa' tkópa sa' yépa bak ká iaiaë e'pa kéwö ska' ta, e'ma kè sa' wā ie'pa sini'küne Skëköl ttekölpa ttökulur.’ ³¹ Mik e' cheke a' tö, etā a' e' chökekā tö a' dör wépa tö Skëköl ttekölpa kötulur, e'pa aleripa. ³² Wes a' mir e' wa iwënewā tö ì sulu wamblë'mi a' yépa tö ese kí wambleraë a' tö dò ibataie.

³³ “jA' dör suluë wes tkabè es, wes tkabè ichók es! jWes a' tkömishkar kè wömerpattsā weinuk bö' ké ā? ³⁴ Ittsó, ye' tö Skëköl ttekölpa ena s'pattökwakpa ena s'wöbla'ukwakpa ye' ttè wa, esepa patkeraë a' ā. Erë a' tö ie'pa welepa tterawā, welepa skà wöterawā a' tö krus mik ttèwā, welepa skà pperaë siarë a' tö ttsa'bata daloie wa a' ñi dapa'wō wé ā. Ie'pa yuleraë a' tö iwe'ikeraë a' tö ká wa'ñe. ³⁵ E' kuëki s'ser yësyësë kötulur a' yépa tö mik Abel kötwa Caín tö dökā mik Zacarías dör Berequíás alà e' kötwa a' yépa tö ka' tso' íyi mokā Skëköl ā e' ena ie' wé e' shūshā, e' nuí kōs kierane ie' tö a' ā. ³⁶ Mokì ye' tö a' ā ichè tö s'ser yësyësë kōs kötulur a' yépa tö, e' nuí kī a' ena wépa dör wes a' es esepa weirdaë siarë.

*Jesús eriane Jerusalén wakpa dalërmik
(Lucas 13.34-35)*

³⁷ ¡A Jerusalén wakpa, Skëköl ttekölpa kôs ttekewâ a' tö kekraë! Ñies ittè pakökwakpa patkeke ie' tö a' a, e'pa ttekewâ a' tö ák wa. ¡Wekkë ye' erkiè tö ye' mú a' dapa'wè e' ska' wës dakro mitchke tö ila'rla dapa'wè ipik dikia es, erë kè a' kî ikiane yë! ³⁸ Ye' ttò ttsó, Skëköl kè tö a' ká kkö'nepaiä. ³⁹ Ye' tö a' a ichè tö i'tami a' kè tö ye' suepaiä dò mik ye' dene eta. E' kéwö ska' ta a' tö ye' cheraë: '¡Ayëcha buaë yi datse Skëköl ttò wa e'!

24

*Jesús tö iché tö Skëköl wé olordawâ
(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)*

¹ Jesús e' yéttsâ Skëköl wé a ta imía ta ittökatapa de ie' ska' ta Skëköl wé ena u bua'buä skà tso' ipamik, e' kkaché ie'pa tö ie' a. ² Erë ie' iché:

—Mokî ye' tö a' a ichè tö u kôs tso' bua'buä sué a' tö íe, e' olordawâ seraa, iékwö è kè atpa ñi bata kî.

*¿Ì wa sö isuèmi tö ká i' erkewatke?
(Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24)*

³ E' ukuöki ta ie'pa míyal kabata kiè Olivo ee. Jesús e' tkéser ta ittökatapa de ie' ska' ta ie' è a ichaké:

—Ichó sa' a ¿mik íyi ekkë wamblërmi? ¿Ì wa sö isuèmi tö be' dotkene, ñies tö ká i' erkewatke?

⁴⁻⁵ Ie' tö ie'pa iüté:

—Taië pè' datse e' chök tö ie'pa dör ye'. Icherarakitö: 'Ye' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e', ta pè' kíterarakitö taië. E' kuëki a' tso' wösh wa as kè yi tö a' kitö'ù. ⁶ Ká taië wakpa ñippöke taië wî a dià a e' biyó ttersaë a' tö. E' wake' tköraë erë ká i' erwami e' kianeia. E' kuëki kè a' tkinuk e' wâ. ⁷ Ká kuä'ki kuä'ki wakpa ñippöraë ñita. Ñies í tö ká wötí'weraë ká wa'ñe. Ñies ká tsee wakpa tteraë bli

tö taië. ⁸ Erë iyi ekkë kōs dör erpa s'tsá weirketke kam ye' dōne e' yōkī ese. E' dör wēs alaköl alà kūrketke tā ikirir es.

⁹ “A' merdattsā we'ikè. A' ttelurdaë pē' tō. Sulitane tō a' sueraë suluë ye' tté kuekī. ¹⁰ E' kēwō ska' tā wēpa erblé ye' mik, esepa taië tō ye' waterattsā. Ie'pa ñi sauraë suluë, ñies welepa tō iëltēpa wōmerattsā ibolökpa ulà a. ¹¹ Kachōkwakpa e' chò tō ie'pa dör Skëköl ttekōlpa esepa dōraë taië. Ie'pa tō s'kitō'weraë taië. ¹² Ì sulu kī wamblërdaë taië shütē, e' kuekī s'kibiie kè tō imalepa dalëritsepaia. ¹³ Erë yi e' tkéwā darërëë dōkā bata ekkë, esepa tsatkërdaë. ¹⁴ Ì blúie Skëköl tso' e' tté buaë pakardaë ká wa'ñe as ká ulitane wakpa wā ijcher, e' ukuökī tā ká i' erdawa.

¹⁵ “Skëköl tteköl bak kiè Daniel, e' tō ikit iyëkkuō kī tō ì sulusi tō ì dör batse'r e' ia'wè ñáie, e' dōrawā Skëköl wé a iia'ukkā ñáie, (yi tso' yëkkuō i' sauk, e' éna iwà anú). Mik e' sué a' tō, ¹⁶ etā wēpa serke Judea e'pa tkóyalmi kabata a; ¹⁷ yi tso' u bata kī* esepa tkóshkar kè dōkwane weshkē iíyi tsukmi. ¹⁸ Ñies yi tso' kaneblök kañikā esepa kè dōkwane weshkē idatsi' yöktsā. ¹⁹ E' kēwō ska' tā alakölpa alà kūrketke ena alakölpa tsu' muke ilà a jwéstela ina esepa tā! ²⁰⁻²¹ S'ditsö weirdaë taië shütē. Mik ká i' yöne dò ikké tā kè s'we'ikule ekkë, ñies kè s'weirpa aishkuō tā ekkë. E' kuekī ikió Skëköl a as kè iwamblër a' tā yuëdiö késka' ö eno diwō a. ²² E' kēwō kè wōópawa Skëköl tō, e'ma kè yi isie atukia tsé'ka. Erë e' kēwō wöerawaitö, wēpa shukitbakitö esepa dalërmik.

²³⁻²⁴ “Kachōkwakpa e' kōrakā e' chök tō ie'pa dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' ö Skëköl tteköl wele. E'pa tō ì kè or yi a ese weraë s'kitō'woie tō ie'pa ttè dör mokië. Dò

* ^{24:17} u bata kī: E' kēwō ska' tā ie'pa u tsabata dör kkuëie, e' kī ie'pa shkōke.

wépa shukit Skéköl tö, esepa mú kitërmi, e'ma ikitërdaë. E' kueki yile tö a' a' icheke: 'Isaú, wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dur íe', ö 'Isaú, ie' dur wíe', e' ta kè a' tö iklö'war. ²⁵ Ittsó, íyi ekké biyó chétkeyö a' a' keweie. ²⁶ E' kueki mik ie'pa tö icheke a' a': 'Isaú, wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' tso' ká wé kè yi serku' ee', eta a' kè minuk isaúk. Mik ie'pa tö icheke a' a': 'Isaú, ie' tso' íe blëulewa', eta kè a' tö iklö'war. ²⁷ Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, eta sulitane tö isueraë wes alá wõnar tö ká olo ppèe ká wa'ñe e' suèsö es. ²⁸ Sulitane wa ijcher tö wé öló daparke taië, ee ilè nu tër. Es ñies mik ye' dene, eta sulitane wa ijcherdaë.

Jesús dörane olo ta' taië

(Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30,34-36; 21.25-33)

²⁹ "S'weine e' kèwö tka, e' bet diwö wötuirdawa, ñies si'wö kè wõnarpaia. Bëkwö darolordaë ena ì kos tso' ká jai a' e' wötirdaë. ³⁰ Eta sulitane tö íyi sueraë ká jai a' iwà kkachöie tö ye' dör S'ditsö Alà, e' datsene bet. Ká ulitane wakpa suardaë taië e' yöki, ie'pa iuraë taië ta bet ie'pa tö isueraë tö ye' datsë kashuk a' mò a' diché ta' taië olo ta' taië. ³¹ Duk blardaë taië ta ye' biyöchökwakpa patkeramiyö wépa shukitbakyö, esepa dapa'ukka ek tsini'eme. Ie'pa tö iyuleraë ká wa'ñe dò wé ká i' bata erkerö ee ena wé ká jai bata erkerö ee.

³² "A' e' wöbla'ú ttè ikké wa iwà saú higo klò wa: Mik iulatska tso' ulölöla ena erpa iköyök tskirdoka, eta a' wa ijcher tö duas dewatke tsinet. ³³ Es ñies mik a' tö isué tö íyi ekké wamblërke, eta a' wa ijchenú tö ye' datskene, e' diwö dewatke tsinet. ³⁴ Moki ye' tö a' a' ichè tö íyi ekké wamblërdaë wépa dör wes a' es esepa kam erwa e' yöki. ³⁵ Kashuk ena ká i' erdawa, erë ye' ttè michöe e' kè erpawa yës.

³⁶ “Erë e' kèwö e' diwö kè jcher yi wā. Skëköl biyöchök-wakpa tso' ká jai a, e'pa kè wā ijcher, ñies ye' dör Skëköl Alà e' kè wā ijcher. S'yé è wā ijcher.

³⁷ “Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene etā e' kèwö dör wēs Noé këska' es. ³⁸ E' këska' tā kam di' taië tkò e' yöki, ie'pa tso' chkök, di'yök, senukwā wēs kēkraë es dō mik Noé dewā ikanò bērie e' a etā. ³⁹ Erë ie'pa kè ku' ipanuk yēs etā di' dettsā taië ie'pa ki, e' tō ie'pa ulitane ttélur. Es itköraë mik ye' dör S'ditsö Alà e' dene etā. ⁴⁰ E' kèwö ska' tā wēm bōl tso' kanëblök ese eköl mira iwā tā iëköl atdaë. ⁴¹ Alakōlpa bōl tulur ák wawök, ese eköl mira iwā tā iëköl atdaë.

⁴² “E' kueki a' tso' erki. A' kè wā ijcher tō diwö wekkè a' Këköl dōrane. ⁴³ A' wā ijcher buaë tō u wák mú wā ijcher tō wekkè akblökwak datse, e'ma kè ikapöpawā iyöki, kè itō kawö mepa yi a dōkwā íyi ekiblök. ⁴⁴ Es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' datskene mik a' kè ku' ye' panuk etā, wēs akblökwak es. E' kueki a' tso' erki.

*Kanè méso buaë ena kanè méso suluë e' tté
(Lucas 12.41-48)*

⁴⁵ “Kanè méso yēsyesë kabikeitsò buaë, ese merakā iwökir tō imalepa kuebluie ie'pa tiök kēkraë mik kè iku' e' dalewa. ⁴⁶ Iwökir dene tā ikuéitō iwakanéuk wēs iyēneia es, e' tā ayëcha e' dör buaë ie' a. ⁴⁷ Moki ye' tō a' a ichè tō kanè méso ese merakaitō ie' wā íyi tso' qos e' kuebluie. ⁴⁸ Erë kanè méso ñe' dör suluë tō ibikeitsé tō kè iwökir döpane bet. ⁴⁹ E' kueki ie' tō imalepa ppémi. Ñies ie' chkémi, blo' yémi bloblopa tā. ⁵⁰ Erë idiwö ena ikéwö kè wa ie' ku' ipanuk, etā iwökir dōrane ⁵¹ tā iwe'ikeraitō siarë wömerattsā weinuk e' ökwakpa tā. Ie'pa iurarak siarë, ikā blardaë iweir kueki.

25

Busipala dökā dabop e' tté

¹ “Ï blúie Skéköl tso' e' ta itköräe wes itka ulabatsè a es. Busipala dökā dabop e' e' yélur ibö'wöla wa wëm ulabatsöke, e' ñaletsük. ² Busipa skel e'pa dör kabikeit-sötä' buaè esepa, erë imalepa skel kè dör es. ³ Wépa kè kabikeitsötä' buaè e'pa wa ibö'wöla è mí, kè wa bö'wö diò kí mine. ⁴ Erë wépa kabikeitsötä', e'pa wa ibö'wöla mí, ñies idiö kí mírak iwā. ⁵ Erë wëm ulabatsöke, e' kè dè' bet, iwötkënekā e' kuekī. E' dalewa busipa shtrine ta ikapolur. ⁶ Ká shäbötš ta ie'pa tö ittsé tö iarkerak: ‘jWëm ulabatsöke, e' datse! jA' yú ñaletsük!’ ⁷ Eta busipa kos e' kéka ta ibö'wöla wötskémirakitö. ⁸ Eta busipa kè kabikeitsötä' e'pa tö iché imalepa a: ‘A' bö'wö diò kakmú sa' a as sa' bö'wöla kè wöitwā.’ ⁹ Erë ie'pa iüté: ‘Au, sa' tö imé a' a, e' ta kè idòpakā se' ulitane kī. E' kuekī a' yú a' icha tauk wé iwatörke ee.’ ¹⁰ Eta ie'pa míyal bö'wö diò tauk. E' dalewa wëm ulabatsöke e' de, eta wépa wa bö'wö diò kí mí e'pa dewā wëm ulabatsöke e' ta iulabatso wé a ta iwékkö wötënewā. ¹¹ E' ukuökī ta busipa malepa debitu ta ichakeke u'rki: ‘jA kékëpa, a kékëpa, ukkö kköppóó sa' a!’ ¹² Erë wëm ulabatsöke e' tö ie'pa iüté: ‘Mokī ye' tö a' a ichè tö kè ye' wā a' süle.’

¹³ “Ye' tö a' a ichè tö a' kè wa ijcher ì kèwö, ì diwö ye' dömine e' kuekī a' tso' erki.

*Inuköl mène wakanewè e' tté
(Lucas 19.11-27)*

¹⁴ “Ñies ì blúie Skéköl tso' e' ta itköräe wes itka wëm eköl mi'keā kāmīē ká kuā'kī a ese ta es. Ie' tö ikanè mésopa kié ta iché ie'pa a: ‘Ye' inuköl wakaneú ye' a buaè as ikī

klör.' ¹⁵ Ikanè méso eköl a ie' tö inuköl kiè talento* ese mé mil skel (5.000). Iëköl a ie' imé mil böt (2.000). Eta iskà a ie' tö imé mil et è (1.000). Ie' tö ie'pa a imé kos ie'pa a iwakanewé ekkë. E' ukuökì ta ie' mía. ¹⁶ Wéne a imène mil skel, e' tö iwakanewé buaë. Ie' tö ikí klö'wé mil döka skel. ¹⁷ Es ñies wéne a imène mil böt, e' tö ikí klö'wé mil döka böt. ¹⁸ Erë wéne a imène mil et, e' mía ta íyök biéitö e' a itö iwökir inuköl wötéwa.

¹⁹ “Ká de tajë eta ie'pa wökir dene e' tö ie'pa kié isuöie tö kos ie'pa tö inuköl kí klö'wé. ²⁰ Wéne a imène mil skel, e' de kewe iwökir ska'. Ie' wa inuköl kí debitu mil döka skel. Ie' iché iwökir a: ‘A këkëpa, be' tö ye' a inuköl me' mil skel, e' kí klö'wéyö mil döka skel.’ ²¹ Iwökir tö iché ie' a: ‘E' dör buaë, be' dör kanè méso buaë yësyësë. Inuköl elkela me'yö be' a e' wakanewé be' tö yësyësë. E' kueki ye' tö íyi skà meraë be' a tajë wakanewè. Be' shkówa ttsë'nú buaë ye' ta.’ ²² E' ukuökì ta wéne a imène mil böt e' de ta ichéitö: ‘A këkëpa, be' tö ye' a inuköl me' mil böt, e' kí klö'wéyö mil döka böt.’ ²³ Iwökir tö ie' a iché: ‘E' dör buaë, be' dör kanè méso buaë yësyësë. Inuköl elkela me'yö be' a e' wakanewé be' tö yësyësë. E' kueki ye' tö íyi skà meraë be' a tajë wakanewè. Be' shkówa ttsë'nú buaë ye' ta.’

²⁴ “Erë kanè méso a imène mil et, mik e' de, eta ie' tö iché iwökir a: ‘A këkëpa, ye' wa ijcher tö be' dör wëm er darërëë ese. Be' tö íyi wöshteke wé kè be' wa ikuatkëne eë. Ñies ì kè dör be' icha ese klö'wékewa be' dör. ²⁵ E' kueki ye' suane be' yöki dö' ye' tö be' inuköl chöwëwa. E' kueki be' inuköl blé ye' tö íyök a. I' be' inuköl dene ye' wa be' a.’ ²⁶ Eta iwökir tö iüté: ‘Be' dör kanè méso suluë, bikër tajë ese. Be' iché tö ye' tö íyi wöshteke wé kè ye' wa ikuatkëne

* ^{25:15} talento: E' dör ie'pa inuköl kiè denario e' mil teröl (6.000). Denario et e' dör s'kanablò ká et e' ské ekkë.

eē ena ì kè dör ye' icha ese klö'wəkewayö, ²⁷ e' tã be' tö ye' inuköl blópa inuköl bló wé a as eē ikí klör. Be' ikaneúpa es, e'ma ye' dene etã ye' inuköl ena ikí klöne, e' de ye' ulà a.' ²⁸⁻²⁹ Etã ie' tö iché: 'Wé wã iyi tso' e' a ikí merdaë. Erë wé kè wã ì ku', ì tso' e' wã elkela e' yerattsa iyöki. E' kueki inuköl me'yö ie' a, e' yóttsa ie' ulà a tã imú wé wã itso' dökã 10.000 e' a. ³⁰ Etã kanè méso suluë i' e' uyóttsa stui ké a, eē pë' suluë iurarak siarë ikà blardaë iweir kueki.'

Jesús tö ká ulitane wakpa shuleraë

³¹ "Ye' dör S'ditsö Alà, e' dörane s'blúie olo tã' tajë ye' biyöchökwakpa kôs tã. Mik ye' dene, etã ye' e' tköraka blu' kulé ki ká ulitane wakpa shulök. ³² Ie'pa dapardaë ye' wörki tã ye' tö ie'pa blabatseraë wës iyiwak kkö'nukwak tö obeja ena chibo blabatsè es. ³³ S'ser yësyësë esepa dör wës obeja es, ie'pa merawa ye' tö ye' ulà bua'kka. S'ser suluë esepa dör wës chibo es, ie'pa merawa ye' tö ye' ulà bakli'kka. ³⁴⁻³⁶ Etã ye' tö icheraë wépa tso' ye' ulà bua'kka e'pa a: 'Ye' dör a' blú. Ye' yé er bua' ché a' a. Mik ye' du' bli wã, etã a' tö ye' dë'; mik ye' bak ersinuk, etã a' tö ye' a di' me'; a' kè wã ye' sũule, erë a' tö ye' kiéwã buaë a' u a. Ye' bak datsi' kè tã', etã a' tö ye' a datsi' kakme'; ye' bak duök siarë, etã a' dë' ye' kimuk; ye' bak wötëulewã s'wöto wé a, etã a' dë' ye' sauk. E' kueki a' shkówã ì blúie ye' tso' e' a, e' kôs yöulebak a' a kam ká i' yör e' yöki.' ³⁷ Erë s'ser yësyësë e'pa tö ye' a ichakeraë: 'A Skëképa, sa' kè wã ijcher. ¿Mik sa' tö be' su' tö be' tteke bli tö, e' dë' sa' tö? ¿Mik sa' tö be' su' tö be' tteke ersi tö, e' a di' me' sa' tö? ³⁸ ¿Mik be' dë'bitu sa' u a, kè sũule sa' wã, e' ki'wã buaë sa' tö? ¿Mik sa' tö be' su' datsi' kè tã', e' a datsi' kakme' sa' tö? ³⁹ ¿Mik sa' tö be' su' tö be' duöke ö be' wötëulewã s'wöto wé a, e' sauk sa' dë'?' ⁴⁰ Etã ye' tö ie'pa iuteraë: 'Moki ye' tö a' a

ichè tö mik a' tö íyi ekkë buaë ɔ' ye' yamipa siarë ikkëpa a, etä e' dör wes a' tö ye' wák a iwè es.'

⁴¹⁻⁴³ “E' ukuöki ta ye' tö icheraë wépa tso' ye' ulä bakli'kka e'pa a: ‘Ye' du' bli wa, erë a' kè wa ye' dëne; ye' bak ersinuk, erë a' kè wa ye' a di' mène. Ye' dë' a' ska', kè suule a' wa, erë a' kè wa ye' kinewa a' u a; ye' bak datsi' kè ta', erë a' kè wa datsi' mène ye' a; ye' bak duök ena wötëulewa s'wöto wé a, erë a' kè dë' ye' sauk. E' kueki a' wömeulettsabak weinuk siarë. A' e' skóttsa ye' yöki. A' yúshka bö' ñar michoë yöule bé ena iklépa we'ikoie e' a.’
⁴⁴ Erë ie'pa tö ye' a ichakeraë: ‘A Skëképa, e' kè jcher sa' wa. ¿Mik sa' tö be' su' tö be' duöke bli wa? ¿Mik sa' tö be' su' tö be' ersine? ¿Mik be' dë' sa' u a? ¿Mik sa' tö be' su' datsi' kè ta'? ¿Mik sa' tö be' su' duöke ö wötëulewa s'wöto wé a? ¿Mik sa' kè wa be' kimene?’
⁴⁵ Etä ye' tö ie'pa iüteraë: ‘Moki ye' tö a' a ichè tö mik a' kè wa íyi ekkë one s'siarëpa ikkëpa a, etä e' dör wes kè a' wa ye' wák a ione es.’
⁴⁶ S'ser suluë esepa michoë weinuk, erë s'ser yösyësë esepa ser michoë buaë ye' ta.”

26

Judiowak wökirpa tö Jesús aleritsé klö'wëwa (Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Mik Jesús tö s'wöbla'wé kos e' one, etä ie' tö ichè ittökatapa a:

² —A' wa ijcher tö böiki se' tö Se' Yépa Yërulune Egipto e' këwö tkö'weke. E' këwö ska' ta, ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa ttëwa wötëulewa krus mik.

³ E' këwö ska' ta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa ñi dapa'wé sacerdote kibi kiè Caifás, e' u a. ⁴ Ee

ie'pa tö Jesús aleritsé kitö'wè iklö'wowa ttèwa. ⁵ Erë ie'pa iché ñi a:

—Kè sö iwamblè Se' Yépa Yërulune Egipto e' kèwö tkö'wekesö e' a as pè' kè shutirka tajë.

*Kiò masmas téka alaköl eköl tö Jesús ki
(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)*

⁶ Jesús tso' Betania, Simón kiri'uk lepra bak, e' u a. ⁷ Ie' tkëria mesa ki chkök. Etä alaköl eköl de ie' ska', e' wa kiò masmas tuè darërëë ese debitu, e' mí ie' wa iukkuö yöule ák bua'buwa wa ese a. Etä kiò e' tékaitö Jesús wökir ki. ⁸ Erë mik e' sué ittökatapa tö, etä ie'pa uluneka ta iché:

—¿Iók kiò se we'ikéwa ie' tö éanas? ⁹ Iwatormittsa inuköl tajë skéie s'siarëpa kimoie.

¹⁰ E' ttsé Jesús tö ta ie' tö iché ie'pa a:

—¿Iók a' tso' alaköl i' tsiriuk? Íyi buaë wéitö ye' a.

¹¹ S'siarëpa tso' kekraë a' shua, erë ye' kè ku' kekraë a' ta.

¹² Kiò tékaitö ye' ki ye' kanéwoie kam ye' nu wötërwa e' yöki. ¹³ Moki ye' a' a ichè tö ká wa'ñe wé Skéköl ttè buaë pakarke, eë ipakardaë ñies tö ie' tö ì buaë o' ye' a. Es e' kè chöpawa yi éna.

*Judas tö Jesús watké
(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)*

¹⁴ Jesús ttökatapa dabom eyök kí böi, e'pa eköl dör Judas Iscariote, e' mía sacerdotëpa wökirpa ska' ¹⁵ ta ie' tö iché ie'pa a:

—¿Kos a' tö ye' patuëmi Jesús wömottsä a' a?

Etä ie'pa tö inukölchka wöshki mé ie' a dökä dabom mañayök (30). ¹⁶ E'tami ie' tö kawö yulémi bua'iewa Jesús wömottsä.

*Jesús tö Judiwak Yépa Yërulune Egipto e' kèwö bata tkö'wé
(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios
11.23-26)*

¹⁷ Kawö kiè Pan Kè Yöule Iwölöwoka Wa* e' kèwö tsá diwö dewatke. Eta Jesús ttökatapa de ie' ska' ta ie' a ichaké:

—¿Wé be' ki ikiane tö sa' tö Se' Yépa Yërulune Egipto kèwö tkö'wëkesö e' chké kanewè?

¹⁸ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' yú Jerusalén, wëm yè' ye' tö a' a e' u a ta ichó ie' a: 'S'wöbla'ukwak be' a ichök ké: Ie' kèwö dökewatke. Ie' datse be' u a kawö tkö'wëkesö e' tkö'uk sa' ta.'

¹⁹ Ie'pa tö iwé wes ie' tö ie'pa a iché es ta ee ie'pa tö ichké kanewé.

²⁰ Mik katuietke, eta ie' tkër mesa ki chkök ittökatapa dabom eyök kí bö! e'pa ta. ²¹ Ie'pa chköke, e' dalewa ie' tö iché ie'pa a:

—Moki ye' tö a' a ichè tö a' eköl tö ye' wömerattsä.

²² Ie'pa erianeka taië ta ichakémi ie' a eköl eköl:

—A Skékëpa, ¿ye' alè idir?

²³ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' tso' ye' ta pan nuuk tka' etkè a ñè, e' eköl ye' wömerattsä. ²⁴ Ye' dör S'ditsö Alà, e' ta itköraë wes itso' kitule Skéköl yëkkuö ki es. Erë wëstela ina yi ye' wömekettsä, e' ta. Buaë idir wëm e' a tö kè ikunúpa.

²⁵ Eta Judas tö iwömekettsä, e' tö ie' a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, ¿ye' alè idir?

Ie' iüté:

—Be' wák e' chéka.

---

* 26:17 Kawö kiè Pan Kè Yöule Iwölöwoka Wa: Kawö e' tkö'wëke Israel aleripa dò ká kul, e' diwö tsá kièrakitö Se' Yépa Yërulune Egipto e' kèwö.

²⁶ Ie'pa tso'ia chkök, e' shua pan klö'wéitö ta e' ki wéstela chéitö Skököl a ta iblatéitö ta iwà tié ie'pa a ta ichéitö:

—Pan se dör ye' chkà, e' ñú a' tö.

²⁷⁻²⁸ E' ukuökì ta tka' a vino tso', e' klö'wéitö ta e' ki wéstela chéitö Skököl a ta iméitö ie'pa a ta ichéitö:

—Vino se dör ye' pé. Ye' tterawa e' pé tërdaë, e' wa ttè pa'ali me' Skököl tö e' wà de. Ye' ttèwa, e' wa s'tso' taië e'pa nuì olo'yarmi. E' kuëki a' ulitane tö ikak yó. ²⁹ Ye' tö a' a ichè tö vino kè yepaiayö dò mik ì blúie ye' Yé tso' e' kèwö de da'aie, eta iskà yeraneyö a' ta.

Pedro tö icheraë tö ie' kè wa Jesús suule

(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

³⁰ Eta ie'pa tö Skököl ttseittsé, e' ukuökì ta ie'pa míyal Olivo kébata a. ³¹ Jesús tö iché ie'pa a:

—I' nañewe a' ulitane tköyaldaë. A' ye' meraat ekörla. E' dör wes itso' kitule Skököl yëkkuö ki es, e' tö ichè: 'Obeja kkö'nukwak ttewaraëyö ta obeja pordami wì a dià a.†
³² Erë mik ye' ttèwa shkenekane, e' ukuökì ta ye' miraë Galilea a' yöki kewe.

³³ Pedro tö ie' a iché:

—Eré ie'pa ulitane be' memiat ekörla, erë ye' kè tö be' mepaat.

³⁴ Ie' tö iiuté:

—Moki ye' ichè be' a tö i' nañewe, kam dakro ar, e' yöki be' icheraë mañatökicha tö be' kè wa ye' suule.

³⁵ Pedro tö ie' a iché:

—Eré ye' ttèmiwarakitö be' ta, erë kè ye' ichepa tö kè ye' wa be' suule.

Eta ie'pa ulitane ttöke es ème.

---

† 26:31 Zacarías 13.7

*Jesús tté S'yé tá Getsemaní
(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)*

³⁶ E' ukuöki tá Jesús mía ittökatapa tá ká kiè Getsemaní ee. Ie' tö iché ie'pa a:

—A' ate tulus íe, e' dalewa ye' mía wishke ttök S'yé tá.

³⁷ Eta ie' wá Pedro ena Zebedeo ala'r böi, e'pa mítser e' tá. Eta ie' erianemi chkenewami taië. ³⁸ Ie' tö iché ie'pa a:

—Ye' eriane taië ttseskua ye' ttewamiitö ekkë. A' e' tsúat íe ye' tá, kè a' kapökwa.

³⁹ Ie' mía wishke tá ie' e' kéütër wöwakköt iski tá ikiéitö Skéköl a i' es: “A yéwö, ì tköraë ye' tá e' dör wes íyi bacha'bachaë yèwasö es. E' mú ulà a ye' yërmittsa, e'ma ye' yóttsa iulà a. Erë kè iwar wes ye' ki ikiane es, iú wes be' ki ikiane es.”

⁴⁰ E' ukuöki tá ie' dene wé ittökatapa tulus ee tá ie'pa kuéitö kapötulus tá ichéitö Pedro a:

—¿A' kè wá kapèwá wöklöne dò hora ek è ye' tá? ⁴¹ Kè a' kapökwa. A' ikió Skéköl a as ì sulu tö a' erkiöweke ese kè e' alòka a' ki. Moki a' éna ì buaë wak, erë a' diché kè dè'ka iwà uk, e' kueki a' a darërëë idir.

⁴² Eta ie' skà míane wishke ttökne S'yé tá tá ichéitö: “A yéwö, ì tköraë ye' tá e' mú ulà a ye' yërmittsa, e'ma ye' yóttsa iulà a. Erë iú wes be' ki ikiane es.”

⁴³ Mik ie' dene, eta ie'pa kuéneitö kapötulus; ie'pa wöbla surirkewa kapè wá e' kueki. ⁴⁴ Ie' skà míane wishke ttök S'yé tá, i' tá idare mañatökicha. Eta itténe wes itté kuaë es. ⁴⁵ E' ukuöki tá ie' dene wé ie' tö ittökatapa mañal méat ee tá ie' tö iché ie'pa a:

—¿A' kapötuluria enukeia? Ye' dör S'ditsö Alà, e' diwö dekatke mèttsa pè' sulusipa ulà a. ⁴⁶ A' e' kóka, yi tö ye' wömekettsa, e' dotke i' tá. Mishka ie' panuk.

*Jesús klö'wéwə ibolökpa tö
(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)*

⁴⁷ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa ittökatapa dabom eyök ki bö! (12), e'pa eköl kiè Judas, e' debitu pè' ta taië. E' wakpa debitu tabè ki ena kal wölö ki. Ie'pa patkè'mi sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa tö. ⁴⁸ Judas dör iwöméttsa e' tö ie'pa a iyë'bak: “Wé shkè'wekeyö wöalattse wa, e' dör ie', iklö'úwə a' tö.” ⁴⁹ Etə ie' de Jesús ska' ta iché ia:

—A S'wöbla'ukwak!

Tə iwöalattséwaitö. ⁵⁰ Jesús tö iché ie' a:

—A yami, i uk be' de, e' ú.

Etə pè' datse Judas tə e'pa de Jesús ska' ta iklö'wəwarakitö.

⁵¹ Etə ie'pa iëter ee Jesús tə e'pa eköl tö itabè yéttsa tə e' wa sacerdoté kibi e' kanè méso kukuöña téttsa. ⁵² Jesús tö iché ie' a:

—Wépa ñippöke tabè wa, esepa dörakə tabè kkò a. E' kuëki be' tabè blówane ikkuölit a. ⁵³ ¿Be' kè wə ijcher tö ye' ki ikiane, e'ma ye' tö ikiëmi ye' Yé a ta ie' tö ibiyöchökwakpa taië döka 70.000 e' patkèmi ye' tsatkök? ⁵⁴ Erë ye' tö ikié es, e' tə ¿wes Skéköl yëkkuö ki itso' kitule e' wə tkömi? E' tö ichè tö i suluë tköke ye' tə e' kawöta tkök es.

⁵⁵ Etə ie' tö ichaké pè' ekképa a:

—¿I kuëki a' bitë ye' klö'ukwə tabè ki kal wölö ki wes akblökwakpa klö'wəwə es? Kəkraë ye' bak e' tkökser Skéköl wé a s'wöbla'uk, erë a' kè wə ye' klönewə. ⁵⁶ Erë i tköke i' e' dör as iwə tkö wes Skéköl ttekölpa tö ikitatbak Skéköl yëkkuö ki es.

E' wöshə tə ie' ttökatapa kos tkayalmi tö iméat ekörla.

Jesús demi ie'pa wa Caifás wörki

(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Etä pë' tö Jesús klö'wéwa e'pa tö ie' tsémi sacerdote kibi kiè Caifás e' u a. Eë s'wöbla'ük ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kuëblupa kos daparke. ⁵⁸ Erë Pedro datse ie'pa itöki kamië döttsa sacerdote kibi e' u pamik, eë ie' e' tséat tkër Skëköl wé shkëkipa ta isauk tö ì tkömi.

⁵⁹ Etä sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa tö ttè yuleke Jesús kkatoie as ie'pa tö iwömüttsa ttèwa. ⁶⁰ Taië pë' de ie' kkatök kachè wa, erë kè yi wa ie' kkatène wë' ie' wömottsä ttèwa. Bata ekkè ta idebitu böi ikkatök kachè wa, ⁶¹ e'pa tö iché:

—Wëm së tö iyë' tö ie' a Skëköl wé olorwami, e' yuëkamineitö ká mañat shua.

⁶² Sacerdote kibi e' kéka ta ichaké Jesús a:

—¿Kè be' ie'pa iuteku' yës? ¿Ñe' ie'pa be' kcateke, e' dör ì?

⁶³ Erë Jesús siwa'bléwa ie'pa yöki. Etä sacerdote kibi tö ichaké ie' a:

—Ichó sa' a yësyësë Skëköl chök e' wörki tö ¿be' dör ie' Alà? ¿Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'?

⁶⁴ Ie' iüté:

—Wes be' iché es idir. Ye' tö iché a' a tö ye' dör S'ditsö Alà, e' sueraë a' tö tkërka Skëköl diché ta' taië íyi ulitane tsata e' ulà bua'kka dalöiërta' taië. Nies ye' datskene kashuk a mò a e' sueraë a' tö.

⁶⁵ Etä sacerdote kibi e' datsi' jchéé ikkachoie tö iluneka ta ichéitö:

—Ì ché ie' tö, e' wa ie' tso' Skëköl chök suluë. ¿Iie se' ki ikkatökwakpa kí kiarmiia? Ttè suluë chéitö, e' ttsétkesö.

⁶⁶ ¿Ima a' tö ibikeitsè?

Ie'pa tö iüté:

—Ie' wák iane iwiie, e' kuëki ikawöta ttèwa.

⁶⁷ Etä ie'pa wirituöke Jesús wö k_i t_a itekerakitö taië. Welepa tö ippé iwö k_i ⁶⁸ t_a ichérakitö:

—Be' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', e'ma sa' a ichóka ¿yi tö be' ppé?

Pedro tö iblé tö kè ie' wä Jesús suule

(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Pedro tkëria sacerdote kibi e' u pamik t_a alaköl kanëblöke u e' a, ese de eköl ie' ska' t_a ichéitö ia:

—Be' ñies dör Jesús Galilea wak e' klé eköl.

⁷⁰ Erë ie' tö iblé sulitane tso' e'pa kukua. Ie' tö iché:

—Ye' kè éna iane tö ì chök be' tso'.

⁷¹ Ie' mía ukkö tkër kañika eë t_a alaköl skà tö isué e' tö iché imalepa a:

—Ie' i' dör Jesús Nazaret wak e' klé eköl.

⁷² Etökichane Pedro tö iskà ché:

—¿Ye' iché Skëköl wörki tö ye' kè wä wëm e' suule!

⁷³ E' kuölö t_a wépa tso' eë e'pa debitu ie' ska' t_a ichéitö:

—Moki be' dör ie'pa éltë wak, be' ttò ie'pa ttò ttsë.

⁷⁴ Etä ie' iché:

—Skëköl wörki yö ichè tö ¿wëm e' kè suule ye' wä! Kè idör es, e'ma as ye' kichatër.

E' wöshaë dakro ane, ⁷⁵ t_a ì yë' Jesús tö ie' a e' anewa ie' éna, e' dör i': 'Kam dakro ar, e' yöki be' tö icheraë mañatökicha tö be' kè wä ye' suule.' Etä ie' e' yéttsa mía kañika t_a eë ie' ié taië siarë.

27

Jesús mítser Pilato wörki

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32)

¹ Mik k_a ñine, etä sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa kōs ñi dapa'wéka ileritsök tö “¿wes sö Jesús

ttèwami?”² Ie'pa wa imítser moulewa mé Pilato a. Pilato tkè'ka Roma wókir kibi tö Israel aleripa ké wókirie.

Judas e' ttéwa

³ Judas tö Jesús wato'ttsabak, mik e' wa ijchenewa tö moki Jesús wömenettsa ttéwa, eta e' tö ie' eriwéne taië. E' kueki ie' mía sacerdotepa wókirpa ena judiowak kueblupa ska' ta inuköl mène ie' a mañayök (30), e' méneitö ie'pa a. ⁴ Ie' iché ie'pa a:

—Ì sulu wambléyö. Wëm kè ki ì sulu nuí ta', ese wöméttsayö ttéwa.

Erë ie'pa tö ie' iuté:

—jE' kè ki sa' tkine! jE' wërke be' wóki!

⁵ Eta ie' inuköl e' uyémine Skëköl wé shua ta imía e' kuli' skéka ta, es ie' e' ttéwa.

⁶ Eta sacerdotepa wókirpa tö inuköl e' shtéka ta ichéraitö:

—Inuköl i' dör s'kötulewa ské, e' kueki ñá idir. Kè iënuakwa inuköl tso' Skëköl a íyi kanéwoie ese a.

⁷ E' kueki ie'pa ttè mé ñi a tö ká tau'ttsasö iwa yuè pöie pè' datse ká bánet blénewa íe, esepa nu blóie. Eta ká kiè Skauchka Yuökwak Ké e' tué ie'pa tö. ⁸ Ie'pa tö ká e' tué s'kötulewa ese ské wa, e' kueki dò ikkè ta ká e' kiè Ká Tone S'kötulewa Ské Wa. ⁹ Íyi ekkè kos tka wes Skëköl tteköl kiè Jeremías tö iyë'atbak es. Ie' tö iyë': “Israel aleripa tö iské méka inukölchka wöshki döka dabom mañayök (30), ekkè kló'wé ie'pa tö, ¹⁰ ta e' wa ie'pa tö ká kiè Skauchka Yuökwak Ké e' tué wes Skëköl tö ye' a iyë' es.”*
Es Jeremías tö iyë'at.

Pilato tö Jesús a ichaké

(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38)

* 27:10 Jeremías 19.1-13; 32.6-9

¹¹ Jesús mítser ie'pa wá Pilato dör ká e' wókir e' ska' ta e' tö ie' a ichaké:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iüté:

—Tó, wes be' iché, e'ma es idir.

¹² Sacerdotepa wókirpa ena judiowak kuęblupa tö ie' kKateke Pilato a, eré Jesús kè wá ie'pa iüténe yés. ¹³ E' kuęki Pilato tö ie' a ichaké:

—Ie'pa tö be' kKateke taië ¿e' kè ttséne be' wá?

¹⁴ Eré ie' kè wá iüténe yés, e' tö Pilato tkiwéwá darërëe.

Jesús métsa ttèwá Pilato tö

(Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

¹⁵ Judiowak Yépa Yërulune Egipto, e' kèwö wa Pilato wöblar s'wötëulewá s'wöto wé a ese yöksa eköl émine wé kiane pé' ki e'. ¹⁶ E' kèwö ska' ta wëm tso' wötëule eköl kiè Barrabás kkekauleká taië judiowak shüa. ¹⁷ E' kuęki mik ie'pa e' dapa'wé taië, etá Pilato tö ie'pa a ichaké:

—¿S'wötëulewá wéne kiane a' ki tö ye' tö iyètsane a' a: Barrabás ö Jesús kiekerakitö wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'?

¹⁸ Ie' tö isuéwá tö ukyëne wa sacerdotepa wókirpa tö Jesús me'ttsa ie' ulá a. E' kuęki ie' tö ie'pa a ichaké es.

¹⁹ Ie' tkërkaia s'shulo kulé ki, etá ilaköl tö ichök patké ie' a: “Nañewe ye' tö Jesús kébisué, e' tö ye' tsiriwétka taië, e' kuęki be' kè e' tiuk wëm ser yësyësé e' ta.”

²⁰ Eré sacerdotepa wókirpa ena judiowak kuęblupa tö pé' ulitane dakiñé ta ichéraitö: “Ikió Pilato a tö Barrabás ómine eré Jesús ttówa.”

²¹ Pilato tö ie'pa a iskà chakéne:

—¿Wëpa böi i', wé kiane a' ki tö ye' tö ièmine?

Ie'pa iüté:

—¿Barrabás ómine!

²² Ie' tö ie'pa a ichaké:

—Eta ¿wes Jesús kiekerakitö wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' wèmiyö?

Ie'pa iiuté:

—¡Ittówa wötëulewa krus mik!

²³ Ie' tö ichaké ie'pa a:

—¿Ì kuəkì? ¿Ì sulu wambléitö?

Erë ie'pa kí arke:

—¡Iwötówa krus mik!

²⁴ Ie' tö isué tö ie' kè a Jesús tsatkë nuk wes, pè' kí arkeka tajë, e' kuəkì ie' tö di' tsuk patké ta iulà skué ie'pa ulitane wörki iwà kkachoie tö ie' kè iane iwiie. Ie' iché:

—Wëm i' patkeraëyö ttèwa erë e' nuí kè ku' ye' ki. E' nuí ardaë a' ulitane ki.

²⁵ Eta ie'pa ulitane iiuté:

—Sa' ena sa' ala'r kōs as e' ki inuí ar.

²⁶ Eta Barrabás émi ie' tö. E' ukuöki ta ie' tö Jesús ppök patké tsa' bata daloie wa, ta iméttsaitö ñippökwakpa ulà a wötèwa krus mik.

²⁷ Eta Pilato ñippökwakpa wa Jesús mítser s'wökirpa wé kiè Pretorio e' pamik ta ee ie'pa tö ñippökwakpa malepa kōs kiéttsa dapa'wè ek tsiní Jesús pamik. ²⁸ Ie'pa tö Jesús datsi' yéttsa ta datsi' mat daloshdalosh ese wa ipaiéraitö blu'ie. ²⁹ Nies dika'kicha yué wöshkie, e' tkékarakitö iwökir ki blu'ie. Kuaköl wölö méraitö ie' a iulà bua'kka wes blu' es. E' ukuökì ta ie'pa e' tkéwa kuchè ki ie' wörki iwayuoie ta ichéraitö:

—¡Be' dör judiowak blú! ¡Be' kikökka sa' tso'!

³⁰ Nies ie'pa wiritué iki tajë, ta kuaköl wölö a'tser iulà a, e' yéttsarakitö, e' wa ippéraitö tajë iwökir ki. ³¹ Mik iwayué one, eta datsi' mat daloshdalosh, e' yéttsarakitö ta

iwák datsi' iékanerakitö ikî tã imítserak iwã wötèwã krus mik.

Jesús wötène krus mik

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

³² Mik ñippökwakpa wã Jesús dami e'pa e' yélur ee, etã wëm eköl kué ie'pa tö ñalã kî kiè Simón, e' dör Cirene wak. Ie' ké ie'pa tö Jesús krus tsukmi.

³³ Mik ie'pa de ká kiè Gólgota eë (Gólgota wã kiane chë s'wökirdiche), ³⁴ etã ie'pa tö vino shutuule kapöli bacha'bachaë wa, ese mé Jesús a yè. Erë mik ie' tö ipattsé, etã ie' kè wã iyanewa.

³⁵ Mik ie'pa tö iwöté krus mik one, e' ukuökî tã ie'pa iné ñi ma'woie suè tö wes ie'pa tö ie' datsi' blatemi ñi a.

³⁶ E' ukuökî tã ie'pa e' tuluéser ikk'o'nuk as kè yi itsatkò.

³⁷ Kaltak kî itso' kitule tö ichè: "I' dör Jesús dör judiowak blú e'", e' batséwarakitö ie' wökir tsaka. E' kit ie'pa tö iwã kkachöie tö ì nuí kî ie' wötènewã krus mik.

³⁸ Etã ñies wëpa böl akblökwakpa wötéwarakitö krus mik, eköl iulã bua'kka, eköl iulã bakli'kka. ³⁹ Pë' tköke eë e'pa tö icheke sulu, iwökir wötiukerak iwöã, es ichekerakitö:

⁴⁰ —jBe' sè tö Skököl wé tkekettsã, tã ká mañatk è tã be' tö iyuékane! Moki be' dör Skököl Alà, e'ma be' e' tsatkó, be' e' ówa krus sè mik.

⁴¹ Es ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa, e'pa tö ie' wayueke. Ie'pa ñi a ichöke:

⁴² —Q'kapa tsatkéitö erë ie' wák kè a e' tsatkër. Moki ie' dör Israel aleripa blú, e'ma as ie' e' ówa krus wí mik, e' iarma tã sa' erblömi ie' mik. ⁴³ jIe' kè wã sa' a iyëne tö ie' dör Skököl Alà? jIe' erblöke Skököl mik e' kî ikiane, e'ma as e' tö itsatkò!

⁴⁴ Dò ñies akblökwakpa bȫl wötëulewā krus mik ie' o'mik, e'pa tö ie' cheke sulu.

Jesús duowa

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

⁴⁵ Mik diwö de bata a, etā ká míā ttsettseē ká wa'ñe, dò tsáli diwö de mañat ekkē. ⁴⁶ E' wöshā tā Jesús anekā taiē tā ichè: “Elí, Elí, ¿lemá sabactani?” (e' wà kiane chè: A ye' Këkȫl, a ye' Këkȫl, ¿iók be' ye' we'ikéttsa?)

⁴⁷ Mik wēlepa tso' eē, e'pa tö ttè e' ttsé tā ichérakitö:

—Wēm wí tso' Skëkȫl tteköl bak kiè Elías, e' kiök.

⁴⁸ Etā ie'pa eköl tunemi tö suiyök nuwēkā vino shkōshkö wa, e' tkékā kuaköl bata kī tā itkéwā ie' kkò mik as ikuyòitö. ⁴⁹ Erē imalepa tö iché ie' a:

—Imuāt bër, ipanusö suè tö Elías datse itsatkök.

⁵⁰ Etā ie' skà anene taiē tā iwiköl émiitö. Es iduowa. ⁵¹ E' wöshā tā Skëkȫl wé a ie'pa wā datsi' buririē ese shukuar u blatoie e' jchënane kákke döttsā iski. Ñies ká wötī'neka tā ák blublu tskirolone. ⁵² Etā pö kköburoolone tā s'batse'rpa blërulune, esepa taiē shkenekane ⁵³ e' yélur ipö a. Ie' du'wā shkenekane, e' ukuöki tā ie'pa de Jerusalén dör ká batse'r eē, tā taiē pē' tö ie'pa sué.

⁵⁴ Roma ñippökwak eköl dör capitán ena imalepa tso' ie' tā Jesús kkò'nuk, mik e'pa tö ká wötī'ne ena ì kos tka eē e' sué, etā ie'pa tkirulune tā iché ñi a:

—Mokī wēm wí dör Skëkȫl Alà je'.

⁵⁵ Ñies alakölpa manetwā Galilea Jesús tā ikimuk, e'pa tso'ñak taiē ie' kī sauk kamiē. ⁵⁶ E'pa eköl dör María Magdala wak, iëkȫl dör María dör Santiago ena José e'pa mì, iëkȫl dör Zebedeo ala'r, e'pa mì.

Jesús nu wötëne pö a

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁵⁷ Wëm eköl tso' kiè José Arimatea wak, e' dör inuköl blú, ñies ie' dör Jesús klé eköl. Mik ká tuirketke, ⁵⁸ etá ie' mía Pilato ska' Jesús nu kiök. Pilato tö imuk ké ie' a. ⁵⁹ Ie' wá imítser patréwá datsi' ukuö bua' bua saruru maneneë ese wa. ⁶⁰ E' ukuökí tã ie' tö ibléwá ákuk bine pa'alí iwák nu blóie e' a. Ie' tö ák bërie trémi dò pò kkò mik, e' wa iwötéwá. E' ukuökí tã imía. ⁶¹ Erë María Magdala wak ena María skà, e' pa até tultur pò kkò wöshá.

Jesús nu blène e' kkö'né Shkëkipa tö

⁶² E' bule es e' dör eno diwö, etá sacerdotepa wökirpa ena fariseowakpa míyal ñitá ttök Pilato tã. ⁶³ Ie' pa iché ia:

—A kékëpa, sa' éna íanewá tö mik kachökwak e' bak ttsé'ka, etá ie' tö iyé' tö ie' duowá e' kí ká de mañat etá ishkerdakane. ⁶⁴ E' kuëki sa' tö be' a ikié tö pò kkö'nuk patkó döka ká mañat dö' ittökatapa dò inú ekiblökwa tã i' ukuökí tã ichènerakitö sulitane a tö ishkenekane. E' wérakitö es, e' tã e' dör kachè taië shütë tkòka ikache kewé e' tsatá.

⁶⁵ Pilato tö iché ie' pa a:

—Sé a' wá ñippökwakpa tso', a' yú ikkö'nuk bua'iewá kos a' a ikkö'narmi ekké.

⁶⁶ Etá ie' pa mía pò a tã íyi batséwarakitö pò kkò mik as kè yi mi'waia ee. Ie' pa tö ñippökwakpa méat pò kkö'nuk, etá iwákpa míyal.

28

Jesús shkënekane

(*Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10*)

¹ Eno diwö tka, e' bule es e' dör domingo e' ñirketke tã María Magdala wak ena María skà, e' pa míyal Jesús pò sauk. ² E' wöshá tã Skëköl biyöchökwak eköl tso' ká jai a e' de, etá í tka darërëë. Ie' mía pò a tã ák bastkër e'

tréuitö b́anet t́a ie' e' tkéser iki. ³ Ie' wónarke dalölöe wes alá wónar es, idatsi' damiwa sarurué wes suiyök es. ⁴ Mik ñippökwakpa tö e' sué, eta ie'pa tkirulune painékarak siwa' arulune suane è wa, ate wes s' duowa es. ⁵ Eta Skéköl biyöchökwak tö iché alakölpá a:

—Kè a' suanuk. Ye' wa ijcher tö a' tso' Jesús kötewa krus mik, e' nu yulök. ⁶⁻⁷ Erè ye' de a' a ichök tö kè iku' íe, ishkenekane wes ie' tö iyè' atbak es. A' shkó wé ie'pa tö inú me'wa e' tò weblök. E' ukuökí t́a a' yú bet ibiyó chök ittökatapa a: 'Ie' shkenekane, e' mir a' yöki kewe Galilea, ee a' tò isueraè.'

Jesús e' kkaché alakölpá a

⁸ Eta alakölpá míyal shkalálaè. Ie'pa suane erè ñies ie'pa ttsè'ne buaè. Ie'pa tunemirak ibiyó muk Jesús ttökatapa a. ⁹ E' wösha t́a Jesús de dur ie'pa wörki t́a ie'pa shké'wéitö. Ie'pa dewa ie' ska' t́a ie'pa e' tuléwa kuchè kí t́a iklö paklö'wéwarakitö t́a idalöierakitö. ¹⁰ Ie' tö iché ie'pa a:

—Kè a' suanuk. A' yú ichök ye' ttökatapa a tö a' yú Galilea t́a ee a' tò ye' sueraè.

Ñippökwakpa patoule kachök

¹¹ Alakölpá míyal, e' dalewa ñippökwakpa tso' pö kkö'nuk e'pa welepa míyal Jerusalén t́a ì kos tka e' pakéraitö seraq sacerdotepa wökirpa a. ¹² Sacerdotepa wökirpa míyal ttök judiowak kueblupa t́a. Ie'pa ttè mé ñi a: “Sú sö ñippökwakpa patuè inuköl taiè wa as ie'pa ichò wes se' kí ikiane es.” ¹³ Ie'pa tö iché ñippökwakpa a:

—A' ichó tö nañewe a' kapolur e' dalewa Jesús ttökatapa debitu e' wa inú mítser. ¹⁴ A' wökir kibi wa ijchenewa, e' t́a sa' ttöraè ie' t́a a' tsatkoie. Es kè ì tköpa a' t́a.

¹⁵ Etā iñippökwakpa tö inuköl e' klö'wé tã ichérakitö wés ie'pa ké ichök es. Dò i'ñe tã kachè e' pakekeia judiowak tö.

*Jesús tö ittökatapa patké ie' ttè pakök ká ulitane wakpa a
(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)*

¹⁶ Etā Jesús ttökatapa dabom eyök kí eköl (11), e'pa míyal Galilea kabata a wé ie' tö ie'pa a iyè' ee. ¹⁷ Mik ie'pa tö isué, etã ie'pa tö idalöié, erë ie'pa wēlepa tö ibikeitséka bötböt. ¹⁸ Ie' de ie'pa ska' tã ichéitö:

—Skéköl tö ye' tkè'ka íyi ulitane wökirie ká jai a ena ká i' a. ¹⁹ E' kuéki a' yú ká ulitane a s'yuök ye' ttökatapaie. Ie'pa wöskuó S'yé ena ye' dör ilà ena Wiköl Batse'r e' ttò wa. ²⁰ Nies ttè kos wà dalöiök a' ka' ye' tö, e' wa ie'pa wöbla'ú as ñies ie'pa tö iwà dalöiö. Ye' ser michoë a' tã kekraë. Eré ká i' enawatke, erë ye' kè tö a' mepaat a' wakpa è.

Tte Pa'ali Me' Skököl tö Se' a
New Testament and Shorter Old Testament in Bribri (CS:bzd:Bribri)
copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective

copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Mar 2019 from source files dated 5 Mar 2019

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca